

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA ROZVOJOVÝCH STUDIÍ

Markéta TOMÁNKOVÁ

VNITŘNĚ PŘESÍDLENÉ OSOBY: SITUACE V KOLUMBII

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš FŇUKAL, Ph.D.

Olomouc 2010

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. za vstřícný přístup, cenné rady, připomínky a věnovaný čas.

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracovala samostatně a veškeré použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

Frýdek-Místek, 6. 8. 2010

.....
podpis

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Markéta TOMÁNKOVÁ**
Osobní číslo: **R07823**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Vnitřně přesídlené osoby: situace v Kolumbii**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je zhodnotit problematiku vnitřně přesídlených osob v Kolumbii a identifikovat její dopady na rozvoj. Po obecném úvodu k danému tématu se autorka bude zabývat příčinami vnitřního vysídlení v Kolumbii a pokusí se charakterizovat jeho současný rozsah vč. politických, bezpečnostních i ekonomických dopadů na kolumbijskou společnost. Zvláštní pozornost bude věnována sociální situaci vnitřně přesídlených osob. Součástí práce bude rovněž přehled organizací působících v oblasti a analýza přístupu vlády a dalších subjektů k řešení problematiky vnitřního přesídlení, vč. identifikace žádoucích aktivit mezinárodní rozvojové spolupráce v této oblasti.

Struktura práce:

Abstrakt, klíčová slova (v češtině a angličtině)

1. Úvod
2. Cíle práce
3. Metodologie
4. Úvod do problematiky
 - a. obecné informace o vnitřně přesídlených osobách, situace ve světě
 - b. základní charakteristika Kolumbie
5. Vnitřně přesídlené osoby v Kolumbii
 - a. Příčiny jevu, stručná historie
 - b. Současný stav IDPs (rozmístění, počet, základní demografická analýzy)
 - c. Politické, ekonomické a bezpečnostní dopady
6. Organizace působící v oblasti, přístupy k řešení problému, možnosti mezinárodní rozvojové spolupráce
7. Závěr
8. Literatura

Rozsah grafických prací:	Dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy:	20 - 25 tisíc slov
Forma zpracování diplomové práce:	tištěná
Seznam odborné literatury:	viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **15. listopadu 2007**

Termín odevzdání diplomové práce: **15. května 2009**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 16. března 2010

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

BÍLKOVÁ, Veronika. Vnitřně přesídlené osoby (IDPs). In Teorie a praxe azylu a uprchlictví. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. Praha: IFEC, 2006. s. 121-131.

COHEN, Roberta. Developing an international system for internally displaced persons. *International Studies Perspectives* 7, 2006. s 87-101.

A review of the displaced population in eight cities of Colombia: local institutional response, living conditions and recommendations for their assistance. Bogota: ICRC-WFP, 2007.

ESCOBAR, Nora Segura. Colombia: a new century, an old war, and more internal displacement. *International Journal of Politics, Culture and Society* 14 (1), 2000. s. 107-127.

IBÁÑEZ, Ana María - MOYA, Andrés. La población desplazada en Colombia: Examen de sus condiciones socioeconómicas y análisis de las políticas actuales. Bogota: Departamento nacional de planeación, 2007.

ICRC. International review of the Red cross 875, 2009. Theme: displacement. Internal displacement: global overview of trends and developments in 2008. Ženeva: IDMC-Norwegian refugee council, 2009.

Agencia Presidencial para la Acción Social y la Cooperación Internacional: <http://www.accionsocial.gov.co>. Internetové stránky kolumbijské vládní agentury pro sociální aktivity a mezinárodní spolupráci.

Forced migration review: <http://www.fmreview.org>. Časopis o uprchlictví a o problematice vnitřního přesídlení.

IDMC : Internal Displacement Monitoring Centre: <http://www.internal-displacement.org>. Další publikace mezinárodního seskupení monitorujícího situaci IDPs ve světě.

UNHCR - The UN Refugee Agency: <http://www.unhcr.org>. Statistiky a informační zdroje Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky.

Vnitřně přesídlené osoby: situace v Kolumbii

ABSTRAKT

Práce pojednává o vnitřně přesídlených osobách v Kolumbii. V úvodní části jsou vymezeny základní pojmy, uvedeny obecné dopady vnitřního přesídlení a možnosti řešení. Tato část se zabývá rovněž mezinárodním systémem pro vnitřně přesídlené osoby a rozsahem problému na globální úrovni. Součástí je i základní geografická charakteristika Kolumbie. Hlavní část práce je zaměřena na situaci v Kolumbii. Jsou v ní popsány příčiny jevu a historický vývoj. Následuje charakteristika současného rozsahu problému, pod kterou spadá rozmístění přesídlených osob, jejich počet a základní demografická charakteristika. Další kapitola analyzuje socioekonomické, bezpečnostní a politické dopady vnitřního přesídlení. Závěr práce se věnuje řešením problematiky, především přístupu vlády. Uvedeni jsou hlavní donoři poskytující oficiální rozvojovou pomoc. Práce obsahuje i popis a zhodnocení konkrétního projektu zaměřeného na vnitřně přesídlenou populaci.

Klíčová slova: vnitřně přesídlené osoby, Kolumbie, ozbrojený konflikt

Internally displaced persons: situation in Colombia

ABSTRACT

The thesis focuses on internally displaced persons in Colombia. The first part provides the definitions of the key terms, describes common impacts of an internal displacement and the possible solutions. This part deals with the international system for internally displaced persons and describes the scope of the problem at the global level. The thesis contains the basis geographic characteristics of Colombia. The main part is focused on the situation in Colombia. It describes the causes of displacement and their history. Next part deals with the actual scope of the problem including location of displaced persons, numbers of displaced persons and basic demographic analysis. The following chapter analyzes socioeconomic, security and political impacts. The final part deals with the solution of the problem, especially the government attitude. Main donors of official development aid are mentioned. The thesis obtains description and evaluation of a concrete project that focuses on the internally displaced population.

Keywords: internally displaced persons, Colombia, armed conflict

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	CÍLE PRÁCE	9
3	POUŽITÁ METODOLOGIE	10
4	ÚVOD DO PROBLEMATIKY	11
4.1	Obecné informace k vnitřnímu přesídlování	11
4.1.1	Vymezení vnitřně přesídlené osoby a vnitřního přesídlení	11
4.1.2	Dopady vnitřního přesídlení a možnosti trvalého řešení	12
4.1.3	Vývoj postavení vnitřně přesídlených osob na mezinárodní úrovni	15
4.1.4	Mezinárodní pomoc a role UNHCR	20
4.2	Současná situace ve světě v oblasti vnitřního přesídlení	22
4.2.1	Vnitřní přesídlení zapříčiněné konflikty, všeobecným násilím a porušováním lidských práv	22
4.2.2	Vnitřní přesídlení zapříčiněné developerskými projekty a přírodními pohromami	27
4.3	Základní charakteristika Kolumbie	29
4.3.1	Poloha území a fyzicko-geografický popis	29
4.3.2	Stručná historie a státní zřízení	30
4.3.3	Obyvatelstvo a hospodářství	32
5	VNITŘNĚ PŘESÍDLENÉ OSOBY V KOLUMBII	38
5.1	Příčiny vnitřního přesídlení a historické kořeny současného stavu	38
5.1.1	Zrod kolumbijského konfliktu a vývoj do první poloviny 70. let 20. století ...	38
5.1.2	Zapojení drogové problematiky do konfliktu a vývoj od druhé poloviny 70. let 20. století	41
5.1.3	Situace ve 21. století a hlavní okolnosti vedoucí k přesídlování osob	43
5.1.4	Motivy přesídlení a podíl jednotlivých aktérů na vysídlování	46
5.2	Současný stav v oblasti vnitřního přesídlení	50
5.2.1	Počet IDPs a typy přesídlení	50
5.2.2	Rozmístění IDPs	54
5.2.3	Demografická charakteristika IDPs	57
5.3	Dopady vnitřního přesídlování	59
5.3.1	Socioekonomické dopady	59
5.3.2	Bezpečnostní a politické dopady	63
6	PŘÍSTUPY K ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY VNITŘNÍHO PŘESÍDLENÍ	69
6.1	Řešení na národní úrovni	69
6.1.1	Legislativa a systém vládní pomoci	69
6.1.2	Kritika a doporučení	74
6.1.3	Zapojení ostatních subjektů	77
6.2	Mezinárodní rozvojová spolupráce	79
6.2.1	Kolumbie jako příjemce rozvojové spolupráce	79
6.2.2	Přehled strategií vybraných donorů	81
6.3	Příklad projektu: Círculos de Aprendizaje	87
6.3.1	Popis projektu	87
6.3.2	Hodnocení projektu	88
7	ZÁVĚR	91

1 ÚVOD

Kolumbie je nádhernou zemí oplývající mnohými krásami a bohatstvím. Její úchvatná příroda poskytuje průzračná moře, bílé pláže s palmami, hory, vodopády, pralesy. Biodiverzita Kolumbie patří k největším na světě. Země má hojnost památek z koloniální doby a nabízí velmi různorodou kulturu, kdy v každé její části lidé mluví trochu jinou španělštinou, tančí regionální tance, zpívají muziku místních umělců a dokonce vypadají odlišně. Dohromady však tvoří velmi hrdý národ. Člověk by rád uvěřil mottu lákajícího turistu do země, podle kterého „jediné riziko je, že budeme chtít zůstat“. Riziko ale Kolumbie bohužel skýtá více. Ta jsou spojená především s dlouhodobým ozbrojeným konfliktem, který v zemi probíhá po desetiletí. Boje mezi levicovými guerillami, pravicovými milicemi, vládou a drogovými kartely vyvolaly v zemi humanitární krizi. Dopady konfliktu na kolumbijskou společnost a ekonomii jsou dalekosáhlé a těžko vyčíslitelné. Z médií často slyšíme o únosech a vraždách páchaných účastníky konfliktu. Mezi jeho následky patří i nedobrovolné přesídlování osob, které musejí ze svých domovů před násilnostmi utíkat, aby si zachránily vlastní životy. Tito lidé jsou nazýváni jako vnitřně přesídlené osoby.

Problematiku vnitřního přesídlování jsem poznala osobně na podzim roku 2009. Měla jsem možnost strávit tři měsíce v kolumbijském městě Santa Marta, kde jsem se dostala na pracovní stáž. Už před odjezdem do zahraničí jsem o problému vnitřně přesídlených osob věděla, neměla jsem však ponětí, jakých rozměrů doopravdy dosahuje a jak moc kolumbijskou společnost ovlivňuje. S přesídlenými osobami jsem se setkávala každodenně. Pracovala jsem totiž na projektu, v rámci kterého jsem učila děti z postižených rodin. Poprvé v životě jsem měla možnost na vlastní oči vidět život v chudinských čtvrtích a poznat realitu života v naprosté chudobě. Přesídlené osoby tvoří značnou část obyvatel těchto chudinských čtvrtí. S vnitřními uprchlíky jsem se setkávala i mimo projekt a dokonce rodina, u které jsem bydlela, taky před roky uprchla před násilnostmi z původního domova v pohoří Sierra Nevada do města Santa Marta. Jistě jsem byla ovlivněna prostředím, ve kterém jsem pracovala, rozsah vnitřního přesídlení mi ale přišel enormní a místní obyvatelé, ne jenom ti přesídlení, na docela nedávné období vzpomínali s hrůzou. Bezpečnostní situace se v Santa Martě a celé Kolumbii za posledních šest let výrazně zlepšila, přesto však stále spousta lidí žije v situaci vnitřního přesídlení a další osoby jsou nadále vysídlovány ze svých domovů.

2 CÍLE PRÁCE

Hlavním cílem diplomové práce je popsat a zhodnotit problematiku vnitřně přesídlených osob v Kolumbii a identifikovat její dopady na rozvoj.

Úvodní kapitoly by měly přinést základní a obecné informace o vnitřně přesídlených osobách, charakterizovat rozsah problému na globální úrovni a poskytnout základní charakteristiku Kolumbie.

Další kapitoly se budou soustředit na situaci v oblasti vnitřního přesídlení v Kolumbii. Nejprve budou identifikovány příčiny násilného přesídlování obyvatel a bude popsán historický vývoj, který zapříčinil dnešní situaci. Dále bude v práci popsána a analyzována současná situace se zaměřením na určení počtu vnitřně přesídlených osob, jejich geografického rozmístění nebo základní demografické analýzy. Následně budou zhodnoceny dopady vnitřního přesídlení na kolumbijskou společnost s důrazem na socioekonomickou situaci osob po přesídlení.

Závěrečná část práce představí a zhodnotí přístupy k řešení problému s důrazem na přístup vlády, ale i jiných subjektů. Zvlášť bude věnována pozornost poskytování a možnostem mezinárodní rozvojové spolupráce.

3 POUŽITÁ METODOLOGIE

Pro zpracování diplomové práce byla použita rešeršně-kompilační metoda sběru a třídění informací, které byly následně interpretovány. V menší míře byla použita základní analýza statistických dat. Informace byly získávány z elektronických a částečně také tištěných zdrojů. Většina zdrojů byla napsána v anglickém jazyce, část ve španělštině a některé informace pocházejí i z českých zdrojů.

Mezi základní literaturu použitou v úvodní kapitole patří práce Roberty COHEN s názvem *Developing an international system for internally displaced persons* a příspěvek Veroniky BÍLKOVÉ ve sborníku *Teorie a praxe azylu a uprchlictví*. Užitečným zdrojem pro zpracování kapitoly o současné situaci ve světě v oblasti vnitřního přesídlení byly dokumenty Monitorovacího centra pro vnitřní přesídlení, které monitoruje počty a rozmístění osob přesídlených v důsledku konfliktu a násilností. Kolumbijským konfliktem se ve svých příspěvcích v knize *Major conflict since World War II* zabývají autoři Paul BELLAMY a Joakim KREUTZ. Kapitola o Současném stavu v oblasti vnitřního přesídlení vznikla převážně na interpretaci a analýze statistických dat získaných z registru přesídlených osob, na který odkazuje zdroj ACCIÓN SOCIAL (*Subdirección de atención a población desplazada: Registro único de población desplazada – RUPD. Índice general de tabulados de población desplazada*). Pro zhodnocení dopadů vnitřního přesídlení byly srovnávány informace z několika studií, z nichž některé vycházejí z vlastní analýzy různých průzkumů provedených mezi přesídlenou populací. Spoluautorkou více zdrojů zabývajících se následky přesídlení je Ana IBÁÑEZ.

Kromě tištěných knih, on-line studií, zpráv a statických dat byly hojně využívány i informace z internetových stránek některých organizací. Poslední kapitola popisující a hodnotící konkrétní projekt vychází z osobních zkušeností a poznatků autorky.

Pojem vnitřně přesídlená osoba je volně zaměňován za vnitřně vysídlenou osobu nebo vnitřního uprchlíka a to bez změny významu pojmu.

4 ÚVOD DO PROBLEMATIKY

4.1 Obecné informace k vnitřnímu přesídlování

4.1.1 Vymezení vnitřně přesídlené osoby a vnitřního přesídlení

V rámci studia migrace osob lze vymežit mnoho typů migrací a migrantů a do kategorie přesídlených osob spadají i vnitřně přesídlené osoby¹ (z anglického *Internally displaced persons*, IDPs), jejichž problematika je hlavním tématem této práce. Právně závazná definice vnitřně přesídlené osoby neexistuje.² Definice z roku 1998 vymezující daný pojem má tedy pouze deskriptivní povahu a zní následovně:

„Vnitřně přesídlené osoby jsou jednotlivé osoby nebo skupiny osob, které byly přímo přinuceny nebo okolnostmi donuceny opustit své domovy nebo místa pobytu a to především kvůli následkům nebo ve snaze vyhnout se následkům ozbrojeného konfliktu, všeobecného násilí, porušování lidských práv nebo přírodních či lidmi zapříčiněných katastrof, a které nepřekročily mezinárodně uznávanou státní hranici.“³

Pro vymezení vnitřně přesídlené osoby jsou důležité dva prvky v definici obsažené. Za prvé jde o násilný či jinak nedobrovolný charakter přesídlení, a to bez rozdílu toho, jestli se jedná o přesídlení v důsledku probíhajícího ohrožení nebo jestli lidé opouštějí své domovy preventivně ve snaze předejít možným rizikům. To z vymezení vylučuje dobrovolné migranty, například ekonomické.⁴ Za druhé vnitřně přesídlené osoby nepřekročí státní hranici. To je asi nejdůležitější rozdíl mezi uprchlíkem a vnitřně přesídlenou osobou, o kterou se tudíž musí postarat stát, na jehož území k přesídlení došlo, a to v souladu se svým vnitrostátním právem a mezinárodními závazky z oblasti lidských práv a, v případě ozbrojeného konfliktu, mezinárodního humanitárního práva.⁵ Tady je zapotřebí zdůraznit, že vnitřně přesídlené osoby nemají na rozdíl od uprchlíků na poli mezinárodního práva žádný oficiální právní status.⁶

¹ UNHCR, 2000

² BÍLKOVÁ, 2006: 121

³ OCHA, 2004: 1

⁴ BÍLKOVÁ, 2006: 121

⁵ Tamtéž: 122

⁶ MOONEY, 2005: 13

V obecné rovině lze určit tři základní příčiny, které vedou k přesídlování.⁷ Patří mezi ně snahy o ekonomický rozvoj, s nimiž je spojena realizace rozvojových projektů a změna životního prostředí, přírodní pohromy jako jsou záplavy, sesuvy půd, zemětřesení či environmentální změny, a násilné činy, například přímé boje, zastrašování, bombování, masakry nebo nucené rekrutování. Na základě těchto příčin můžeme vnitřní přesídlení rozdělit do tří kategorií⁸: přesídlení v důsledku developerských projektů, přesídlení zapříčiněné přírodními pohromami nebo přesídlení z důvodu konfliktů a všeobecného násilí. I když jsou tyto tři kategorie vymezeny v souladu s výše zmíněnou definicí, která stanovuje příčiny přesídlení jen obecně, je pro některé experty, organizace nebo vlády⁹ vnitřně přesídlenou osobou pouze osoba vysídlena v důsledku konfliktu a násilností. Modifikaci definice umožňuje její právní nezávaznost, využívání různých definic však komplikuje práci se statistickými údaji.¹⁰

Rozdělení vnitřního přesídlení do tří kategorií je použito i v dalších podkapitolách kapitoly 4. Následující oddíly zabývající se situací v Kolumbii však vycházejí z definice IDPs uznávané kolumbijskou vládou, která je uvedena na straně 38.

4.1.2 Dopady vnitřního přesídlení a možnosti trvalého řešení

Ať jsou příčiny nuceného přesídlení jakékoli, jeho důsledky bývají velmi podobné. Samostatný proces přesídlení bývá značně traumatizující záležitostí a možnosti návratu domů a obnovení původního způsobu života jsou omezené.¹¹

Vnitřně přesídlené osoby nejsou jedinou skupinou obyvatel, u které dochází k porušování lidských práv, k vystavení násilnostem a k diskriminaci, u vnitřních uprchlíků však pramení tyto jevy přímo z procesu přesídlení.¹² Obecně lze říci, že IDPs opustily své domovy, aby zachránily vlastní životy, po přesídlení však nemají jistotu života v bezpečném prostředí s přístupem k základním životním potřebám a jsou vystaveny riziku porušování jejich sociálních, kulturních, ekonomických, politických a dalších občanských práv. Situaci zhoršuje fakt, že lidé kvůli přesídlení ztrácí své původní živobytí a obstarat si příjmy a živobytí v místech přesídlení bývá velmi složité.

⁷ ESCOBAR, 2000: 108

⁸ Toto dělení vychází z ESCOBAR, 2000: 108

⁹ COHEN, 2009: 58

¹⁰ Obecný trend je takový, že globální statistiky zahrnují pouze osoby přesídlené konfliktem nebo následkem porušování lidských práv. MOONEY, 2005: 10–11

¹¹ ESCOBAR, 2000: 109

¹² IDMC, 2009: 21

Mezi běžné hrozby, kterým IDPs musejí čelit, patří ztráta majetku, zvýšené riziko rozpadu či rozdělení rodin, velké riziko sexuálního násilí vůči ženám a dívkám, vystavení zdravotním rizikům a omezení přístupu k základním službám včetně zdravotní péče.¹³ Dalšími riziky jsou napětí mezi usedlíky a nově příchozími vysídlenými obyvateli v rámci komunit, násilné odvody, usídlení v rizikových lokalitách, nedobrovolné přesídlení nebo návrat do nebezpečných oblastí. Bezpečnost IDPs je ohrožována také přímými útoky proti nim a celkovým špatným zacházením.¹⁴ Mezi nejčastější dopady přesídlení plynoucí z těchto hrozeb pak patří rostoucí míra chudoby a závislosti, ztráta potravinové bezpečnosti, nárůst morbidity a mortality nebo sociální vyloučení.¹⁵

Přesídlování má také negativní dopady na oblasti, kde vnitřní uprchlíci hledají útočiště. Příchod IDPs pro hostitelské komunity znamená, že se musejí s nově příchozími dělit o stávající zdroje a služby.¹⁶ Dochází tak ke zhoršování životních podmínek usedlíků, zároveň roste tlak na místní autority zodpovědné za poskytování veřejných služeb.¹⁷ V městských oblastech, do kterých směřuje většina IDPs a i ostatních migrantů, dochází k nekontrolovatelnému rozšiřování zástavby. Rostoucí populace přijímajících oblastí může navíc vést ke zrychlení degradace životního prostředí.¹⁸

Vnitřně přesídlené osoby tvoří jedinou homogenní strukturu. Na základě rozdělení přesídlených osob do různých kategorií, například podle pohlaví, věku nebo příslušnosti k etnické skupině či sociální třídě, lze rozlišovat mezi ohroženými a potřebami jednotlivých skupin.¹⁹ Mezi zvláště zranitelné skupiny přesídlených obyvatel obecně patří děti, ženy, senioři a etnické minority.²⁰

Okolo 80 %²¹ populace vnitřně přesídlených osob tvoří ženy a děti. Tato skupina v případě přesídlení během ozbrojených konfliktů čelí zvýšenému riziku zneužívání a vykořisťování. Dětem hrozí riziko zneužití ze strany ozbrojených skupin, které je využívají jako vojáky, ale i sluhy či sexuální otroky.²² K nejvíce zranitelným přesídleným dětem patří ty, které se oddělily od svých rodin a musejí se o sebe postarat samy bez ochrany svého

¹³ ICRC, 2009: 4

¹⁴ ICRC, 2007: 6

¹⁵ CHRISTENSEN – HARILD, 2009: 10–11

¹⁶ Tamtéž: 11

¹⁷ TIBAIJUKA, 2010: 4

¹⁸ CHRISTENSEN – HARILD, 2009: 11

¹⁹ IDMC, 2009: 18

²⁰ Tamtéž: 18–20

²¹ BUSCHER, 2006: 15

²² ICRC, 2009:8

příbuzenstva.²³ I v jiných případech odchází k porušování práv dětí, například když z různých důvodů přestanou chodit do školy a/nebo musejí pracovat.²⁴

Nejen děti, ale i ženy bývají ve větší míře vystavovány riziku sexuálního násilí. Někdy znásilňování patří mezi válečnou strategii ozbrojených skupin. Mezi problémy patří i překážky při uznávání nároků na kompenzaci za půdu a další majetek nebo nedostupnost zdravotní péče. Přesídlené ženy proto čelí většímu riziku porodní úmrtnosti nebo onemocnění, například nákazou virem HIV.²⁵ To může mít i souvislost s tím, že mohou být okolnostmi donuceny obchodovat se svým tělem za účelem získání alespoň nějakých prostředků.

Seniorům zase hrozí riziko opuštění ostatními rodinnými příslušníky a zanechání jejich osudu, protože se o sebe neumějí sami postarat.²⁶

Mezi hlavní a nejvíce zranitelné skupiny přesídlených osob patří etnické minority.²⁷ V některých zemích²⁸ dochází k násilnému vysídlování minorit za účelem oslabení jejich vlivu. Přesídlené osoby z různých etnických minorit jsou okolnostmi nuceny přijmout způsob života majoritní společnosti a jsou tak ohroženy ztrátou své identity. Přesídlení má pak zvláště negativní dopady u rodin, jejichž obživa byla původně závislá na hospodaření, využívání půdy a tradičním způsobu života spjatým s danou lokalitou.

Proces přesídlení lze rozdělit do základních fází.²⁹ První je útěk z původního místa pobytu, následuje příchod do nové hostitelské komunity nebo do dočasných nouzových ubytoven případně uprchlických táborů. Poté většinou nastává fáze dlouhodobějšího pobytu v novém místě usídlení. Poslední fáze by měla znamenat ukončení stavu vnitřního přesídlení.

Dlouhodobého vyřešení situace vnitřně přesídlených osob lze dosáhnout třemi způsoby.³⁰ Vlády nejčastěji podporují návrat IDPs do jejich původních domovů. Postižení obyvatelé ale mohou volit i jiná řešení, a to hlavně v případech, když je návrat do původních míst pobytu znemožněn dlouhodobě špatnou bezpečnostní situací. Mezi další způsoby patří podpora integrace ve stávajícím místě pobytu, tedy jinak řečeno začlenění se do komunity v místě přesídlení, nebo přesídlení do jiných oblastí. Rozhodnutí, jakým způsobem bude

²³ MOONEY, 2005: 15

²⁴ IDMC, 2009: 18–19

²⁵ BUSCHER, 2006: 15

²⁶ ICRC, 2009:8

²⁷ IDMC, 2009: 20

²⁸ Například na Srí Lance patřili od roku 2006 k vnitřně přesídleným osobám především Tamilové. Také ve východním Myanmaru, na Filipínách či v Chorvatsku tvořily v minulosti většinu IDPs příslušníci jen některých etnických skupin. IDMC, 2009: 20

²⁹ ICRC, 2007: 8

³⁰ IDMC, 2009: 11

situace vnitřního přesídlení řešena, je na každém jednotlivci a musí plynout ze svobodné volby.³¹

Pouhý návrat nebo přesídlení do jiných oblastí však samy o sobě neznamenají pro IDPs trvalé řešení jejich situace.³² Pro trvalé řešení je nadále podmínkou to, že IDPs získají zpět přístup ke svému majetku, který musely opustit, nebo že se jim dostane odpovídajícího odškodnění.³³ Dále musí být lidem umožněno žít v bezpečných podmínkách s možností volného pohybu, se zajištěným přístupem k vodě, bydlení, zdravotní péči a základnímu vzdělávání, a s reálnou možností najít si práci a stát se soběstačnými. Obecně lze řešení považovat za konečné, pokud nadále nedochází k porušování lidských práv plynoucích z přesídlení a postižené osoby již nepotřebují ochranu nebo pomoc z vnějšku a žijí v adekvátních životních podmínkách.³⁴ Pro trvalé řešení problému je v případě ozbrojených konfliktů a dlouhodobého násilí v zemích zároveň nutné řešit tyto příčiny vnitřního přesídlení a zahájit mírové procesy, usilovat o rekonstrukci konfliktem zničených zemí a obnovu hospodářství.

Pokud situace vnitřních uprchlíků není řešena, dostávají se do stavu dlouhodobého přesídlení bez naděje na znovuzískání jejich živobytí a důstojný život jejich dětí. „Lidé se nacházejí v situaci vleklého přesídlení, pokud došlo k zastavení procesu hledání trvalého řešení a/nebo k marginalizaci IDPs v důsledku násilností nebo nedostatečné ochrany lidských práv, včetně práv ekonomických, sociálních a kulturních.“³⁵ Příčinou dlouhodobého přesídlení jsou omezené možnosti a slabá vůle politických představitelů a nedostatečné zdroje potřebné k efektivnímu řešení³⁶, důsledkem pro IDPs jsou pak rostoucí míra chudoby, marginalizace a závislosti na pomoci.³⁷

4.1.3 Vývoj postavení vnitřně přesídlených osob na mezinárodní úrovni

Mezinárodní společenství se o otázku vnitřního přesídlování začalo více zajímat až po skončení studené války, tedy se změnou politického prostředí a s větším zájmem o následky vnitřních konfliktů.³⁸ Vnitřní přesídlení se neobjevilo jako nový fenomén, ale kvůli tradičnímu chápání státní suverenity, podle kterého jsou osudy státních občanů výhradně

³¹ IASC, 2010: A-3

³² CHRISTENSEN – HARILD, 2009: 12–13

³³ IASC, 2010: A-4

³⁴ IDMC, 2009: 11

³⁵ Tamtéž: 14

³⁶ Tamtéž: 11

³⁷ CHRISTENSEN – HARILD, 2009: 10

³⁸ MUGGAH, 2003: 8

v moci dané země³⁹, byla i problematika vnitřně přesídlených osob chápána jako výhradně vnitřní záležitost jednotlivých států, do které se jiné země či mezinárodní organizace nevměšovaly.⁴⁰

Zvýšení zájmu o vnitřní uprchlíky umožnil právě měnící se postoj mezinárodního společenství k otázkám suverenity a ochrany lidských práv.⁴¹ Suverenita přestávala být chápána jen jako nezávislost státu. K tomuto pojetí se naopak začaly přiřazovat závazky suverénního státu vůči vlastnímu obyvatelstvu a zároveň došlo k posílení významu lidských práv.⁴²

Navíc se především v důsledku obnovení či propuknutí nových občanských válek začal počet vnitřně přesídlených osob rychle zvyšovat.⁴³ Podle prvních přehledů z roku 1982 bylo v 11 zemích asi 1,2 milionů IDPs. Na začátku 90. let 20. století počet osob přesídlených v důsledku ozbrojeného konfliktu, násilí a porušování lidských práv přerostl přes 20 milionů⁴⁴ a množství IDPs tak dalece přesáhlo množství mezinárodních uprchlíků. (Obrázek 1) V prvních letech 21. století už počet takto vysídlených osob pod 20 milionů neklesl a udržoval se kolem hodnoty 25 milionů. Po připočtení osob, které byly nuceny opustit své domovy kvůli přírodním katastrofám a infrastrukturním projektům, by celkový počet IDPs mohl vzrůst o desítky milionů.⁴⁵

³⁹ COHEN, 2006: 87

⁴⁰ BÍLKOVÁ, 2006: 122

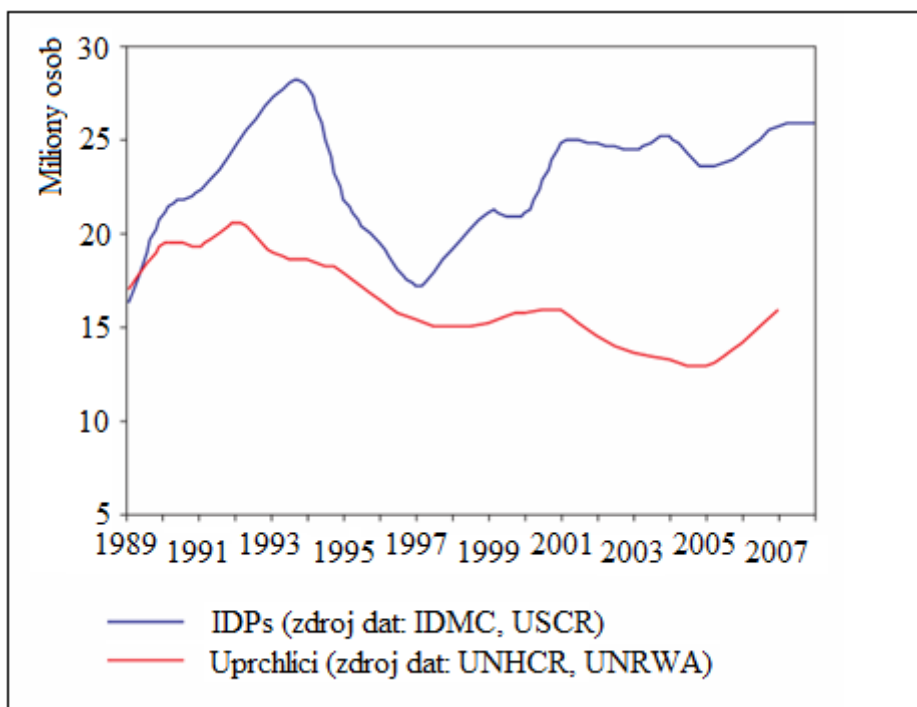
⁴¹ Tamtéž: 124

⁴² Je však zapotřebí dodat, že v otázkách suverenity a závazků nepanuje naprostá shoda. BÍLKOVÁ, 2006: 124–125

⁴³ COHEN, 2006: 89

⁴⁴ IDMC, 2009: 15

⁴⁵ BÍLKOVÁ, 2006: 122

Obrázek 1 Vývoj počtu mezinárodních uprchlíků a IDPs přesídlených v důsledku konfliktů, násilností nebo porušování lidských práv v období let 1989–2007

Zdroj: IDMC, 2009: 15

Také rostoucí vliv hromadných sdělovacích prostředků a nevládních organizací pomohl problém vnitřních uprchlíků medializovat a dostat do podvědomí veřejnosti a vlád.⁴⁶ Mezinárodní společenství si tak uvědomilo, že tito lidé mají své specifické problémy a potřeby, které se liší od problémů a potřeb běžné populace nebo uprchlíků.

Díky zvýšenému zájmu o problematiku vnitřního přesídlení došlo ke snahám o vytvoření mezinárodního systému na ochranu IDPs.⁴⁷ V roce 1992 byl v rámci OSN jmenován první zvláštní představitel pro lidská práva IDPs, kterým se stal Francis M. Deng. Jeho cílem bylo navrhnout takový mezinárodní systém, který by korigoval činnost vlád a mezinárodních humanitárních a rozvojových organizací zainteresovaných do problematiky vnitřního přesídlování. Ve stejném roce vznikla i první definice vnitřně přesídlené osoby, její pojetí se však ukázalo jako velmi úzce zaměřené a nedostačující.⁴⁸ Proto došlo v roce 1998 k vypracování nové definice⁴⁹ zveřejněné v dokumentu s názvem Hlavní principy OSN

⁴⁶ Tamtéž: 124

⁴⁷ COHEN, 2006: 88

⁴⁸ MOONEY, 2005: 10-11

⁴⁹ Znění definice je uvedeno na začátku kapitoly

v oblasti vnitřního přesídlení⁵⁰ (*Guiding principles on internal displacement*, zkráceně principy). Principy byly vypracovány expertní skupinou vedenou právě F. M. Dengem a staly se prvním a prozatím jediným dokumentem, který se výlučně zaměřuje na vnitřně přesídlené osoby.⁵¹

Řídící principy pro vnitřní přesídlení mají sloužit jako příručka pro poskytování pomoci a ochrany vnitřně přesídleným osobám, která by zároveň měla zvyšovat podvědomí o potřebách těchto lidí.⁵² Tento dokument identifikuje práva IDPs a stanovuje vhodná ochranná opatření pro vnitřní uprchlíky ve všech fázích přesídlení. Je určena jak pro vlády a příslušné státní orgány, tak pro mezinárodní organizace, neziskové organizace a ostatní skupiny či osoby věnující se dané problematice. Pokyny vycházející z principů jsou napsány v souladu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv a s mezinárodním humanitárním právem, nejsou ale právně závazné⁵³.

Dokument mimo definici IDPs obsahuje celkem 30 principů rozdělených do 5 sekcí.⁵⁴

První oddíl vymezuje základní principy, podle kterých dokument vychází z mezinárodního humanitárního práva, nesnaží se však měnit nebo nahrazovat stávající právní nástroje. Zdůrazňuje se také to, že IDPs mají stejná práva a svobody jako ostatní občané nebo že mají právo žádat a obdržet ochranu a humanitární pomoc od státních představitelů, kteří v této oblasti nesou primární zodpovědnost.

V druhé sekci jsou zařazeny principy ochrany před přesídlením. Podle nich musí všichni domácí i mezinárodní aktéři plnit své povinnosti vycházející z mezinárodního práva a snažit se předejít podmínkám, které by mohly vést k vysídlování. Je také připuštěno, že v některých případech k přesídlení neexistují alternativy, nesmí k němu však docházet způsobem, který by ohrožoval životy, důstojnost, svobodu a bezpečnost zasažených osob.

Třetí skupina principů se vztahuje k ochraně během procesu přesídlení, kdy je zapotřebí chránit IDPs příslušnými zákony, zdůrazněny jsou některá práva postižených osob.

Čtvrtý díl obsahuje principy mající vztah k humanitární pomoci. Je zde například uvedeno, že za poskytnutí a zajištění rychlého přísunu pomoci je primárně zodpovědný postižený stát. Avšak i další poskytovatelé humanitární pomoci mají právo nabídnout své služby vycházející z potřeb a práv IDPs a jejich zapojení nemůže být chápáno jako nepřátelské jednání nebo zásah do vnitřních záležitostí státu.

⁵⁰ Překlad je převzat z českých stránek UNHCR. Objevují se i jiné varianty překladu, například BÍLKOVÁ (2006) uvádí, že jde o Řídící principy pro vnitřní přesídlování

⁵¹ BÍLKOVÁ, 2006: 121

⁵² OCHA, 2004: Introductory note by Francis M. Deng, 2001

⁵³ Spadají do oblasti tzv. *soft law*. BÍLKOVÁ, 2006: 128

⁵⁴ OCHA, 2004: 2–15

Poslední sekce se zabývá návratem, opětovným usídlením a re-integrací do běžného života. V této oblasti je povinností příslušných představitelů státu zajistit takové podmínky, které by IDPs umožňovaly dobrovolný a bezpečný návrat do jejich původních domovů nebo usídlení na jakémkoli jiném místě v zemi, a to podle uvážení přesídlených osob. Také je jejich povinností poskytnout přesídleným osobám pomoc při znovunabytí jejich majetku nebo při žádostech o kompenzaci.

I když nejsou Řídící principy pro vnitřní přesídlování právně závazným dokumentem, jsou široce uznávané jako normativní rámec k dané otázce a podporované a využívané různými institucemi OSN, nevládními organizacemi, občanskou společností a také rostoucím počtem vlád, tedy jak na mezinárodní úrovni, tak na úrovních regionálních a národních.⁵⁵ Mnoho vlád začalo principům přizpůsobovat své politiky a zákony a další země již přijaly první kroky nutné k začlenění těchto principů do jejich legislativ.⁵⁶ Širší využívání principů je podporováno i mezinárodním společenstvím v čele se zvláštním zmocněncem OSN pro lidská práva vnitřně přesídlených osob, které poskytuje představitelům států asistenci při přijímání a dodržování principů a vytváření politik, zákonů a programů na ochranu IDPs.⁵⁷

Vytvoření principů tedy nezměnilo nic na tom, že v oblasti mezinárodního práva doposud neexistuje žádná specifická ochrana vnitřně přesídlených osob, které nejsou považovány ani za samostatnou a svébytnou právní kategorii.⁵⁸ Na IDP se tak vztahuje pouze soubor obecných právních norem.⁵⁹ Většina IDPs jsou státními příslušníky země, ve které se nacházejí, a proto musejí být chráněny v rámci vnitrostátní legislativy.⁶⁰ Ve sféře mezinárodního práva se na IDPs vztahuje právo lidských práv a v případě ozbrojeného konfliktu také humanitární právo. V určitých případech lze na základě zmocnění Valného shromáždění OSN na IDPs aplikovat i uprchlické právo.⁶¹ Nepřímá ochrana pro tyto osoby plyne také z mezinárodního trestního práva.

Jednotlivé normy vztahující se na IDPs však netvoří jednotný a koherentní celek a podle BÍLKOVÉ⁶² proto nemohou poskytovat adekvátní a komplexní ochranu proti přesídlení a během doby přesídlení. Autorka navíc u nepřímé ochrany zdůrazňuje nedostatečné

⁵⁵ COHEN, 2006: 93, 100

⁵⁶ IDMC, 2009: 10

⁵⁷ Tamtéž: 28

⁵⁸ BÍLKOVÁ, 2006:121

⁵⁹ Tamtéž: 125

⁶⁰ ICRC, 2002

⁶¹ BÍLKOVÁ, 2006: 125

⁶² Tamtéž

institucionální zajištění a fungování kontrolních mechanismů.⁶³ Podle Mezinárodního výboru červeného kříže⁶⁴ naopak stávající využívané právní systémy pokrývají nejdůležitější potřeby IDPs dostatečně a pro ochranu těchto osob se v nich nenachází žádné výrazné slabiny. Zdůrazňuje ale, že je zapotřebí se zaměřit na širší využívání a dodržování stávajícího aplikovaného práva.

4.1.4 Mezinárodní pomoc a role UNHCR

Za řešení problémů vnitřně přesídlených osob jsou stále odpovědný vlády jednotlivých států a jak vyplývá z principů⁶⁵, k zapojení zahraničních subjektů do humanitárních akcí může docházet v případech, kdy stát není schopen plnit své povinnosti vůči přesídleným osobám. Ne všechny země však podporují práva IDPs, některé státy dokonce popírají, že v jejich zemích dochází k nedobrovolnému vysídlování obyvatel.⁶⁶ I proto se stává, že se vlády postižených zemí neztotožňují se zapojením zahraničních subjektů do poskytování pomoci a ochrany přesídleným osobám.⁶⁷ Navzdory těmto překážkám se různé mezinárodní organizace stále více zapojují do řešení problému přesídlených osob a finanční zdroje pocházejí ve velké míře od zahraničních donorů. Mezinárodní společenství nejčastěji pomáhá ve formě humanitární pomoci, poválečné rekonstrukce, rozvojové pomoci a podpory demokracie, práva a vlády zákona.⁶⁸

Žádný mezinárodní subjekt však nemá globální mandát pro záležitosti IDPs a ani neexistují zdroje a politická vůle pro vytvoření takové agentury. Snadnější, i když podle autorů COHENOVÉ⁶⁹ a Denga jako nepravděpodobné, by se jevilo rozšíření mandátu Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (*United Nations High Commissioner for Refugees*, UNHCR), který má dlouhodobé zkušenosti v oblasti uprchlictví.

Role UNHCR v oblasti pomoci vnitřně přesídleným osobám a jejich ochrany je však nezpochybnitelná. K jejímu posílení došlo v lednu roku 2006⁷⁰, kdy v rámci snah o zvýšení efektivnosti humanitárního systému OSN a jako reakci na humanitární krizi zavedl Stálý meziorganizační výbor pro koordinaci humanitární pomoci v krizových situacích nový

⁶³ Tamtéž: 131

⁶⁴ ICRC, 2002

⁶⁵ OCHA, 2004: 13

⁶⁶ IDMC, 2009: 13

⁶⁷ COHEN, 2006: 100

⁶⁸ IDMC, 2009: 31

⁶⁹ COHEN, 2006: 95

⁷⁰ UNHCR 2010: 20

„skupinový přístup“ (*Cluster approach*).⁷¹ Zavedením přístupu má být dosaženo zlepšení spolupráce mezi nevládními organizacemi, mezinárodními organizacemi, Mezinárodním výborem červeného kříže a červeného půlměsíce a agenturami OSN. Humanitární pomoc byla rozdělena do několika sektorů a za každý z nich je zodpovědná nějaká mezinárodní agentura. Hlavní institucí pro ochranu vnitřně přesídlených osob, které opustily domovy v důsledku konfliktu⁷², se stal právě UNHCR.⁷³

UNHCR však stále nemá oficiální mandát chránit a pomáhat IDPs. Přesto od roku 2006 přijímá pomoc a podporu úřadu více IDPs než mezinárodních uprchlíků.⁷⁴ (Obrázek 2) V roce 2009 UNHCR asistoval celkem 15,6 milionům IDPs přesídleným v důsledku konfliktu, tedy největšímu počtu v historii poskytování pomoci. Vnitřně přesídleným osobám může pomáhat buď z podnětu generálního tajemníka OSN, nebo Valného shromáždění OSN, vždy ale za souhlasu země, které se problém týká.⁷⁵

Nevládní organizace obecně hrají významnou roli v ochraně a podpoře vnitřně přesídlených osob.⁷⁶ U veřejnosti zvyšují povědomí o problematice a postiženým poskytují humanitární a psychosociální pomoc, vzdělání či právní poradenství. Zvláště důležitou roli mají například národní pobočky Červeného kříže a Červeného půlměsíce, které si v mnoha zemích získaly přímý přístup k přesídleným osobám. Také jiné instituce mají velký význam v ochraně IDPs.

⁷¹ IASC, 2006: 1–2

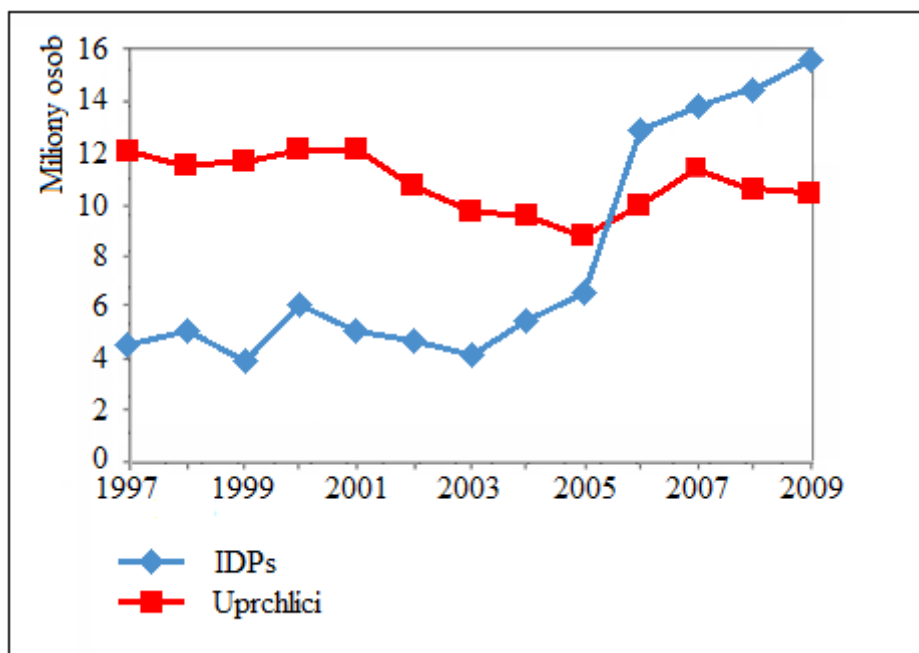
⁷² UNHCR své působení vztahuje na osoby přesídlené v důsledku přírodní pohromy jen za mimořádných okolností. COHEN, 2009: 58

⁷³ IASC, 2006: 3

⁷⁴ UNHCR, 2010b: 4

⁷⁵ UNHCR, 2010c

⁷⁶ IDMC, 2009: 30

Obrazek 2 Vývoj počtu uprchlíků a IDPs, kterým UNHCR poskytla v období let 1997–2009 svou ochranu/pomoc

Zdroj: UNHCR, 2010b: 4

4.2 Současná situace ve světě v oblasti vnitřního přesídlení

4.2.1 Vnitřní přesídlení zapříčiněné konflikty, všeobecným násilím a porušováním lidských práv

Nejdůležitější institucí pro monitorování globální situace v oblasti vnitřního přesídlení je Monitorovací centrum pro vnitřní přesídlení (*Internal displacement monitoring centre*, IDMC) založené roku 1998 humanitární nevládní organizací Norská rada pro uprchlíky.⁷⁷ IDMC na svých internetových stránkách zpřístupňuje statistická data o IDPs a vydává zprávy o globální situaci v oblasti vnitřního přesídlení a o současných trendech. Centrum však pracuje jen s údaji o osobách přesídlených v důsledku konfliktů, všeobecného násilí a porušování lidských práv.⁷⁸ Při určování počtu IDPs v jednotlivých zemích a oblastech vychází z více zdrojů, mezi které patří informace vlád, OSN, různých národních i mezinárodních organizací, médií nebo z vlastních šetření. Na svých stránkách dále uvádí, že „monitoruje všechny konfliktem zapříčiněné situace vnitřního přesídlení“.⁷⁹

⁷⁷ IDMC, 2010c: What we do

⁷⁸ IDMC, 2010a

⁷⁹ IDMC, 2010c: Monitoring & Advocacy

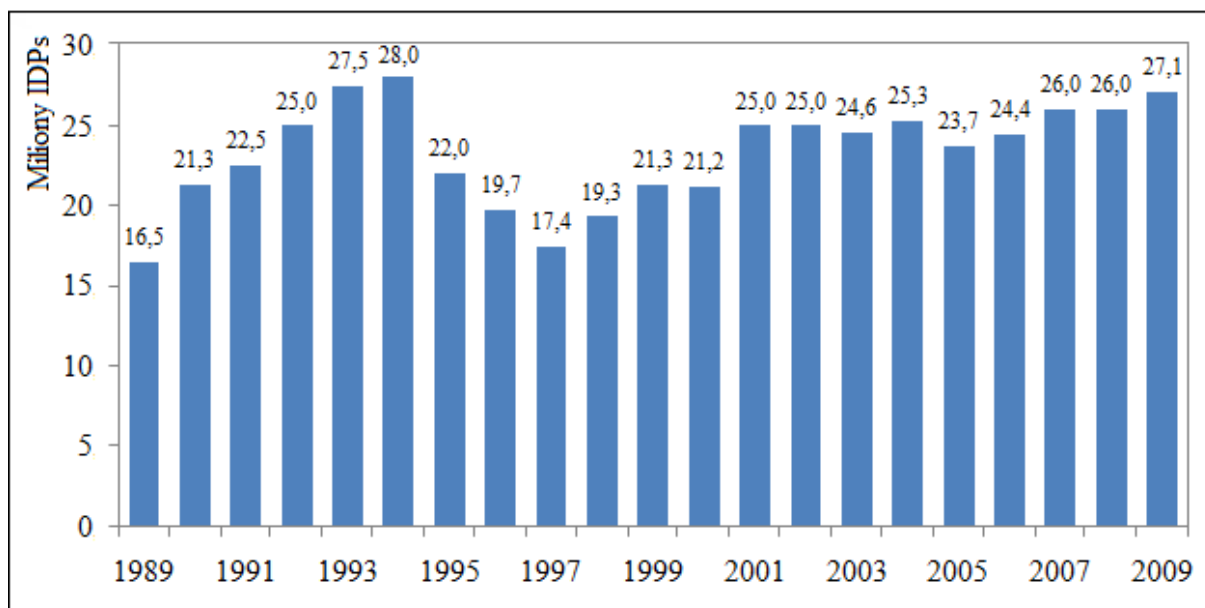
Další důležitou organizací zabývající se situací osob přesídlených konfliktem je UNHCR, při určování počtu IDPs se ale zaměřuje především na osoby, kterým poskytuje ochranu a pomoc.

Monitorovací centrum ve svých publikacích upozorňuje na komplikace spojené se získáváním a zpracováním dat. V mnoha zemích chybí základní data o vnitřně přesídlených osobách a to buď úplně, nebo jsou nekompletní.⁸⁰ Často není monitorován ani další osud IDPs, tedy jestli nakonec dojde k trvalému řešení jejich situace. Především ve městských oblastech navíc bývá problémem určit, kdo patří ke skupině vnitřně přesídlených, a kdo se řadí mezi jiné migranty nebo původní chudé městské obyvatelstvo. V roce 2008 mohl pouze Ázerbájdžán spolu s Kolumbií poskytnout jak demografické údaje o IDPs, tak údaje o jejich rozmístění v rámci svého území. U většiny zemí, které poskytují alespoň nějaké informace o této skupině obyvatel, jde často jen o hrubé odhady. Příčinou je například velké prostorové rozptýlení IDPS nebo to, že se data během humanitárních krizí mohou rychle měnit nebo že jsou potřebné informace dostupné jen z některých oblastí, které má vláda pod kontrolou. Odlišné jsou i metodiky sběru dat a posuzování toho, kdo je IDPs a kdo již ne. Konečná data mohou být navíc upravována některými skupinami obyvatel, které mají zájem údaje o IDPs podhodnocovat či naopak nadhodnocovat.

Podle IDMC⁸¹ dosahoval počet vnitřně přesídlených osob vysídlených v důsledku konfliktů, všeobecného násilí nebo porušování lidských práv na konci roku 2009 v celkem 54 zemích přibližně 27,1 milionů. (Příloha 1) Počet takto přesídlených osob tímto vystoupal na nejvyšší hodnotu od roku 1994. (Obrázek 3)

⁸⁰ IDMC, 2009

⁸¹ IDMC, 2010b: 9

Obrázek 3 Počet IDPs přesídlených v důsledku konfliktů, všeobecného násilí nebo porušování lidských práv, údaje pro období let 1989–2009

Zdroj dat: IDMC, 2010a

Nové akty přesídlení byly zaznamenány ve 23 zemích.⁸² Z 6,8 milionů vysídlených osob se 3 miliony nacházely v Pákistánu, 1 milion v Demokratické republice Kongo a velké počty byly zaznamenány také v Súdánu, Somálsku, na Filipínách, v Kolumbii, na Srí Lance a v Etiopii. V každém vyjmenovaném případě docházelo k přesídlení v důsledku konfliktu, který trvá již několik let.⁸³ UNHCR⁸⁴ ve své publikaci uvádí, že mezi země, ve kterých v roce 2009 zaznamenal rozsáhlé akty přesídlení, patří například i Afghánistán nebo Jemen.

Většina nově přesídlených osob se do konce roku navrátila do svých původních domovů.⁸⁵ Celkově se pak v roce 2009 navrátilo asi 5 milionů osob. Z IDPs, kterým poskytují svou ochranu a péči UNHCR, se navrátilo 2,2 milionů⁸⁶ osob, tedy nejvyšší počet za poslední dvě desetiletí. Výrazné počty IDPs se vrátili domů v Iráku nebo například v Ugandě.⁸⁷

Z celkového počtu IDPs žila ke konci roku 2009 více než polovina v pěti zemích, jmenovitě v Súdánu, Kolumbii, Iráku, Demokratické republice Kongo a v Somálsku.⁸⁸

V těchto státech žily nejvyšší počty IDPs i v předchozím roce. (Tabulka 1)

⁸² Tamtéž

⁸³ Tamtéž: 11

⁸⁴ UNHCR, 2010b: 21

⁸⁵ IDMC, 2010b: 9

⁸⁶ UNHCR, 2010b: 3

⁸⁷ Tamtéž: 21

⁸⁸ IDMC, 2010b: 13

Tabulka 1 Státy s nejvyšším počtem IDPs vysídlených z důvodu konfliktu, násilností a porušování lidských práv, údaje pro rok 2008 a 2009

Stát	IDPs ke konci roku 2008 v milionech	IDPs ke konci roku 2009 v milionech
Súdán	4,9	4,9
Kolumbie	2,65–4,36	3,30–4,92
Irák	2,84	2,76
Demokratická republika Kongo	1,4	1,9
Somálsko	1,3	1,2
Celkem	13,09–14,80	14,06–15,66

Zdroj dat: IDMC, 2010b: 13; IDMC, 2009: 13; ACCIÓN SOCIAL, 2010d; CODHES, 2010b: 1

Největší procento vnitřně přesídlených osob vzhledem k celkovému počtu obyvatel, a to 22 %, měl v roce 2009 Kypr. (Tabulka 2)

Tabulka 2 Státy s největším podílem IDPs vysídlených z důvodu konfliktu, násilností a porušování lidských práv, údaje pro rok 2009

Stát	Podíl IDPs na celkové populaci v %
Kypr	22
Somálsko	16
Súdán	12
Irák	9
Kolumbie	7–11
Ázerbájdžán	7
Zimbabwe	5–8
Libanon	2–9

Zdroj dat: IDCM, 2010b: 13

Nejhůře zasaženým kontinentem je dlouhodobě Afrika, kde se v roce 2009 ve 21 monitorovaných zemích nacházelo 11,6 milionů⁸⁹ IDPs, což představuje 40 % celosvětové populace těchto migrantů. Častá přesídlení se na tomto kontinentě dějí především v důsledku akcí ozbrojených kriminálních skupin, ale i kvůli sporům mezi různými skupinami obyvatel o zdroje a výhody, například mezi příznivci různých volebních kandidátů nebo kočovnými pastevci a usedlými zemědělci.⁹⁰ Překážkou v trvalém řešení problematiky vnitřně přesídlených osob je nedostatečný přístup k základním službám a k infrastruktuře v místech návratu, omezené možnosti obživy a nevyřešená vlastnická práva. IDPs jsou vystavováni mnoha rizikům, mezi která v nejvíce zasažených zemích patří vysoká míra sexuálního násilí a

⁸⁹ IDCM, 2010b: 29

⁹⁰ IDCM, 2009: 35

všeobecného násilí proti civilistům, podvýživa, hrozba epidemií nemocí a obnovující se spory, které vedou k opětovnému vysídlování IDPs.⁹¹

Na konci roku 2009 se nacházelo dalších 4,3 milionů⁹² IDPs v zemích jižní a jihovýchodní Asie. Kvůli pokračujícím bojům došlo k největším přesídlením v Pákistánu a na Filipínách. Mezi nejčastější příčiny přesídlení v této oblasti patří střety mezi vládními silami a rebely bojujícími za autonomii, politickou moc nebo proti jejich marginalizaci, nepokoje kvůli přírodním zdrojům či snahy etnických a náboženských minorit prosadit svá práva.⁹³ Bezpečnost IDPs byla v tomto regionu ohrožena bojovými akcemi, pronásledováním a porušováním jejich práv a to mnohdy i ze strany vlád. Obecně nejhorší podmínky bez přístupu k základním životním potřebám mají IDPs pobývající v džungli nebo v konfliktních oblastech.

V zemích Evropy a střední Asie žilo v roce 2009 okolo 2,4 milionů⁹⁴ vnitřně přesílených osob, z čehož 40 % tvoří obyvatelé Turecka. Většina IDPs opustila své domovy již před léty v důsledku ozbrojených konfliktů a násilí.⁹⁵ Pro oblast Evropy je charakteristické, že vnitřní uprchlíci žijí hlavně ve městech, ale v nevhodných podmínkách. Preferovaným řešením vlád je často návrat přesílených lidí zpět do svých původních domovů. Podle informací z roku 2008 lidé ve střední Asii, na rozdíl od Evropy, neopouštěli své domovy v důsledku konfliktů, ale byli vysídleni přímo vládou nebo armádou a návrat do míst původního bydliště jim je často znemožněn.

V regionu Blízkého východu se ke konci roku 2009 v 6 zemích nacházelo asi 3,8 milionů⁹⁶ IDPs. K novým aktům přesídlení došlo v Jemenu, Iráku a na území Gazy. Irák pak zůstává jednou z nejméně bezpečných zemí světa. Charakteristická je pro něj vysoká míra násilí vůči občanům, situaci pro IDPs zhoršuje špatná zdravotní infrastruktura a omezení v přísunu humanitární pomoci.⁹⁷ Mezi časté příčiny přesídlování v oblasti patří ozbrojené konflikty, porušování lidských práv, všeobecná násilí nebo spory o území či přírodní zdroje.⁹⁸ Problémem tohoto regionu je také omezování základních práv žen a zvýšené riziko možnosti přesídlení pro příslušníky etnických, náboženských či kulturních minorit.

⁹¹ MSF, 2010

⁹² IDCM, 2010b: 72

⁹³ IDCM, 2009: 55–56

⁹⁴ IDCM, 2010b: 53

⁹⁵ IDCM, 2009: 69–70

⁹⁶ IDCM, 2010b: 64

⁹⁷ MSF, 2010

⁹⁸ IDCM, 2009: 81

Na americkém kontinentě žilo v roce 2009 ve 4 zemích asi 5 milionů⁹⁹ IDPs. V Mexiku, Guatemale a Peru i po ukončení ozbrojených konfliktů zůstaly tisíce osob v situaci vnitřního přesídlení. Většina z nich patří k domorodým obyvatelům nebo k marginalizovaným skupinám žijícím na venkově. Jedinou zemí s nadále probíhajícím vnitřním ozbrojeným konfliktem je tak Kolumbie, která ve velikosti přesídlené populace dohání vedoucí Súdán.

4.2.2 Vnitřní přesídlení zapříčiněné developerskými projekty a přírodními pohromami

Z definice vnitřně přesídlené osoby explicitně nevyplývá, že mezi tuto skupinu osob patří i lidé přesídlení v důsledku realizace developerských projektů, což někdy vede k vyčleňování těchto migrantů mimo kategorii IDPs.¹⁰⁰ Hlavní principy OSN v oblasti vnitřního přesídlení ale tyto osoby mezi IDPs zahrnují¹⁰¹ a vysídlování obyvatel v rámci realizace projektů, jako jsou asanace měst, vytváření zavlažovacích systémů, stavby přehrad nebo infrastrukturní díla, je všeobecně přiznávánou okolností.¹⁰² Tyto projekty mají své vítěze těžící z benefitů rozvoje a poražené, kterými jsou přesídlení obyvatelé.

Každým rokem dochází k nedobrovolnému přesídlení milionů lidí.¹⁰³ I když většina vnitřně přesídlených osob opouští své domovy neplánovaně a jejich odchod je tak spontánní záležitostí vycházející z momentální situace, bývá část obyvatel nedobrovolně přesídlena do nových oblastí či připravených táborů v rámci plánovaných akcí. V angličtině jsou pro tyto dva způsoby přesídlení používány různé pojmy, a to „*internal displacement*“ při předem neplánovaných akcích a „*involuntary resettlement*“ u těch předem plánovaných. V obou případech se však jedná o migraci nedobrovolnou. Uvedené způsoby představují nejvýraznější rozdíl mezi přesídlením v důsledku konfliktu, které bývá nepředvídatelnou a spontánní záležitostí, a v důsledku realizace projektů, kdy je přesídlení naplánováno předem.

V mnoha oblastech světa musejí lidé opouštět své domovy, aby uvolnili prostor pro realizaci rozvojových projektů. Nejvíce je postižena Asie¹⁰⁴, kde jsou kvůli projektům zaměřeným hlavně na budování infrastruktury, výrobu energie a těžbu přírodních zdrojů

⁹⁹ IDCM, 2010b: 48

¹⁰⁰ MOONEY, 2005: 12

¹⁰¹ Podle principu 6 „má každý člověk právo být chráněn proti svévolnému přesídlení ze svého domova nebo místa obvyklého pobytu“, přičemž mezi svévolná přesídlení patří i realizace „rozsáhlých developerských projektů, které nejsou odůvodněny naléhavými a převažujícími veřejnými zájmy“. OCHA, 2004: 3–4

¹⁰² MUGGAH, 2003: 9

¹⁰³ Tamtéž: 5

¹⁰⁴ MOONEY, 2005: 12

každoročně přesídleny miliony osob.¹⁰⁵ CERNEA¹⁰⁶ uvádí, že podle průzkumů bylo například v Číně během let 1950–2005 v rámci plánovaných přesídlení do nových oblastí, kdy je o postižené osoby postaráno, přesunuto okolo 70 milionů osob, v Indii pak 60 milionů. Mimo tato čísla však navíc existují lidé, kteří sice byli vysídleni, ale už jim nebylo poskytnuto bydlení na jiném místě. Světová banka¹⁰⁷ pak odhaduje, že celosvětově bylo kvůli realizaci developerských projektů v posledních dvou desetiletích 20. století přesídleno až 200 milionů osob a že od té doby je každým rokem nově přesídleno až 15 milionů osob.

Také data vztahující se k počtu osob zasažených přírodními pohromami představují jen hrubé odhady. Červený kříž¹⁰⁸ poukazuje na to, že systematický a standardizovaný sběr dat o přírodních pohromách totiž neexistuje. Data pocházejí od různých zdrojů, které používají odlišné metody jejich sběrů, a jejich kvalita je taktéž problematická. Rovněž existují rozdílnosti v interpretaci definice přírodní pohromy. Různé přístupy a metody jsou využívány i v určování počtu pohromou zasažených obyvatel.

Podle odhadů může být každým rokem vysídleno až 50 milionů¹⁰⁹ osob v důsledku přírodních katastrof. Mezi pohromy, které během posledních let způsobily největší škody, patří zemětřesení v čínské provincii S'-čchuan, kvůli kterému bylo přesídleno na 15 milionů osob. Mezi další lze zařadit Cyklón Sidr, který v Bangladéši roku 2007 způsobil záplavy, v jejichž důsledku bylo přesídleno 4,4 milionů lidí, a tsunami v Asii z roku 2004, které ve 12 zemích přesídlilo na 2,2 milionů osob. V roce 2008 bylo náhlými přírodními katastrofami vysídleno celkem 36 milionů¹¹⁰ lidí. Tyto osoby, které musely opustit své domovy nejčastěji kvůli pohromám zapříčiněnými zemětřeseními, záplavami nebo bouřkami, zůstaly přesídlené v rámci území jejich státu anebo překročily mezinárodní hranici. Nejvíce postiženým regionem byla Asie. Dalších přibližně 20 milionů¹¹¹ osob muselo opustit své domovy v důsledku změn, které mají souvislost s postupnými klimatickými změnami.

Kromě pohrom s náhlými dopady (kde patří záplavy, zemětřesení, přílivové vlny, bouře, vulkanické erupce či sesuvy půd) a těch, které se projevují až po uplynutí určité doby (sucha, hladomory, znečištění životního prostředí, odlesňování, desertifikace a invaze

¹⁰⁵ IDCM, 2009: 55

¹⁰⁶ CERNEA, 2006: 26

¹⁰⁷ In CERNEA, 2006: 26

¹⁰⁸ IFRC, 2009

¹⁰⁹ OCHA, 2010

¹¹⁰ IDMC-OCHA, 2009: 10–11

¹¹¹ Tamtéž: 9

škůdců), lze vymezit i podskupinu epidemických pohrom.¹¹² Epidemie onemocnění však obecně nebývají příčinou rozsáhlých přesídlení, často ale ohrožují zdraví přesídlených obyvatel. Mezi pohromy mohou být zařazeny i katastrofy plynoucí z průmyslových aktivit člověka, jako je znečištění životního prostředí imisemi či únikem nebezpečných látek. K tématu lze ještě poznamenat, že při postupných kumulativních změnách životního prostředí není vnitřně přesídleným osobám, které jsou nuceny opustit své domovy právě v důsledku těchto změn, věnováno tolik pozornosti, jako je tomu v případě náhlých katastrof.

Možnosti trvalého řešení jsou pro přesídlení v důsledku realizace developerských projektů nebo v případě pohrom omezenější, než během konfliktních situací.¹¹³ Po realizaci projektů je totiž návrat přesídlených osob do oblastí původního pobytu nemožný. Návrat IDPs je znemožněn i v případě některých přírodních pohrom, kdy dojde ke zničení a velké proměně původního životního prostředí. Extrémním příkladem může být zvedání mořské hladiny a trvalé zatopení přímořských oblastí. Na druhou stranu pokud je návrat IDPs do původních domovů možný, dochází k němu obecně rychleji než v případě osob přesídlených v důsledku ozbrojených konfliktů. A i když nejde o pravidlo, vlády postižených států mohou být ochotnější přijímat mezinárodní pomoc v případech přesídlení osob přírodní katastrofou než během konfliktu, a to například kvůli obavám, že by z humanitární pomoci mohly těžit některé nevládní ozbrojené skupiny.

4.3 Základní charakteristika Kolumbie

4.3.1 Poloha území a fyzicko-geografický popis

Kolumbijská republika se ve svém oficiálním jazyce, kterým je španělština, nazývá República de Colombia. Leží na severozápadě Jižní Ameriky, na severu je tato země omývána vodami Karibského moře a na západě vodami Tichého oceánu. Tichomořské a karibské pobřeží odděluje na severovýchodě země krátká hranice s Panamou. Kolumbie dále sousedí na jihu s Ekvádorem a Peru, na východě s Brazílií a Venezuelou. Celková rozloha státu činí 1 141 748 km²¹¹⁴, což v rámci Jižní Ameriky řadí Kolumbii na 4. místo.

Nížinaté oblasti ve východní části země pokryté savanami a deštnými pralesy představují asi 54 %¹¹⁵ rozlohy Kolumbie, žijí zde však méně než 3 % obyvatel. Nížiny na

¹¹² ROBINSON, 2003: 9

¹¹³ FERRIS, 2008

¹¹⁴ Velký počet zdrojů uvádí tuto rozlohu, jako například GARDNER, et al, 1999: 104, odlišná hodnota je uvedena například na stránkách CIA, 2010, podle kterých je celková rozloha Kolumbie pouze 1 138 914 km²

¹¹⁵ LIBRARY OF CONGRESS, 2007: 6

severovýchodě jsou odvodňovány řekami Guaviare a Meta do Orinoka.¹¹⁶ Planiny a nížiny na jihu patří do povodí Amazonky a mezi největší řeky se v této oblasti řadí Caquetá a Putumayo. Nejvýznamnější řekou ústící do Karibského moře je Magdalena, která spolu s přítokem Cauca přitéká z jihu země hlubokými údolím, která od sebe oddělují tři hlavní pásma kolumbijských And. Od západu to je Cordillera Occidental, nejvyšší Cordillera Central a Cordillera Oriental. Tato pohoří zabírají 33 %¹¹⁷ rozlohy země. Nejvyšší horou Kolumbie je s 5 775 m n. m. Cristóbal Colón nacházející se v izolovaném horském masivu Sierra Nevada de Santa Marta.

Klimatické podmínky Kolumbie jsou poměrně rozmanité. Zemi lze podle teplot rozdělit do tří klimatických zón-na horkou v nadmořské výšce do 900 m, mírnou do 2 000 m a na chladnou v nadmořských výškách přesahujících 2 000 m. Průměrné roční srážky dosahují 3 000 mm. Nejintenzivnější srážky jsou na Pacifickém pobřeží, poměrně velké množství srážek spadne i v údolích ve středu země a v oblasti Amazonské nížiny.¹¹⁸ Naopak v nížinatých oblastech na severu země panuje poměrně suché klima.

Kolumbii ohrožují přírodní rizika, jako jsou vulkanické erupce, zemětřesení a také periodická období sucha.¹¹⁹ Mezi environmentální problémy pak patří odlesňování v důsledku těžby dřeva a nelegálního pěstování drog včetně oblastí národních parků, ohrožení kvality půd a vod v důsledku nadužívání pesticidů a znečištění jinými chemikáliemi včetně nafty, znečištění ovzduší z automobilové dopravy především v hlavním městě a ohrožení volně žijících druhů.¹²⁰

4.3.2 Stručná historie a státní zřízení

V předšpanělské době žily na území dnešní Kolumbie různě rozvinuté kmeny původních obyvatel, nejvyspělejší indiánskou společnost vytvořili Čibčové.¹²¹ Během 16. století bylo území dnešní Kolumbie kolonizováno španělskými dobyvateli a později se stalo součástí místokrálovství Nová Granada vyčleněného v 18. století.¹²² Kolumbie je nezávislá od

¹¹⁶ GARDNER, et al, 1999: 104

¹¹⁷ LIBRARY OF CONGRESS, 2007: 5

¹¹⁸ GARDNER, et al, 1999: 104

¹¹⁹ CIA, 2010

¹²⁰ CIA, 2010; LIBRARY OF CONGRESS, 2007: 7

¹²¹ LIBRARY OF CONGRES, 1997: 2

¹²² JARAMILLO, 1991: 4

roku 1819, kdy se stala součástí Republiky Kolumbie.¹²³ V roce 1830 se od ní oddělily Ekvádor a Venezuela.¹²⁴ Roku 1903 se od území Kolumbie oddělila ještě Panama.¹²⁵

Moderní dějiny Kolumbie jsou poznamenány velkým počtem nepokojů mezi politickými stranami liberálů a konzervativců, které vznikly krátce po osamostatnění země.¹²⁶ Stranické boje z 19. století přerostly v polovině následujícího století v deset let trvající období extrémních násilností známého jako „La Violencia“.¹²⁷ Během něj se do konfliktu zapojilo do té doby roztržštěné partyzánské hnutí. Postupně vzniklo několik protivládních guerillových skupin, v zemi vzrostla moc místních drogových mafií a kartelů.¹²⁸ Tím došlo k rozšíření další vlny násilí a do konfliktu se zapojily i pravicové polovojenské milice.¹²⁹ Činnost různých nelegálních skupin a narkomafie pokračuje i v současnosti a pro Kolumbii je tak stále charakteristická vysoká míra všeobecného násilí.

Kolumbie je jednou z nejstarších demokracií Latinské Ameriky.¹³⁰ Je unitární republikou prezidentského typu s dvoukomorovým parlamentem a funguje na bázi systému více politických stran.¹³¹ Současná kolumbijská ústava byla přijata v roce 1991, prošla však již několika obměnami. Výkonnou moc zastává prezident a vláda. Prezident republiky je hlavou státu a předsedou vlády. Zákonodárnou moc vykonává Kongres složený ze Senátu a Sněmovny reprezentantů. Třetí větev moci tvoří soudní systém.

V roce 2002 byl do úřadu prezidenta zvolen Álvaro Uribe Vélez a o čtyři roky později došlo k jeho opětovnému zvolení. Doposud poslední prezidentské volby z května a června roku 2010 vyhrál Juan Manuel Santos, ministr obrany Uribeho vlády.¹³² Prezidentský úřad by měl převzít 7. srpna 2010. V posledních volbách do kolumbijského Kongresu, které proběhly v březnu 2010, získaly většinu hlasů pravicové strany, které podporují politiku prezidenta Uribeho.¹³³ Mezi nejsilnější kolumbijské strany pravicového charakteru patří Strana národní jednoty a Konzervativní strana. K opozici se pak řadí například Liberální strana nebo Alternativní demokratický pól.

Kolumbie se administrativně dělí do 32 departamentů a na samostatný distrikt hlavního města Distrito Capital de Santa Fé de Bogotá. Departamenty se dále dělí na obce.

¹²³ Tamtéž: 10

¹²⁴ Tamtéž: 13

¹²⁵ LIBRARY OF CONGRES: 3

¹²⁶ BÍLÁ, 2006: 177

¹²⁷ Tamtéž: 159–161

¹²⁸ GARDNER, et al, 1999: 105

¹²⁹ BÍLÁ, 2006:163

¹³⁰ KREUTZ, 2007: 268

¹³¹ BÍLÁ, 2006: 167–177; LIBRARY OF CONGRES, 2007: 21

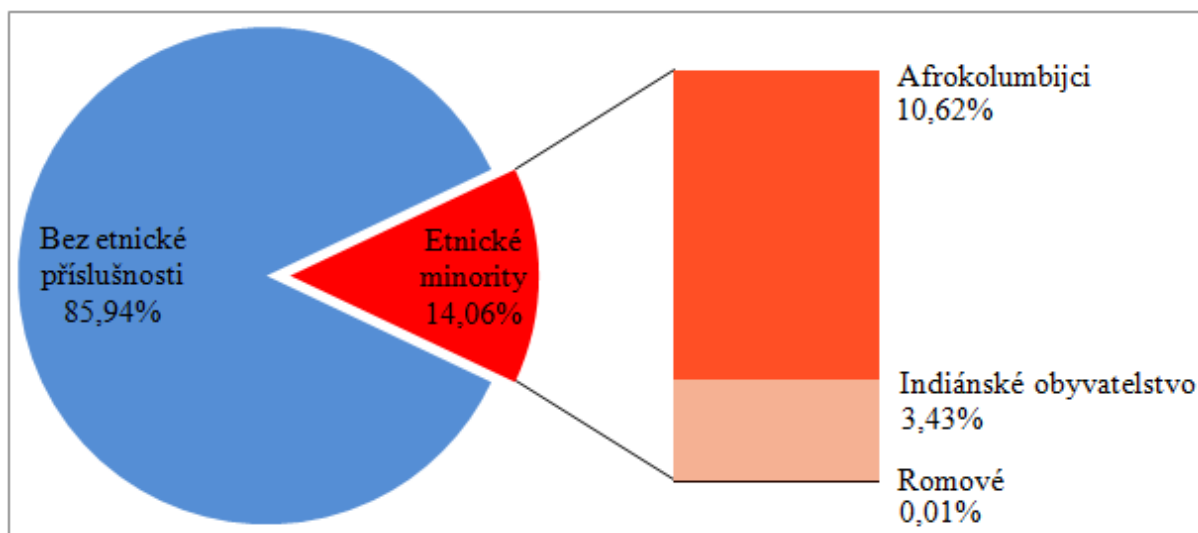
¹³² ČT 24, 2010a

¹³³ DENÍK REFERENDUM, 2010

4.3.3 Obyvatelstvo a hospodářství

Podle posledního sčítání obyvatel žilo v Kolumbii k 30. červnu 2005 na 42 888 592 osob¹³⁴ a podle projekcí by tato země měla mít v roce 2010 ke stejnému dni 45 508 205 obyvatel a o dalších deset let později by tento počet měl vystoupat na 50 912 429. Dle ústavy je oficiálním jazykem země španělština, ve vymezených oblastech, kde žijí původní obyvatelé, jsou uznávány také jazyky těchto indiánských kmenů.¹³⁵ V Kolumbii lze zaznamenat existenci 68¹³⁶ živých jazyků. Římskokatolické náboženství vyznává asi 90 % obyvatel Kolumbie.¹³⁷

Při sčítání obyvatel se rozlišují tři etnické skupiny, a to Afrokolumbijci (zde se řadí lidé, kteří se sami označují za černochoy, Afrokolumbijce, potomky černošských přistěhovalců, mulaty, dále zde patří obyvatelé souostroví San Andrés, Providenci a Santa Catalina mluvící jazykem bandé a příslušníci komunity San Basilio de Palenque mluvící jazykem palenquero), původní indiánští obyvatelé a Romové.¹³⁸ Zbytek obyvatel Kolumbie je zařazen do kategorie bez etnické příslušnosti. Toto ostatní obyvatelstvo tvoří hlavně mesticové a v menším, odhadem asi třetinovém, zastoupení běloši.¹³⁹ Zastoupení jednotlivých etnických skupin v kolumbijské populaci znázorňuje Obrázek 4.

Obrázek 4 Zastoupení etnických skupin v Kolumbii podle výsledků sčítání obyvatel z roku 2005

¹³⁴ DANE, 2010b

¹³⁵ DANE, 2007: 16

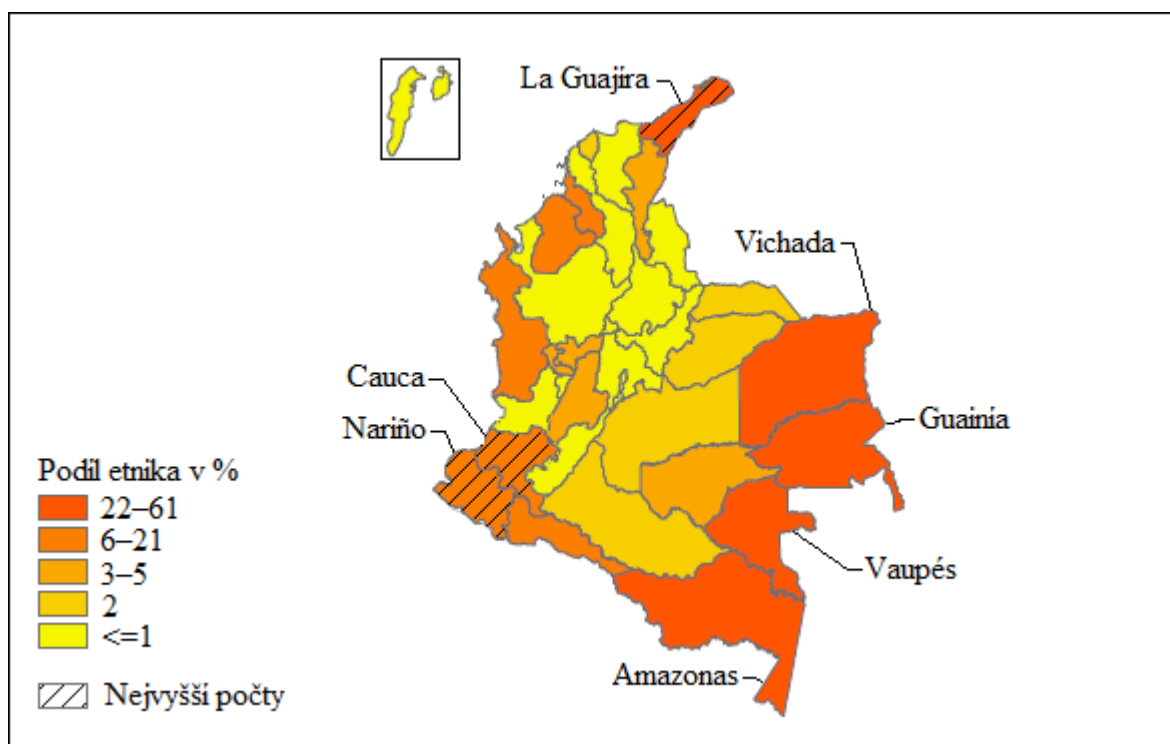
¹³⁶ ARCHIVO GENERAL DE LA NACIÓN, 2010

¹³⁷ CIA, 2010

¹³⁸ DANE, 2007: 34

¹³⁹ GARDNER, et al, 1999: 105; LIBRARY OF CONGRES, 2007: 8, CIA, 2010

Na území Kolumbie žije celkem 87¹⁴⁰ indiánských kmenů, jejichž příslušníci mluví 64 jazyky amerických indiánů a množstvím dialektů. Většina původních obyvatel žije ve venkovských oblastech.¹⁴¹ Obývají indiánská území, která jsou právně vymezena a chráněna, nebo žijí i mimo ně, nejčastěji však v přírodních oblastech, jako jsou lesy, stepi orinocké oblasti, andské hory i údolí a karibské pobřeží. V roce 2005 existovalo 710¹⁴² indiánských území, která zabírala téměř 30 % rozlohy Kolumbie, nejrozsáhlejší oblasti se nacházejí na jihovýchodě země. Počet příslušníků menšiny žijících v městských oblastech se však zvyšuje. Příčinou migrací do měst jsou kulturní změny, omezení velikosti území vymezených pro původní obyvatelstvo, nedostatek zdrojů (především v andské oblasti) a nucené přesídlení v důsledku ozbrojeného konfliktu a boje zúčastněných skupin o půdu. Asi polovina všech původních obyvatel žije v departamentech Guajira, Cauca a Nariño. V departamentech Amazonas, Guainía, La Guajira, Vaupés a Viachada tvoří toto etnikum více než pětinu všech obyvatel.¹⁴³ (Obrázek 5)

Obrázek 5 Podíl původního indiánského etnika na celkové populaci jednotlivých departamentů a 3 departamenty s nejvyššími počty příslušníků tohoto etnika

Zdroj: DANE, 2006b; zdroj dat: DANE, 2007: 19

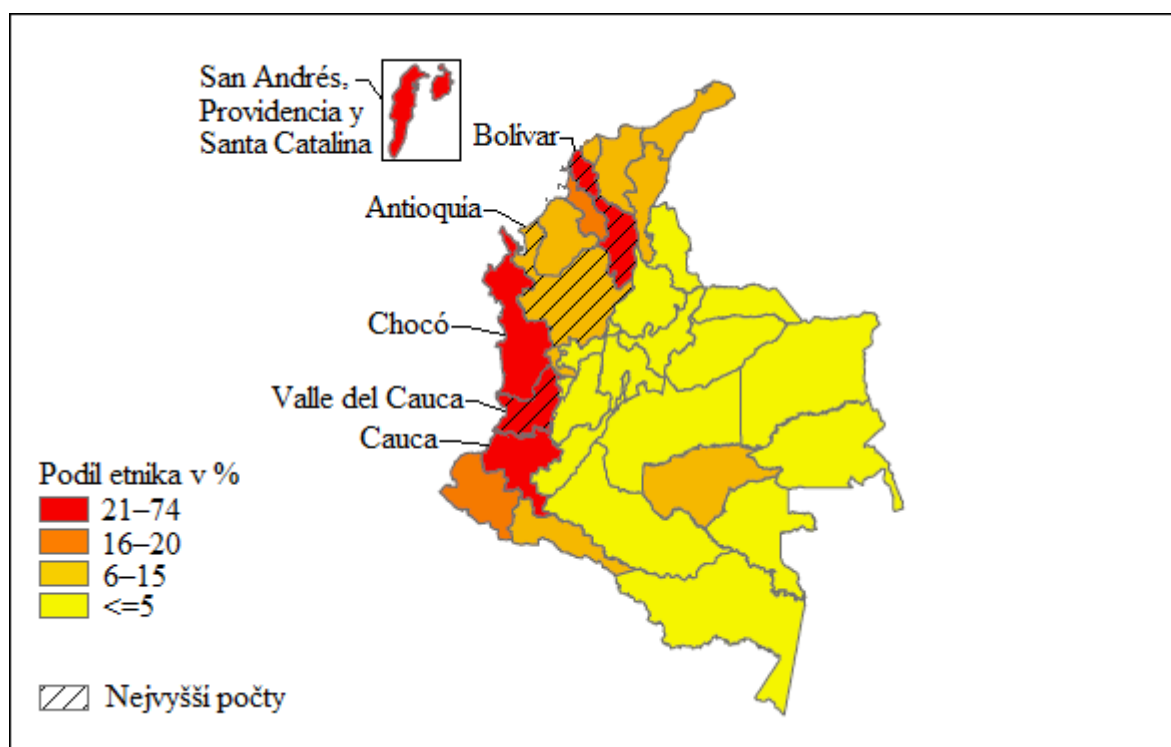
¹⁴⁰ DANE, 2007: 5

¹⁴¹ Tamtéž: 16, 18

¹⁴² Tamtéž: 19

¹⁴³ DANE, 2006b

Většina příslušníků afrokolumbijské skupiny obyvatel žije převážně ve čtyřech oblastech, kterými jsou pacifické pobřeží, souostroví San Andrés, Providencia a Santa Catalina, komunita San Basilio de Palenque v departamentu Bolívar, k poslední oblasti se řadí velká města.¹⁴⁴ V rámci tradičních oblastí pobytu tohoto etnika na pacifickém pobřeží existovalo k roku 2005 132 společných komunitních území, která představují přes 4 % rozlohy Kolumbie. Také pro Afrokolumbijce je charakteristická zvýšená míra migrace do měst v důsledku nuceného přesídlení kvůli bojům ozbrojených skupin a rozšiřování nelegálních osevů.¹⁴⁵ Asi polovina Afrokolumbijců žije v departementech Valle del Cauca, Antioquia a Bolívar. Více než pětinový podíl na celkovém počtu obyvatel mají v departementech Bolívar, Cauca, Chocó, San Andrés, Providencia y Santa Catalina a Valle del Cauca.¹⁴⁶ (Obrázek 6)

Obrázek 6 Podíl afrokolumbijského etnika na celkové populaci jednotlivých departamentů a 3 departamenty s nejvyššími počty příslušníků tohoto etnika

Zdroj: DANE, 2006b; zdroj dat: DANE, 2007: 19

Romské etnikum tvoří asi jen 0,01 % kolumbijské populace. Většina jeho příslušníků žije ve městech a nejvíce příslušníků tohoto etnika, asi 40 %¹⁴⁷, žije v departamentu Atlántico.

¹⁴⁴ DANE, 2007: 19

¹⁴⁵ Tamtéž: 20

¹⁴⁶ DANE, 2006b

¹⁴⁷ DANE, 2007: 36

V roce 2005 žilo ve městech 76 %¹⁴⁸ všech obyvatel. 18,4 % obyvatel pak žilo rozptýleno na venkově a 5,6 % v osadách¹⁴⁹.

Ze sčítání obyvatel také vyplynulo, že v roce 2005 umělo 91,6 %¹⁵⁰ obyvatel starších 15 let číst a psát, přitom ještě v roce 1964 míra negramotnosti dosahovala 27,1 %. Do školy docházelo 92 %¹⁵¹ dětí ve věku 7–11 let a 77,8 % dětí ve věku 12–17 let.

V chudobě žilo v roce 2005 50,3 %¹⁵² obyvatel, v roce 2008 již tento podíl klesl na 46 %. Míra nezaměstnanosti mezi lety 2002 a 2008 klesla z 17,7 %¹⁵³ na 10,5 % a v květnu 2010 dosáhla na 12,1 %¹⁵⁴. Podle Indexu lidského rozvoje se Kolumbie k roku 2007 zařadila na 77. místo¹⁵⁵ ze 182 zemí světa a míra lidského rozvoje je tak v této zemi považována za vysokou.

Kolumbijská společnost je velmi stratifikovaná.¹⁵⁶ Na jedné straně v Kolumbii žijí bohaté rodiny španělských přistěhovalců, které si dokážou udržet své postavení a těžit z nerostného bohatství země.¹⁵⁷ Na druhé straně společnosti stojí většina chudých, ke které se řadí zbývající obyvatelstvo Kolumbie, tedy především míšenci a příslušníci etnických menšin. Vyšší společenská třída představuje asi 5 %¹⁵⁸ populace, 20 % populace se řadí ke střední třídě a nejnižší třída má 75% zastoupení.

Kolumbie se také vedle velké chudoby a nerovnosti, která patří k největším v Latinské Americe, potýká s vysokou mírou násilí.¹⁵⁹ Mezi další tíživé sociální problémy patří diskriminace žen, původních obyvatel a jiných minorit, zneužívání dětí a dětská práce, obchodování s bílým masem, narkomanie, chudoba a vysídlování venkovského obyvatelstva.¹⁶⁰ Podle počtu vnitřně přesídlených osob v důsledku konfliktu, násilností a porušování lidských práv se Kolumbie na světovém žebříčku řadí na druhé místo hned za

¹⁴⁸ DANE, 2008: 7

¹⁴⁹ Dle definice je osada charakterizována minimálně 20 sousedícími přilehlými obydlími. Osada má určité městské znaky, například je vybudována podél dopravních spojů. DANE, 2008: 7

¹⁵⁰ DANE, 2006a: 2

¹⁵¹ Tamtéž: 4

¹⁵² MESEP, 2009: 25

¹⁵³ Tamtéž: 37

¹⁵⁴ DANE, 2010a: 1

¹⁵⁵ UNDP, 2009. Státy jsou podle Indexu lidského rozvoje děleny na země s velmi vysokým, vysokým, středním a nízkým lidským rozvojem.

¹⁵⁶ Gini koeficient byl v Kolumbii pro rok 2008 vypočítán na 0,59, tedy na stejnou hodnotu jako v roce 2002. MESEP, 2009: 31. CIA, 2010 pak uvádí, že se Kolumbie v roce 2008 podle hodnoty tohoto koeficientu, který měří distribuci rodinných příjmů, zařadila na 9. místo na světě, a patří tak k zemím s největší příjmovou nerovností.

¹⁵⁷ BBC, 2010a

¹⁵⁸ LIBRARY OF CONGRES, 2007: 9

¹⁵⁹ WORLD BANK, 2010

¹⁶⁰ LIBRARY OF CONGRES, 2007: 11

Súdán.¹⁶¹ Mimo to je Kolumbie největším zdrojem uprchlíků na celém americkém kontinentě, z kterého jinak celkově pochází asi 8 %¹⁶² ze všech mezinárodních uprchlíků.

V kolumbijské ekonomice průmyslová produkce předčila zemědělskou, přesto má sektor zemědělství značný hospodářský význam.¹⁶³ V Kolumbii se díky příznivému a různorodému klimatu pěstuje mnoho druhu plodin. Mezi nejvýznamnější patří banány, cukrová třtina, rýže, kasava, káva a květiny. Důležitý je rovněž chov skotu. Kolumbie má značné nerostné bohatství, těží se uhlí, ropa, zemní plyn, železná ruda, nikl, zlato, měď a smaragdy.¹⁶⁴ Vedle zemědělských produktů se vyváží také ropa a ropné produkty, plyn, uhlí, chemikálie či barevné kovy.¹⁶⁵ Dováží se hlavně stroje, technologická zařízení a léky. Průmysl je zastoupen hlavně textilním a oděvním, potravinářským, ropným, chemickým a těžebním odvětvím.¹⁶⁶ Mezi pět největších průmyslových center patří Bogota, Medellín, Cali, Barranquilla a Bucaramanga.¹⁶⁷ Kolumbie je energeticky soběstačná, většina elektrické energie je získávána z hydroenergetických zdrojů a asi pětina z tepelných elektráren.¹⁶⁸ Do sektoru služeb spadá obchod, spoje, rozvodné sítě, finanční služby, turismus a doprava

Mezi tradičně největší obchodní partnery Kolumbie patří USA a Venezuela, kvůli omezení obchodu ze strany Venezuely tuto zemi v roce 2009 vystřídala Čína.¹⁶⁹ Během let 2002 až 2007 zažila Kolumbie velký ekonomický růst, a to hlavně díky zlepšení bezpečnostní situace, rostoucím cenám komodit a pro-tržní a obchodní politice prezidenta Uribeho. Navzdory negativním dopadům světové finanční krize na kolumbijskou ekonomiku došlo i během roku 2009 k nárůstu hrubého domácího produktu, který dosáhl 0,4 %. V předešlém roce však růst HDP činil 2,4 %¹⁷⁰ a rok dříve dokonce 7,5 %. HDP Kolumbie tvoří z 9 %¹⁷¹ zemědělství, z 38 % průmysl a 53 % je tvořeno službami.

Jedním z největších problémů kolumbijské ekonomiky je pomalá tvorba pracovních míst v oficiálním sektoru.¹⁷² Problémem je také to, že je velká plocha úrodné půdy využívána pro nelegální pěstování koky. Navíc násilnosti vyvolávané ozbrojenými skupinami

¹⁶¹ IDMC, 2010b: 13

¹⁶² UNHCR, 2010b: 6

¹⁶³ GARDNER, et al, 1999: 105

¹⁶⁴ CIA, 2010

¹⁶⁵ BUSINESSINFO.CZ, 2010

¹⁶⁶ CIA, 2010

¹⁶⁷ U.S. STATE DEPARTMENT, 2010a

¹⁶⁸ LIBRARY OF CONGRES, 2007: 14

¹⁶⁹ CIA, 2010

¹⁷⁰ BUSINESSINFO.CZ, 2010

¹⁷¹ CIA, 2010

¹⁷² BUSINESSINFO.CZ, 2010

zapojenými do vnitřního konfliktu stěžují zemědělcům a vlastníkům dobytka jejich práci a odrazují od investování do zemědělského sektoru.¹⁷³ Celkově lze říci, že dopady ozbrojeného konfliktu na ekonomiku země jsou velké. Kdyby byl v posledních 20 letech v zemi mír, tak by dle Světové banky¹⁷⁴ kolumbijský občan s průměrnými příjmy v současnosti vydělal o 50 % více a 2,5 milionů dětí by nemuselo žít pod hranicí chudoby.

¹⁷³ LIBRARY OF CONGRES, 2007: 13

¹⁷⁴ WORLD BANK, 2009

5 VNITŘNĚ PŘESÍDLENÉ OSOBY V KOLUMBII

Na úvod dalších kapitol je zapotřebí uvést, kdo je v Kolumbii považován za vnitřně přesídlenou osobu. Následující definice vychází ze zákona 387 z roku 1997.

„Přesídlená osoba je každá osoba, která byla donucena k migraci v rámci území státu, opustila své místo bydliště nebo obvyklé ekonomické činnosti, protože došlo k narušení jejího života, fyzické integrity, bezpečnosti či osobní svobody, nebo se nachází v přímém ohrožení v důsledku jakékoli z následujících situací: vnitřní ozbrojený konflikt, vnitřní nepokoje a výtržnosti, všeobecné násilí, rozsáhlé porušování lidských práv, porušování mezinárodního humanitárního práva a další okolnosti plynoucí z předchozích situací, které mohou vážně narušit, nebo již narušily, veřejný pořádek.“¹⁷⁵

5.1 Příčiny vnitřního přesídlení a historické kořeny současného stavu

Obecně lze říci, že přední příčinou vnitřního přesídlování v Kolumbii je ozbrojený konflikt, který je spojen s politickými, sociálními a ekonomickými rozpory a z nich plynoucími násilnostmi.¹⁷⁶ Různé násilnosti provázejí Kolumbii už od vzniku republiky, a proto i kořeny dnešní situace je zapotřebí hledat v historickém vývoji této země.

5.1.1 Zrod kolumbijského konfliktu a vývoj do první poloviny 70. let 20. století

Hlavní příčinu dlouhotrvajícího násilí a porušování lidských práv v Kolumbii nelze jednoznačně vymežit. Za původem a trváním vnitřního konfliktu stojí více okolností a je možné na něj nahlížet jako na komplexní problém, do kterého je zapojeno velké množství aktérů. Podle ZÁZVORKOVÉ¹⁷⁷ je možné na kolumbijský konflikt nahlížet jako na soubor několika konfliktů, které se pojí s různými, ale provázanými problematikami jako jsou sociální nerovnost, ekonomické, politické a sociální vyloučení, obchod s drogami, lidská práva nebo terorismus.

Politika v Kolumbii je po dlouhou dobu spojována s násilím. Během 19. století proběhlo šest občanských válek a mezi nejvážnější spory patřila válka Tisíce dnů, kterou

¹⁷⁵ REPÚBLICA DE COLOMBIA, 2007b: 1–2

¹⁷⁶ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 33

¹⁷⁷ ZÁZVORKOVÁ, 2004: 100

v roce 1899 rozpoutalo povstání liberálů a která trvala až do roku 1903.¹⁷⁸ Ve čtyřicátých letech 20. století vypukla další vlna násilností spojená s prezidentskými volbami, po kterých tehdejší vítěz konzervativců zahájil politické represe proti svým oponentům, tedy hlavně rolníkům. Za počátek extrémně násilného období La Violencia je považováno zabití vůdce liberální strany, které se odehrálo v roce 1948. Konflikt byl ukončen politickou dohodou a ustanovením koaliční Národní fronty, v rámci které se strany liberálů a konzervativců dohodly, že se u moci budou během let 1958–1974 pravidelně střídat.¹⁷⁹ Vznik dalších politických stran byl po celou dobu moderních dějin Kolumbie potlačován a pokud vznikla nová hnutí, docházelo po čase k jejich začlenění do jedné ze dvou již existujících stran.¹⁸⁰ Dohodou o rozdělení politické moci pak prakticky došlo ke znemožnění participace jiných politických uskupení na vládnutí. Tyto omezené možnosti působení nových stran, které by dvěma nejsilnějším stranám vytvářely konkurenci, rovněž přispěly ke vzniku dalších násilností.¹⁸¹

Vedle tohoto historického původu násilností v Kolumbii přispěly ke vzniku současného vleklého ozbrojeného konfliktu především sociální problémy. Mezi ně kromě omezení možnosti působit v politice v rámci nových uskupení patří hlavně velké sociální nerovnosti a sociální vyloučení některých skupin obyvatel zapříčiněné zejména zemědělskou politikou. Kořeny neuspokojivé sociální situace lze rovněž hledat už v 19. století.¹⁸² V té době byla kolumbijská ekonomika závislá především na vývozu zemědělských produktů. Od 80. let se začala významně zvyšovat produkce kávy a se zvětšující se plochou plantáží rostl také požadavek na novou pracovní sílu, což vedlo k migracím venkovského obyvatelstva z vysokých andských oblastí do pěstitelských oblastí za námezdní prací. S rostoucím exportem kávy a příjmů vlády na daních rostla také důležitost této komodity a do popředí se dostala problematika vlastnictví půdy a přístupu k pracovním silám. Velká konkurence a boj o přírodní zdroje mezi velkými vlastníky půdy, malými rolníky a kmeny původních obyvatel vedly k násilnostem a už v této době docházelo k vytváření ozbrojených milicí na ochranu bohatých vlastníků půdy.

Ve 20. století se zvýšil význam exportu zemědělských produktů.¹⁸³ Došlo k rozdělení úrodné půdy, vytyčení hranic pozemků a vlastníci velkých zemědělských ploch začali vyhánět dosavadní osadníky a nahrazovat je námezdní pracovní silou. Vláda v rámci podpory vývozu

¹⁷⁸ BÍLÁ, 2006: 159–160

¹⁷⁹ Tamtéž: 177

¹⁸⁰ KREUTZ, 2007: 268

¹⁸¹ ZÁZVORKOVÁ, 2004: 100

¹⁸² KREUTZ, 2007: 268

¹⁸³ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 36

kávy investovala do rozvoje infrastruktury, zvyšovala se také industrializace země a nové pracovní příležitosti vedly k migraci pracovní síly do měst.¹⁸⁴ S urbanizací a ekonomickým rozvojem první poloviny 20. století začala vnikat mezi chudým obyvatelstvem na venkově povstalecká hnutí na podporu levicových reforem. Prosazení sociálních reforem ve 30. letech liberální stranou vedlo k tomu, že někteří příznivci opozice začali podporovat vznik polovojenských skupin, které útočily proti rolníkům dožadujícím se práv na vlastnictví půdy. V následujícím desetiletí pak byla většina reforem zrušena. Po vypuknutí období politických násilností a následném smíru se v 60. letech objevily nové sociální nepokoje, příčiny ale zůstávaly podobné. Vláda podporovala v rámci zvyšování efektivity zemědělského sektoru velké soukromé podniky, což mělo negativní dopad na tradiční hospodaření malých zemědělců. Navíc urbanizace rostla vysokým tempem, města však již nenabízela dostatečný počet nových pracovních míst. To vedlo ke zvětšování příjmové nerovnosti ve městě a k posilování šedé ekonomiky.

Velké levicové povstalecké skupiny se v Kolumbii začaly formovat v polovině 60. let 20. století, inspiraci našly například v marxistické a maoistické revoluci a Kuba novým kolumbijským revolučním stranám navíc vyjádřila a slíbila podporu.¹⁸⁵ Jejich společným cílem bylo hájení zájmů chudého venkovského obyvatelstva a kontrola venkovských oblastí.¹⁸⁶

Některé menší guerilly vznikaly ze skupin ozbrojených rolníků, které se za podpory Komunistické strany aktivně účastnily bojů v období La Violencia.¹⁸⁷ Příslušníci guerill pokračovali ve své povstalecké činnosti a v hůře dostupných částech země začali vyhlášovat vlastní nezávislé republiky. Po útocích vládních vojsk na území pod správou guerill se tyto levicové skupiny spojily a vytvořily Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*, FARC). Ve stejné době, kdy se zformovala guerilla FARC, jejímž původním ideologickým cílem byla transformace kapitalistického státu směrem k rovnější a spravedlivější společnosti¹⁸⁸, vzniklo také podobně založené Vojsko národního osvobození, (*Ejército de la Liberación Nacional*, ELN), které ale mělo na rozdíl od FARC své kořeny v univerzitním prostředí.¹⁸⁹ Do bojů mezi vládou a partyzánským hnutím se postupně zapojily i další povstalecké skupiny. Mezi nejvlivnější guerilly dále patřily Lidově

¹⁸⁴ KREUTZ, 2007: 269

¹⁸⁵ BELLAMY, 2007: 49–50

¹⁸⁶ Tamtéž: 52

¹⁸⁷ BÍLÁ, 2006: 161

¹⁸⁸ ZÁZVORKOVÁ, 2004: 101

¹⁸⁹ BÍLÁ, 2006: 162

osvobozenecká armáda (*Ejército Popular de Liberación*, EPL) a Hnutí 19. dubna (*Movimiento 19 de Abril*, M-19) vytvořené na protest proti výsledku prezidentských voleb z roku 1970, během kterých došlo k četným podvodům. Kolumbijské vlády se proti levicovým povstaleckým skupinám snažily bojovat hned od jejich vzniku, celé partyzánské hnutí se jim však nepodařilo zničit. Působení guerill navíc ulehčovala ta okolnost, že vlády neměly kontrolu nad celým územím státu.¹⁹⁰

5.1.2 Zapojení drogové problematiky do konfliktu a vývoj od druhé poloviny

70. let 20. století

Výrazné změny v dynamice kolumbijského konfliktu přinesla 70. léta 20. století, kdy se v zemi začaly ve velkém množství pěstovat a produkovat drogy.¹⁹¹ Drogy stály za přeměnou a vznikem nových guerillových skupiny a staly se motivem celého konfliktu. Podle BELLAMYHO¹⁹² lze kolumbijský ozbrojený konflikt rozdělit do dvou fází, přičemž ta druhá začíná právě se zapojením drogové problematiky a lze ji vymezit rokem 1978, od kterého se konflikt projevuje s větší intenzitou.

Kolumbijské povstalecké síly získávaly finance pro své působení kriminální činností a vybíráním daní na území jejich působnosti.¹⁹³ Trpěly však nedostatkem finančních zdrojů a proto došlo k jejich taktickému spojení s drogovými kartely. Ke konci 70. let kokain ve velké míře nahradil marihuanu, do té doby z Kolumbie nejvíce vyváženou drogou, a drogové kartely v této souvislosti začaly vyhledávat nová území vhodná pro pěstování koky v oblastech s omezenou státní kontrolou. Kartely získaly svolení od guerillových hnutí využívat pro svou činnost území pod jejich kontrolou výměnou za to, že jim budou platit daň za ochranu. S rostoucí produkcí koky v Kolumbii se pro povstalecké skupiny, především FARC, stávaly zisky z drogového obchodu stále významnějšími. Poté, co guerilly samy ovládly rozsáhlá území produkce koky, se však jejich vztahy s narkomafií začaly vyostřovat a docházelo k častým střetům.¹⁹⁴ Proti guerillovým skupinám svou činnost zaměřily i pravicové polovojenské oddíly zvané „paramilitares“, jelikož také chtěly získat větší kontrolu nad územím, kde se produkovaly drogy.¹⁹⁵ Spojily se s kartely, pěstiteli, kteří už nadále nechtěli levicovým povstalcům platit daně, nebo také pomáhaly velkostatkářům zabírat nové

¹⁹⁰ ZÁZVORKOVÁ, 2004: 101

¹⁹¹ ZÁZVORKOVÁ, 2004: 101

¹⁹² BELLAMY, 2007: 49

¹⁹³ Tamtéž: 55

¹⁹⁴ BÍLÁ, 2006: 162

¹⁹⁵ KREUTZ, 2007: 275

pozemky. Pro 70. léta byly charakteristické i plošné zásahy armády a policie proti guerillám, výrobcům drog a obyvatelstvu podezřelého ze spolupráce s povstalci.¹⁹⁶ Represe spojené s vězněním velkého počtu osob vedly k dalším protivládním náladám a růstu počtu příslušníků jak guerill, tak sebeobránných milicí.

Nové finanční zdroje z produkce a obchodu s drogami vedly k posilování korupce a politického násilí a umožnily rozšiřování vlivu nelegálních ozbrojených skupin na stále větší území Kolumbie.¹⁹⁷ Státní ozbrojené síly však postupem času začaly čelit nedostatku zdrojů. Armáda ztrácela svůj vliv a některé oblasti zůstaly zcela bez vládního dozoru.¹⁹⁸ I proto členové ozbrojených kolumbijských sil začali v rámci války proti levicovému povstaleckému hnutí pomáhat organizovat a podporovat paramilitární skupiny.¹⁹⁹ A i když se tyto jednotky kvůli porušování lidských práv staly roku 1989 nelegálními, vazby mezi nimi a armádou nebyly úplně přerušeny.²⁰⁰

S nárůstem intenzity konfliktu a s šířícím se terorem se pro mnoho obyvatel, kteří se nechtěli stát součástí konfliktu, ale v konfliktních oblastech bydleli, stala volba přesídlení do jiné části země jediným možným východiskem pro dosažení osobní bezpečnosti.²⁰¹ Bezpečnostní situace se nezlepšila ani během 90. let, kdy zemi ohrožovala krize v kávovém sektoru a zároveň se zvýšila intenzita boje státu proti nelegálnímu pěstování koky.²⁰² Vládě se sice povedlo zatknout hlavní představitele nejvlivnějších drogových kartelů, což vedlo k jejich rozpadu, vznikl však větší počet malých skupin a obchod s narkotiky neustal.²⁰³ Kolumbii také sužovala vysoká nezaměstnanost. Tyto faktory vedly k dalšímu zvyšování násilí v zemi a v rámci snah guerillových a paramilitárních skupin o ovládnutí co největšího území pro pěstování koky došlo od druhé poloviny 90. let k nárůstu počtu přímých útoků proti civilnímu obyvatelstvu.²⁰⁴ V rámci taktiky boje byli navíc obyčejní lidé členy obou skupin obviňováni ze spolupráce s nepřítelem, domnělé podpory, nebo ze sympatií k němu.²⁰⁵

Některé menší povstalecké skupiny, mezi nimi EPL nebo M-19, ukončily činnost na začátku 90. let a část jejich příslušníků se přidala k novým politickým stranám.²⁰⁶ Činnost paramilitárních skupin pokračovala, v roce 1997 došlo k jejich spojení do Kolumbijských

¹⁹⁶ Tamtéž: 282–283

¹⁹⁷ ZÁZVORKOVÁ, 2004: 102

¹⁹⁸ BÍLÁ, 2006: 163

¹⁹⁹ KREUTZ, 2007: 275

²⁰⁰ Tamtéž: 278

²⁰¹ ESCOBAR, 2000 : 113-114

²⁰² ZÁZVORKOVÁ, 2004: 103

²⁰³ LIBRARY OF CONGRES, 2007: 3

²⁰⁴ ZÁZVORKOVÁ, 2004: 103

²⁰⁵ KREUTZ, 2007: 281

²⁰⁶ BÍLÁ, 2006: 182

sebeobránných jednotek (*Autodefensas Unidas de Colombia*, AUC), které začaly fungovat jako jednotná polovojenská organizace vystupující proti levicovým idejím.²⁰⁷

5.1.3 Situace ve 21. století a hlavní okolnosti vedoucí k přesídlování osob

Dopady ozbrojeného konfliktu provázaného s drogovou problematikou na civilní obyvatelstvo jsou dalekosáhlé. Boje mezi aktéry konfliktu a činnost různých kriminálních a povstaleckých skupin jsou spojovány s opakujícími se útoky proti obyvatelstvu, únosy, vraždami, vydíráním, zneužíváním lidí včetně najímání dětských vojáků a kriminalitou plynoucí z obchodu s drogami.²⁰⁸ Ze strany paramilitárních sil, guerill, ostatních kriminálních skupin a bezpečnostních složek nadále dochází k vážnému porušování lidských práv²⁰⁹ včetně hromadného vysídlování obyvatelstva.

I ve 21. století vnitřně přesídlených osob stále přibývá a situace je nejhorší v regionech, kde ozbrojený konflikt probíhá s největší intenzitou.²¹⁰ V současnosti jde především o oblasti vhodné pro pěstování koky a následné obchodování s drogou.²¹¹ Jednotlivé strany konfliktu totiž usilují především o kontrolu nad co největším územím s pro ně strategickým významem. Od doby, co došlo k propojení původního konfliktu s produkcí drog, se násilné přesídlování neděje jen v důsledku konfliktu, ale stalo se také jeho prostředkem k dosažení cílů.²¹² Ozbrojenci a obchodníci nemají zájem jen o pozemky pro pěstování plodin na výrobu drog, usilují například i o kontrolu území a koridorů, přes které se pašují drogy a nelegálně získané zbraně. Některé zainteresované skupiny mohou ale naopak lidem bránit v opouštění domovů a to v případě, kdy je hodlají využít jako bojovníky nebo pracovní sílu v procesu výroby drog.

O rozšíření politického vlivu a ovládnutí velkých ploch území za účelem kontroly obchodu s narkotiky se snaží jak guerillové skupiny, tak paramilitární síly. V roce 2003 došlo k dohodě mezi paramilitárními skupinami z AUC a vládou, kdy po následných mírových jednáních byl zahájen proces demobilizace AUC²¹³. Ke konci roku 2006 bylo odzbrojeno více než 31 000 dřívějších příslušníků polovojenských sil a AUC přestala jako organizace fungovat.²¹⁴ Navzdory demobilizaci však členové paramilitárních skupin pokračují

²⁰⁷ KREUTZ, 2007: 276

²⁰⁸ ZÁZVORKOVÁ, 2004: 103

²⁰⁹ AMNESTY INTERNATIONAL, 2010: 1

²¹⁰ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2009: 21

²¹¹ FOREIGN & COMMONWEALTH OFFICE, 2010: 102

²¹² IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 33–35

²¹³ ZÁZVORKOVÁ, 2004: 102

²¹⁴ CIA, 2010

v kriminálních aktivitách. Po ukončení činnosti AUC lze v Kolumbii rozlišit tři typy paramilitárních skupin.²¹⁵ Činnost prvních vychází z dlouhodobé historie jednotek, kdy jejich příslušníci nepřistoupili k dobrovolnému odzbrojení a působí do současnosti. Další skupiny byly založeny demobilizovanými bojovníky a třetí skupiny vznikají většinou v městských oblastech díky rekrutování nových bojovníků. V zemi tak v rámci nových či nově pojmenovaných skupin v roce 2008 působilo přinejmenším 9 000²¹⁶ paramilitárních bojovníků. V roce 2009 byla jejich činnost zaznamenána ve 22 departamentech Kolumbie.²¹⁷ Působení paramilitárních skupin je téměř vždy spojováno s využíváním půdy pro pěstování plodin na výrobu drog a se snahou o následné obchodování s drogami. Nové skupiny již nevnikají vždy jako protisíla ke guerillovým skupinám, někdy s nimi naopak ze strategických důvodů uzavírají dočasná spojení. Běžné je také navázání těchto skupin na některé oficiální představitele států za účelem získání přehledu a kontroly nad politickou, sociální a institucionální situací.

Civilní obyvatelstvo je stále ohrožováno i guerillovými skupinami. Dle odhadů měla guerilla FARC do roku 2007 asi 16 000²¹⁸ aktivních členů ve venkovských oblastech a 4 000–5 000 bojovníků ve městech. EPL měla na venkově odhadem 3 200 členů a neurčitý počet příslušníků ve městech. Odhady počtu příslušníků FARC se však různí a podle jiných zdrojů²¹⁹ se k této guerille v období let 2008–2010 hlásilo už pouze 8 000–9 000 bojovníků. Počet členů EPL mohl také poklesnout a to na 2 200–3 000.²²⁰ Dle Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva výše zmíněné skupiny i v roce 2008 pokračovaly ve vraždění, únosech, rekrutování dětí, pokládání náslapných min, v teroristických útocích a sexuálním násilím.²²¹

O kontrolu nad územím se s nelegálními skupinami snaží bojovat také státní ozbrojené síly. V rámci jejich účasti v konfliktu rovněž dochází k porušování lidských práv. Poukazuje se například na problematiku provádění poprav bez soudního řízení a rozsudku, právně neopodstatněného zatýkání osob, mučení a krutého, nelidského a ponižujícího zacházení včetně sexuálního násilí.²²² Nucené přesídlování obyvatel se děje i v důsledku aktivit podporujících ničení nelegálních osevů.²²³ V rámci vzdušných postřiků, které mají zničit úrodu koky, dochází k plošnému ničení půdy a úrody na polích, na kterých si lidé pěstují

²¹⁵ CODHES, 2010b: 6

²¹⁶ IDMC, 2008: 30

²¹⁷ Codhes, 2010b: 5

²¹⁸ LIBRARY OF CONGRES, 2007: 3

²¹⁹ Například ČT 24, 2010b; HANSON, 2009; U.S. STATE DEPARTMENT, 2010a

²²⁰ HANSON, 2009

²²¹ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2009: 2

²²² HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2009: 6–9

²²³ Tamtéž: 21

plodiny na výrobu potravin.²²⁴ To vede k ohrožení potravinové bezpečnosti místních samozásobitelských rolníků, kteří jsou následně nuceni odejít. Většinou však jde o rodiny, které se věnují i pěstování koky.²²⁵ Svě původní místo pobytu sice opustí, ale často se usadí na jiném místě vhodném pro kultivaci plodin na výrobu drog, a tam ve své nelegální činnosti pokračují.

Dějištěm ozbrojeného konfliktu a násilného vysídlování se nestávají jen místa strategická pro produkci drog, nýbrž také oblasti bohaté na přírodní zdroje jako je dřevo nebo nerostné suroviny.²²⁶ Konflikty o vlastnictví půdy či přístupu k ní byly a jsou v Kolumbii běžné. Zájem je také o pozemky vhodné pro chov dobytka a zemědělskou produkci.²²⁷ Spojitost lze najít i mezi přesídlováním a činností nadnárodních společností, které zabírají půdu po přesídlených osobách a pěstují na ní například palmu olejnou, po níž jako po surovině na výrobu biopaliv roste poptávka.²²⁸

Trvajícím konflikt a drogová kriminalita navíc způsobují znovu rostoucí míru násilí v některých městech.²²⁹ A násilí a teror v městských oblastech rovněž vyvolává vnitřní přesídlování.²³⁰ Násilnosti mají nejčastěji spojitost s obchodem s drogami, praním peněz, se snahami o nadvládu nad jednotlivými čtvrtěmi či kontrolu sociální a politické sféry a se vznikem nových domobran a opětovným ozbrojováním příslušníků polovojenských milicí.

Na základě předchozího textu lze tedy vyjmenovat několik hlavních okolností, které vedou k vnitřnímu přesídlování osob v Kolumbii. Patří mezi ně:

- Ozbrojená násilná činnost guerill, paramilitárních sil a nových kriminálních skupin
- Snahy různých skupin o získání vlivu nad rozsáhlými plochami území za účelem produkce drog a kontroly obchodu s narkotiky
- Akce kolumbijské armády proti narkomafii a povstaleckým skupinám včetně činnosti zaměřené na eliminaci kultivace plodin na výrobu drog
- Konflikty o půdu a ekonomické zájmy spojené s využíváním přírodních zdrojů, kdy se přesídlení stává nástrojem boje o tyto zdroje
- Znovu se zvyšující míra násilí ve městech související s činností nových kriminálních skupin.

²²⁴ CODHES, 2010b: 17

²²⁵ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 35

²²⁶ CODHES, 2010b: 8–9

²²⁷ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 35

²²⁸ CODHES, 2010b: 48

²²⁹ AMNESTY INTERNATIONAL, 2010: 1

²³⁰ CODHES, 2010b: 17–18

5.1.4 Motivy přesídlení a podíl jednotlivých aktérů na vysídlování

Většina všech přesídlených osob opustila své domovy až poté, co byly nějakou formou zapojeny do konfliktu a ocitly se v přímém ohrožení.²³¹ Asi jen 12 % domácností se rozhodne opustit své domovy z preventivních důvodů.

Průzkumy²³² mezi přesídlenými domácnostmi ukazují, že mezi hlavní motivy přesídlení patří přímé výhrůžky a nepřímé hrozby plynoucí ze všeobecného násilí, vraždy (rodinných příslušníků, sousedů či kamarádů) či hrozby zavraždění, bojové akce, masakry, zabavení majetku a vyhnání z pozemků a nespolupracování s ozbrojenými skupinami. Dalšími, méně častými, motivy přesídlení jsou násilné verbování, únosy a mizení osob, mučení, vzdušné postřiky, atentáty, svévolné zatýkání a procesy, miny, sexuální násilí a jiné.

Základní statistická data o vnitřně přesídlených osobách, včetně údajů o aktérech vysídlení, poskytuje vládní Jednotný registr pro přesídlenou populaci (*Registro Único de Población Desplazada*, RUPD). RUPD však poskytuje informace jen o přesídlených osobách, kterým byl jejich status oficiálně uznán. Jinak řečeno všechny osoby, jimž byl ze strany státu uznán status IDPs, jsou zapsány v tomto registru. Při uznávání statusu se vychází z definice IDPs uvedené v zákonech. Je tedy zapotřebí zdůraznit, že do registru nejsou zahrnuty osoby přesídlené v důsledku přírodních pohrom nebo realizace developerských projektů.²³³ Nejsou v něm však ani lidé vysídlení následkem oficiálních akcí ze strany státu.²³⁴ Pokud IDPs chtějí, aby byl jejich status oficiálně uznán, musejí vyplnit prohlášení o vysídlení, na základě kterého je rozhodnuto o zařazení či nezařazení do RUPD.²³⁵ Z některých průzkumů²³⁶ vyplývá, že mimo oficiální registr zůstává třetina z celkového počtu osob přesídlených v důsledku násilí. Asi 73 %²³⁷ osob mimo RUPD prohlášení o vysídlení ani nepodalo, zbytku nebyl status uznán. Mezi hlavní důvody, proč lidé nepodávají prohlášení o vysídlení, patří neznalost postupu, odpovědných institucí či autorit a strach.²³⁸ Přesídlené osoby si mohou přát zůstat

²³¹ IBÁÑEZ – VELÁSQUEZ, 2008: 14. Autorky vycházejí z dat ze šetření (Encuesta Nacional de Hogares Desplazados) provedeného v roce 2004.

²³² IBÁÑEZ – VELÁSQUEZ, 2008: 15; GARAY, et al, 2008: 24. Údaje v publikaci se vztahují k šetření provedeného v roce 2008.

²³³ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2007: 10–11

²³⁴ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2010: Prevención

²³⁵ ICRC – WFP, 2007: 25

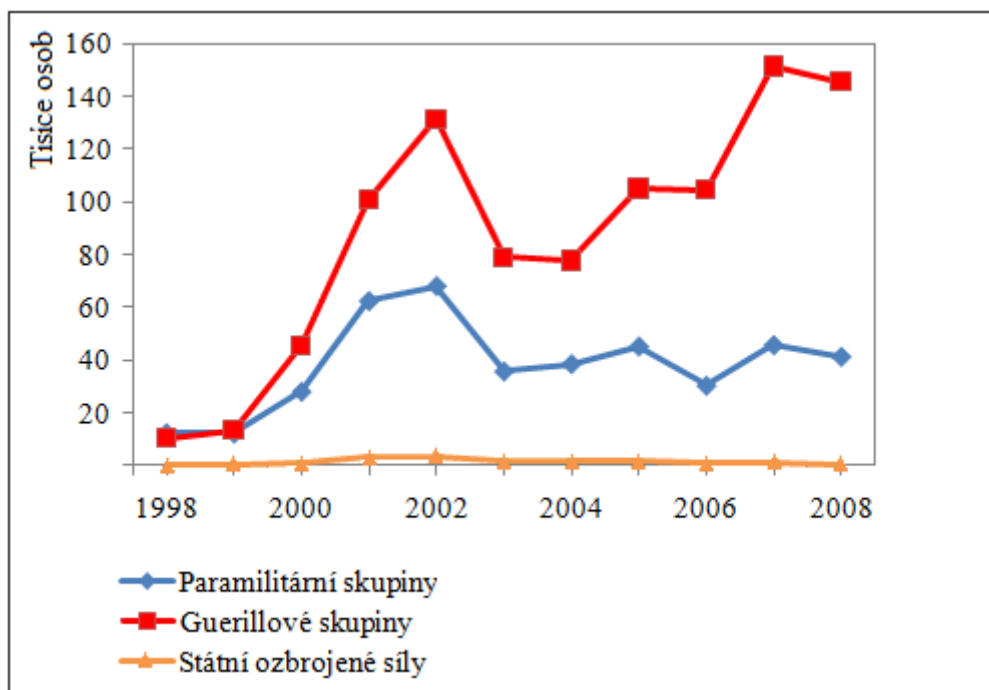
²³⁶ IBÁÑEZ – VELÁSQUEZ, 2008: 57; GARAY, et al, 2008: 22

²³⁷ GARAY, et al, 2008: 22

²³⁸ ICRC – WFP, 2007: 31

v anonymitě, protože se obávají diskriminace plynoucí ze statusu IDPs nebo mají strach, že by je mohli aktéři přesídlení snáze dohledat a pokračovat v násilnostech proti nim.²³⁹

Lidé ve svých prohlášeních o vysídlení nejčastěji uváděli, že byli přesídlení v důsledku činnosti guerillových skupin.²⁴⁰ Guerilly měly na svědomí největší počty IDPs v každém roce v období let 1999–2008. Také osoby přesídlené v roce 1997 nebo dříve uváděly nejčastěji guerilly, v roce 1998 se staly hlavním aktérem vysídlení paramilitární síly. (Obrázek 7) Z RUPD vyplývá, že od roku 1997 a dříve²⁴¹ do roku 2008 včetně bylo přibližně 31,9 % IDPs přesídleno guerillami, 14,3 % osob uvedlo za hlavního aktéra vysídlení paramilitární síly, 0,6 % pak státní ozbrojené síly. 21,1 % IDPs aktéra přesídlení blíže neuvadlo, u 15,7 % osob je údaj nedostupný, 14,6 % uvedlo kolonku jiný autor a 2 % více než jeden autor přesídlení.

Obrázek 7 Počet osob přesídlených paramilitárními, guerillovými nebo státními ozbrojenými silami v letech 1998–2008 podle údajů RUPD

Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2010d

Aktéři přesídlení jsou zjišťováni i Výborem pro monitorování veřejné politiky v oblasti násilného přesídlení (*Comisión de Seguimiento a la Política Pública sobre el desplazamiento forzado*). Výbor byl zřízen roku 2005 a vznikl jako občanská iniciativa na podporu práv přesídlených obyvatel a činnosti Ústavního soudu v oblasti vnitřního

²³⁹ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 29

²⁴⁰ ACCIÓN SOCIAL, 2010d

²⁴¹ Údaje v RUPD jsou uvedené pro jednotlivé roky, prvním uváděným rokem je rok 1997, ke kterému jsou přiřazeny i údaje vztahující se k dřívějšímu období.

přesídlování.²⁴² V roce 2008 byl Výborem pro monitorování veřejné politiky v oblasti násilného přesídlení proveden druhý Národní ověřovací průzkum (*Encuesta Nacional de Verificación*, II ENV-2008) zaměřený na dodržování a ochranu práv IDPS a to jak zahrnutých v registru, tak i mimo něj.²⁴³

Podle průzkumu jsou za většinu přesídlení osob zapsaných v RUPD rovněž odpovědné guerillové skupiny, které ve sledovaném období, to je od roku 1998 a dříve do roku 2008, způsobily vysídlení přibližně 41,5 %²⁴⁴ IDPs. Jen osoby přesídlené v roce 1998 a dříve za hlavního aktéra uvedly paramilitární síly. Ty se na celkovém počtu přesídlených osob podílely z 32,6 %, státní ozbrojené síly pak z 0,9 %. Další skupinou, která ve statistikách RUPD není zahrnuta, jsou nově vznikající kriminální skupiny, které přesídlily 0,3 % IDPs. 12,5 % domácností hlavního aktéra vysídlení nezná, 1,1 % neodpovědělo, 0,3 % uvedlo kolonku jiný aktér a 10,9 % rodin deklarovalo, že za jejich přesídlení může více než jeden aktér. (Tabulka 3)

Autoři přesídlení	Celé sledované období v %	1998 a dříve v %	1999–2004 v %	2005 a později v %
Paramilitární skupiny	32,6	42,9	35,8	22,6
FARC	24,8	13,7	22,5	32,8
ELN	2,0	1,8	2,1	1,8
Jiné guerillové skupiny	14,7	11,4	14,2	16,6
Nové kriminální skupiny	0,3	0,0	0,1	0,7
Jiný autor	0,3	0,8	1,1	0,4
Více než jeden autor	10,9	14,4	10,5	11,0
Bez udání autora	1,1	0,8	1,2	0,8
Autor neznámý	12,5	13,5	12,7	11,7

Tabulka 3 Podíl jednotlivých aktérů na přesídlování rodin zapsaných v RUPD podle průzkumu II ENV-2008, údaje pro rodiny přesídlené do roku 2008

Zdroj: GARAY, et al, 2008: 27

Během průzkumu II ENV-2008 byla sledována i přesídlená populace, která není součástí oficiálního registru. Pro osoby mimo RUPD se shodně staly hlavními aktéry ve 36,3 %²⁴⁵ případů paramilitární a guerillové skupiny (ovšem bez započítání přesídlení zapříčiněných ELN).

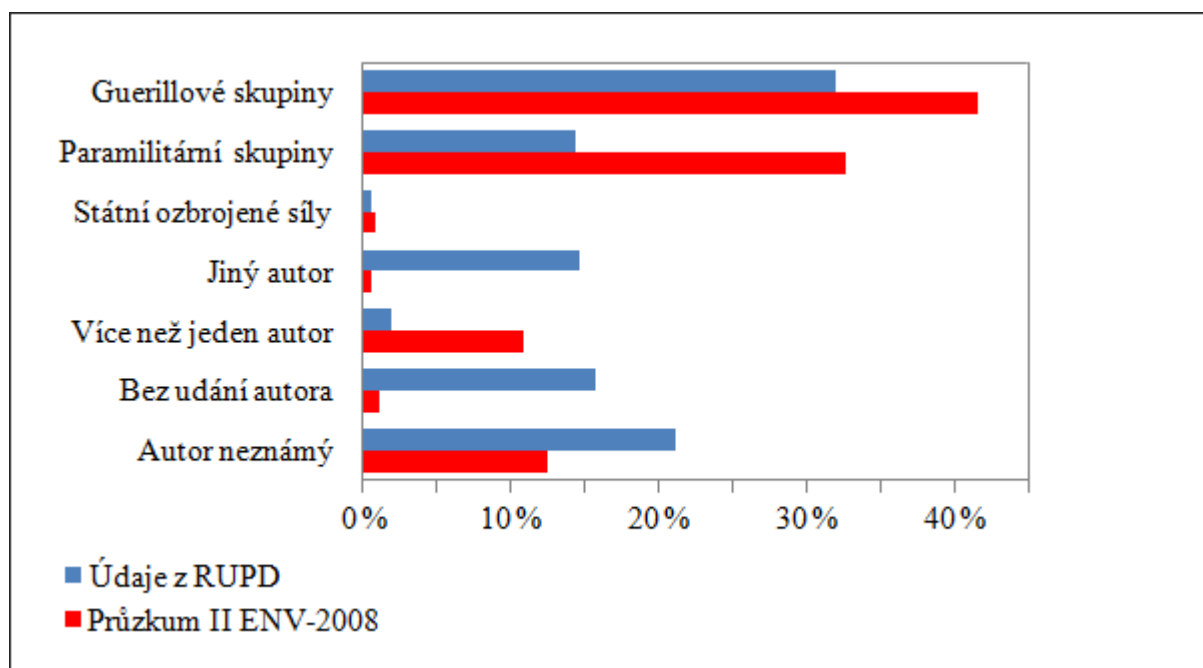
²⁴² CODHES, 2010a

²⁴³ GARAY, et al, 2008: 2. Výsledky průzkumu jsou publikovány v tomto dokumentu.

²⁴⁴ Tamtéž: 27

²⁴⁵ Tamtéž

I když průzkum II ENV-2008 probíhal mezi osobami zapsanými v RUPD, výsledky šetření nejsou totožné s údaji uvedenými v RUPD, které jsou získávány z žádostí o zapsání do registru. Při průzkumu uvedlo větší procento dotázaných konkrétního aktéra přesídlení a jen 1,1 % přesídlených rodin aktéra neuvedlo. Guerillové skupiny jsou v obou případech na prvním místě, v rámci II ENV-2008 je však poměr osob přesídlený guerillami a paramilitárními skupinami menší než v údajích z RUPD. (Obrázek 8)

Obrázek 8 Podíl jednotlivých aktérů na přesídlování, srovnání výsledků průzkumu II ENV-2008 a údajů z RUPD

Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2010d; GARAY, et al, 2008: 27

Rozdíly mohou částečně plynout z různých metodologií. Údaje z RUPD jsou uvedeny za jednotlivou osobu a vztahují se ke všem osobám zapsaným v registru. Data z průzkumu se nevztahují na jednotlivce, ale na přesídlené rodiny. O dalších příčinách rozdílů lze jen polemizovat. V důsledku toho, že status IDPs není přiznán osobám, které byly přesídleny následkem oficiálních akcí ze strany státu, a nemusí být přiznán ani osobám přesídleným neznámými ozbrojenými skupinami²⁴⁶ nebo v rámci bojů o přírodní zdroje²⁴⁷, se lze domnívat, že IDPs skutečného aktéra mohou zatajovat, protože by nemusely být zapsány do RUPD a těžit z toho plynoucích benefitů. Za udáváním nepravdivých údajů může být také strach z pomsty ze strany aktérů přesídlení. Na základě těchto důvodů nelze usuzovat, že

²⁴⁶ IDMC, 2008: 9

²⁴⁷ GEOFFROY, 2010: 512

uváděné údaje o podílu jednotlivých aktérů na vnitřním přesídlování zcela odpovídají skutečnosti.

5.2 Současný stav v oblasti vnitřního přesídlení

5.2.1 Počet IDPs a typy přesídlení

Podle údajů z Jednotného registru pro přesídlenou populaci bylo v Kolumbii k 31. 12. 2009 přesídleno celkem 3 303 979²⁴⁸ osob. Vzhledem k odhadům DANE²⁴⁹, podle kterých měla mít Kolumbie k 30. 6. 2009 celkem 44 977 758 obyvatel, tvoří vnitřně přesídlené osoby asi 7,3 % kolumbijské populace.

Z celkového počtu IDPs zapsaných v RUPD není u 129 746²⁵⁰ uveden rok vysídlení. V roce 1997 a předchozích letech bylo přesídleno 164 369 osob. O rok později muselo své domovy opustit 67 469 osob a od té doby počet násilně vysídlených jedinců každoročně rostl. Svého maxima dosáhl v roce 2002, kdy bylo přesídleno 436 875 osob, tedy 6,5krát více než roku 1998. Poté došlo k prudkému poklesu a v roce 2004 bylo přesídleno téměř o polovinu osob méně než v roce 2002. V následujících letech počet oficiálních IDPs opět stoupal a dalšího maxima dosáhl v roce 2007. Pro rok 2009 činil počet vysídlených osob 111 414. (Tabulka 4) Tato hodnota však může ještě vzrůst, protože ne všechny osoby přesídlené v posledních letech stihly podat prohlášení o vysídlení, tudíž údaje o nich nejsou v registru ještě zaznamenány. V RUPD jsou zaznamenány i počty IDPs podle roku usídlení v nové oblasti. Údaje o počtu osob, které musely opustit své domovy, a o počtu osob, které po vysídlení přišly do nového místa pobytu, není v jednotlivých letech stejný. (Tabulka 4) Údaje o počtech se pro jednotlivé roky mírně liší zřejmě kvůli časové prodlevy mezi vysídlením a usídlením se na jiném místě.

²⁴⁸ ACCIÓN SOCIAL, 2010d

²⁴⁹ DANE, 2010b

²⁵⁰ ACCIÓN SOCIAL, 2010d

Tabulka 4 Počet IDPs zapsaných v RUPD podle roku vysídlení z původního místa pobytu, příchodu do nové oblasti a podání prohlášení o vysídlení

Rok	Odchod	Příchod	Podání prohlášení
Neurčen	129 746	8 232	2 859
1997 a dříve	164 369	136 449	15 978
1998	67 469	73 524	43 590
1999	92 318	76 032	39 053
2000	261 733	349 530	314 221
2001	384 543	416 331	381 095
2002	436 875	440 653	446 668
2003	246 665	248 318	229 271
2004	229 213	232 899	218 560
2005	265 950	266 620	253 010
2006	283 603	285 805	295 815
2007	328 264	331 224	368 170
2008	301 817	315 964	409 743
2009	111 414	122 398	285 946
Celkem	3 303 979	3 303 979	3 303 979

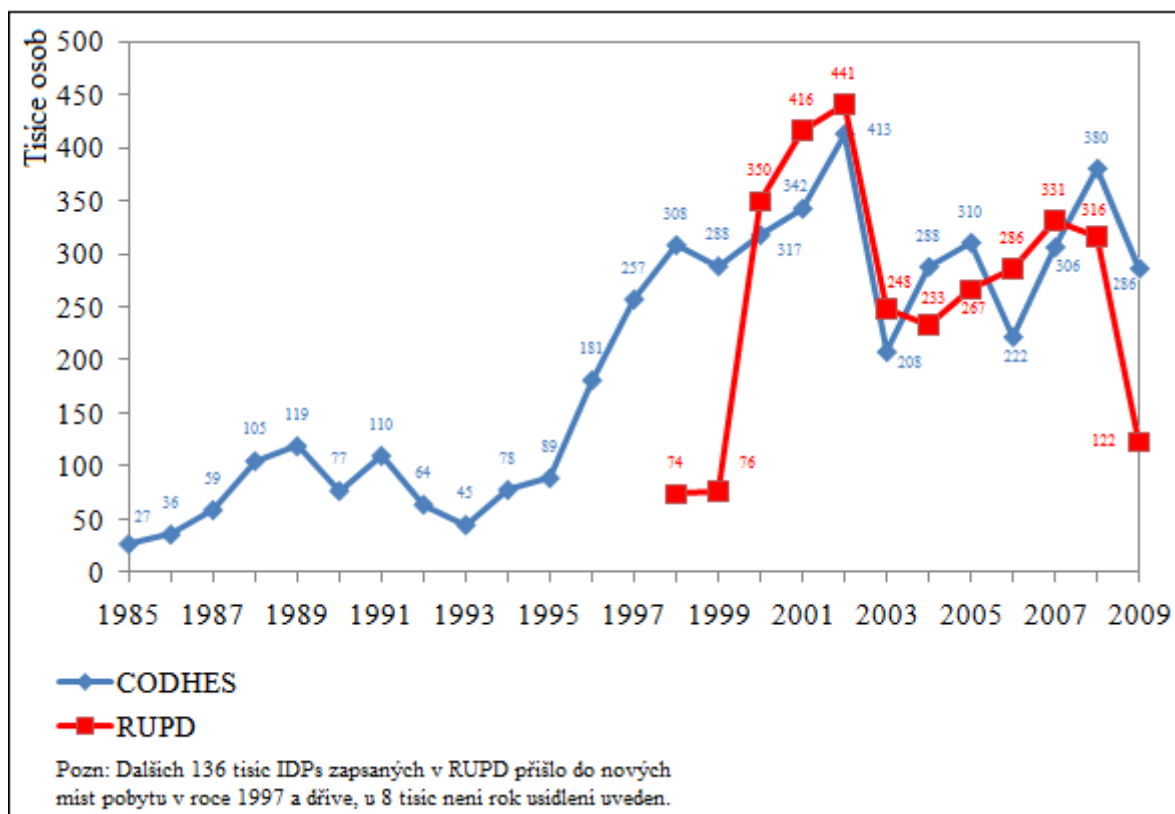
Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2010d

Mimo oficiální vládní statistiky vycházející z RUPD situaci kolem přesídlování sledují i nevládní organizace.²⁵¹ Hlavní neziskovou organizací, která poskytuje údaje o počtech vnitřně přesídlených osob, je Poradna pro lidská práva a přesídlení (*Consultoría para los Derechos Humanos y el Desplazamiento*, Codhes). Tato organizace však nesleduje IDPs podle oblastí vysídlení, zaznamenává jen příchod postižených osob do míst, do kterých po přesídlení směřují.

Data o počtu vnitřně přesídlených osob zveřejňována Codhes se od oficiálních údajů výrazně liší. Podle této organizace žilo v Kolumbii v roce 2009 celkem 4 915 579²⁵² IDPs, tedy o více než 1,6 milionů více, než udává RUPD. Přesídlené osoby by tak mohly tvořit až 10,9 % kolumbijské populace. Následující Obrázek 9 nabízí srovnání počtu nově příchozích IDPs v jednotlivých letech podle údajů Codhes a RUPD.

²⁵¹ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2010: Población despazada y su registro

²⁵² CODHES, 2010b: 1

Obrázek 9 Počty IDPs podle roku usídlení, srovnání údajů organizace Codhes a registru RUPD

Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2010d; CODHES, 2009: 2; CODHES, 2010b: 1

Počty přesídlených osob dle roku jejich příchodu do nových míst pobytu udávané Codhes a RUPD se od roku 2000 včetně příliš neodlišují. Organizace Codhes během let 2000–2009 zaznamenala celkem 3 072 452²⁵³ příchozích přesídlených osob, RUPD pak 3 009 742²⁵⁴ příchozích IDPs, tedy jenom o 62 710 méně. Velké rozdíly jsou ale v letech předešlých, kdy podle Codhes bylo přesídleno 1 843 127²⁵⁵ osob, podle RUPD jen 286 005 osob, tedy téměř 6,5krát méně.

Příčinou velkých rozdílů může být různá metodologie sběru dat, odlišné období, pro které jsou informace udávány a odlišný pohled na to, kdo je a kdo už není IDPs. V RUPD je každá osoba zaregistrována pod svým jménem, nejde tudíž o odhady, ale přesné údaje.²⁵⁶ Data o IDPs poskytována Codhes jsou založena na informacích převzatých od různých organizací zaměřených na problematiku přesídlení a lidských práv, od místních a regionálních

²⁵³ Tamtéž: 30

²⁵⁴ ACCIÓN SOCIAL, 2010d. Do tohoto a následujícího údaje z RUPD o počtu příchozích IDPs není započítáno 8 232 osob, u kterých není znám rok příchodu do nového místa pobytu.

²⁵⁵ CODHES, 2009: 2

²⁵⁶ ACCIÓN SOCIAL, 2007b: 5

autorit, agentur OSN nebo médií.²⁵⁷ Celkový počet IDPs udávaný organizací Codhes pro rok 2009 je součtem osob přesídlených za posledních 25 let,²⁵⁸ ke kterým organizace řadí i osoby přesídlené v důsledku realizace akcí na ničení nelegálních plodin.²⁵⁹

RUPD ve svých statistických výkazech začíná kategorií rok 1997 a dříve. Pravděpodobně se jedná pouze o období let 1995–1997. První oficiální údaje byly totiž zaznamenávány až od roku 1995 a i vládní zdroje uznávají, že data z období let 1995-1999 jsou omezena jak kvantitou, tak kvalitou.²⁶⁰ Navíc, pokud je osoba přesídlena podruhé, její prvotní údaje jsou z registru vymazány a nahrazeny novými údaji, které odpovídají situaci po dalším přesídlení.²⁶¹

Jak už ale bylo napsáno, v RUPD jsou zaregistrovány jen osoby, kterým byl přiznán oficiální status IDPs, a podle některých zdrojů tento status získalo pouze asi 66 %²⁶²–71 %²⁶³ ze všech osob přesídlených v důsledku porušování lidských práv a násilností v zemi. Tento údaj by mohl vysvětlovat rozdíly mezi dvěma výše uvedenými počty IDPs, kdy je hodnota v RUPD o 32,8 % nižší než hodnota prezentována Codhes. Mezi osoby mimo RUPD by tak patřili především lidé přesídlení před rokem 2000.

Podle rozsahu se rozlišují dva typy přesídlení, a to individuální a hromadné.²⁶⁴ Většina osob z RUPD udala, že byla přesídlena individuálně a jen 18,9 %²⁶⁵ IDPs opustilo své domovy v rámci hromadných aktů vysídlení. Do roku 1998 bylo hromadně vysídleno 49,4 % osob. V letech 1998 a 1999 se podíl hromadně přesídlených osob udržoval těsně pod 23 %. K výraznému nárůstu došlo v roce 2000, kdy bylo takto vysídleno 38,1 % IDPs. V následujícím období pak podíl hromadných přesídlení na celkovém počtu přesídlení postupně klesal a v letech 2008 a 2009 se dostal pod 7 %. V posledních letech dochází tedy spíše k přesídlování jednotlivých rodin nebo malých skupin obyvatel než k hromadnému vysídlování.

²⁵⁷ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 28

²⁵⁸ CODHES, 2010b: 1

²⁵⁹ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 29

²⁶⁰ ACCIÓN SOCIAL, 2007b: 5

²⁶¹ Tamtéž: 8

²⁶² GARAY, et al, 2008: 22

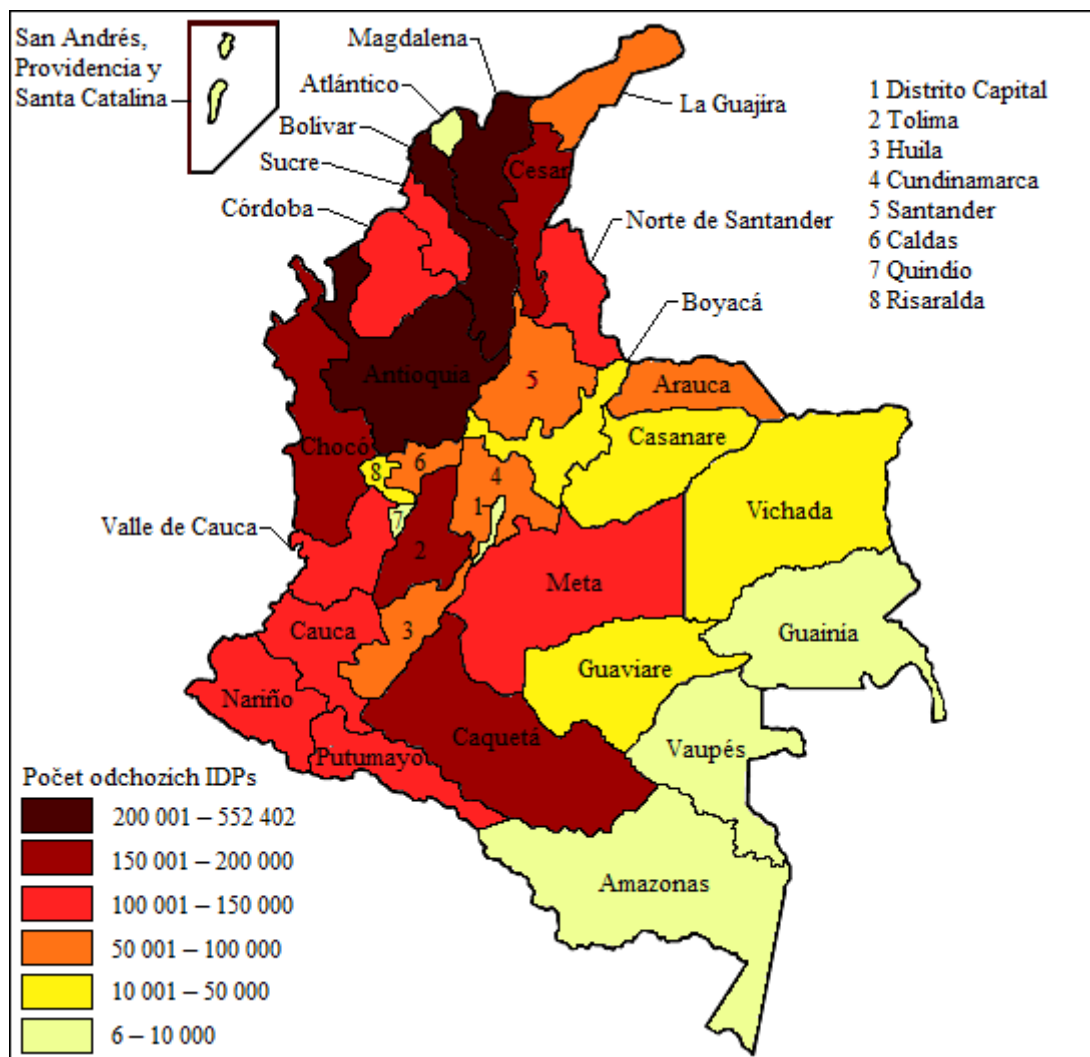
²⁶³ IBÁÑEZ – VELÁSQUEZ, 2008: 57

²⁶⁴ Přesídlení je považováno za hromadné, pokud se týká alespoň 10 domácností. CARRILLO, 2009: 529

²⁶⁵ ACCIÓN SOCIAL, 2010d

5.2.2 Rozmístění IDPs

Nejvíce přesídlených osob zapsaných v RUPD pochází z departementu Antioquia, odkud bylo vysídleno 16,9 %²⁶⁶ ze všech IDPs, u kterých je známo místo původu.²⁶⁷ Mezi další departamenty s největším počtem vysídlených osob patří Bolívar a Magdalena. (Obrázek 10) Z těchto tří oblastí pochází 32,9 % přesídlených osob.

Obrázek 10 Departamenty podle počtu odchozích IDPs, údaje k roku 2009

Zdroj: WIKIPEDIA, 2010; Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2010d

Departament Antioquia byl po celé sledované období největším zdrojem vnitřně přesídlených osob, a to až do roku 2006. V roce 2007 a 2009 bylo nejvíce lidí vysídleno z departementu Nariño, v roce 2008 z Magdalena. Na jedno z prvních tří příček se podle počtu vysídlených osob během alespoň jednoho roku v období let 1997 a dříve až 2002 dostaly kromě departamentů Antioquia, Magdalena a distriktu hlavního města také

²⁶⁶ Tamtéž

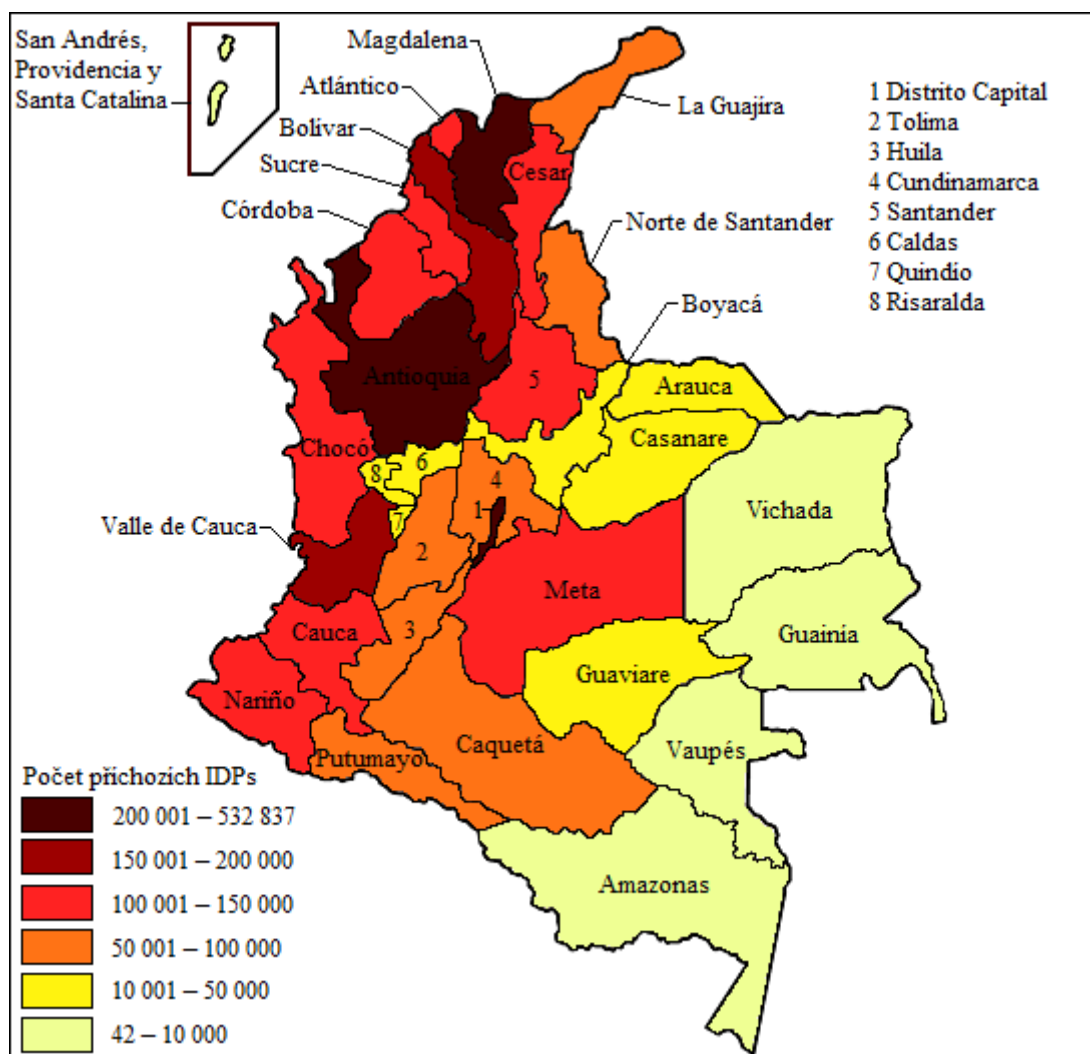
²⁶⁷ Místo původu není uvedeno u 29 153 IDPs.

departamenty Chocó a Córdoba. První tři uvedené departamenty se objevovaly na prvních pozicích i od roku 2003, kromě nich byly v jednotlivých letech největší počty osob vysídleny i v departamentech Caquetá, Cauca, Cesar, Nariño a Valle del Cauca. (Příloha 2)

V roce 2008 byly mezi 5 vysídlením nejvíce postiženými regiony departamenty Magdalena (39 182), Nariño (31 314), Antioquia (26 261), Tolima (20 239) a Cauca (19 241).

K obcím s největším počtem odchozích přesídlených osob patří Buenaventura, El Carmen de Bolívar a Santa Marta.

Mezi departamenty, do kterých přišel největší počet IDPs, patří Antioquia s 16,2 % přichozích, u nichž je v registru údaj o místě příchodu uveden.²⁶⁸ Na dalších místech je distrikt hlavního města Bogotá a departament Magdalena. (Tabulka 6) Tyto tři regiony přijaly celkem 31,1 % přesídlených osob.

Obrázek 11 Departamenty podle počtu přichozích IDPs, údaje k roku 2009

Zdroj: WIKIPEDIA, 2010; zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2010d

²⁶⁸ Místo příchodu není uvedeno u 14 926 IDPs.

Nejvíce přesídlených osob směřovalo až do roku 2005 do departamentu Antioquia, v letech 2006, 2007 a 2009 do distriktu hlavního města a v roce 2008 do Magdalena. Mimo tyto tři departamenty se na jednom z prvních tří příček podle počtu příchozích IDPs během alespoň jednoho roku v období let 1997 a dříve až 2002 umístily departamenty Bolívar, Chocó, Córdoba, Norte de Santander a Sucre. Od roku 2003 se k departamentu Antioquia, Bogotá a Magdalena přidaly také departamenty Nariño a Valle del Cauca. (Příloha 3)

V roce 2008 patřily mezi 5 nejvíce zasažených oblastí departament Magdalena (39 334 IDPs), distrikt Bogoty (38 830), departamenty Antioquia (26 897), Valle del Cauca (24 529) a Nariño (21 402). Podle organizace CODHES²⁶⁹ přišlo v roce 2008 nejvíce přesídlených osob do regionu Bogotá (56 087 IDPs), Antioquia (52 276), Valle del Cauca (31 527), Magdalena (27 256) a Nariño (24 662). Na prvních pěti pozicích se tedy podle Codhes i RUPD umístily stejné departamenty, liší se ale jejich pořadí a počet udávaných přesídlených osob.

K obcím s největším počtem příchozích přesídlených osob patří Bogotá, Medellín a Santa Marta.²⁷⁰

Míra zasažení jednotlivých departamentů vnitřním přesídlováním se v čase mění v závislosti na tom, ve kterých oblastech se v danou dobu kolumbijský konflikt nejvíce soustřeďoval. Konflikt vznikal především ve venkovských oblastech a z historického hlediska je například původním místem zrodu a působení nejsilnější guerillové skupiny FARC, která je odpovědná za vysídlení velkého počtu osob²⁷¹, oblast východního pásma kolumbijských And.²⁷² Činnost ozbrojených skupin se tedy původně soustředila v centrálních oblastech země, oblasti jejich působení se však postupně měnily a přesunuly se do odlehlejších a hraničních regionů.²⁷³ Z údajů v RUPD lze vysledovat, že do roku 2002 se nejvyšší počty IDPs nacházely spíše v departamentech ležících na severu a severozápadě země. Poté konflikt začal produkovat vysoké počty IDPs i v jižních departamentech. To může souviset se změnou taktiky vlády, která se v té době více zaměřila na vojenskou defenzivu.²⁷⁴ Ta přinutila ozbrojené skupiny a obchodníky s drogami přesunout jejich činnost do jižnějších, tedy více odlehlých a zalesněných oblastí, které jsou z geografického hlediska strategicky výhodné pro

²⁶⁹ CODHES, 2009: 4

²⁷⁰ ACCIÓN SOCIAL, 2010d

²⁷¹ GARAY, et al, 2008: 27

²⁷² CODHES, 2009: 11

²⁷³ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2007: 6

²⁷⁴ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2009: d

boj s vládními silami.²⁷⁵ Navíc okrajové hraniční oblasti nabízejí snadnější přístup k pacifickému pobřeží a jiným cestám vhodným pro pašování drog.²⁷⁶

Mimo departament původního místa pobytu odchází 39,9 %²⁷⁷ vnitřně přesídlených osob zapsaných v RUDP a většina přesídlení se tak děje v rámci jednoho departamentu. V 31,1 % případech IDPs nepřekročily hranici departamentu, odešly ale do jiné obce. Ve zbylých případech lidé po vysídlení migrují jen v rámci jedné obce. (Tabulka 7)

Tabulka 5 Počet IDPs zapsaných v RUPD podle způsobu prostorové migrace, údaje k roku 2009

Způsob migrace	Počet IDPs
Mezi departamenty	1 318 370
Mezi obcemi v rámci jednoho departamentu	1 026 211
V rámci obce z venkovské do venkovské oblasti	149 477
V rámci obce z venkovské do městské oblasti	752 212
V rámci obce z městské do venkovské oblasti	4 433
V rámci obce z městské do městské oblasti	53 272
Neurčen	4
Celkem	3 303 979

Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2010d

Obecný trend je takový, že poté, co jsou lidé donuceni opustit své domovy, většinou směřují do nejbližších městských oblastí, které jsou jim známé a z geografického hlediska dostupné, a kde někteří hledají útočiště a pomoc u svých přátel či rodiny.²⁷⁸ Velký počet IDPs se však poté stěhuje znovu. Většinou míří do velkých měst s lepší bezpečnostní situací, ve kterých se jim zároveň dostává lepší nabídky v oblasti vzdělávání a na pracovním trhu. Z venkovských oblastí pochází většina IDPs (63 %²⁷⁹–78 %²⁸⁰) a asi 80 %²⁸¹ přesídlených osob se usídluje v městských oblastech.

5.2.3 Demografická charakteristika IDPs

K některé z etnických minorit se podle údajů z RUPD hlásí 11,1 %²⁸² vnitřně přesídlených osob. K afrokolumbijskému etniku patří 8,1 % IDPs, zvláště je vyčleněné

²⁷⁵ CODHES, 2009: 11–12

²⁷⁶ Tamtéž: 6

²⁷⁷ ACCIÓN SOCIAL, 2010d

²⁷⁸ CARRILLO, 2009: 529

²⁷⁹ GARAY, et al, 2008: 22

²⁸⁰ VERNEY, 2008

²⁸¹ VILLARREAL, 2010

²⁸² ACCIÓN SOCIAL, 2010d

etnikum původem ze souostroví San Andrés a Providencia, které je mezi přesídlenými osobami zastoupeno z 0,1 %. 2,3 % osob se hlásí k původním obyvatelům a 0,6 % k Romům. 75,8 % osob nemá kolonku o příslušnosti k etnickým minoritám vyplněnou a 8,5 % osob uvedlo, že nepatří k žádné etnické minoritě. 0,5 % IDPs svou etnickou příslušnost nezná a u 4 % osob nejsou údaje dostupné.

Výsledky šetření II ENV-2008 provedeného Výborem pro monitorování veřejné politiky v oblasti násilného přesídlení poukazují na to, že procentuální zastoupení etnických minorit na IDPs může být daleko vyšší.²⁸³ Během průzkumu se totiž k původní indiánské populaci přihlásilo 6,5 % IDPs, k afrokolumbijskému etniku 16,6 % osob. Údaje o zastoupení etnických minorit na celkovém počtu IDPs se liší i v jiných zdrojích. Například autorky IBÁÑEZ a MOYA²⁸⁴ uvádějí, že v roce 2004 patřilo k etnickým minoritám 16,4 % IDPs.

Počet vnitřně přesídlených mužů a žen zapsaných v RUPD je vyrovnaný a jejich poměr je 50,9: 49,1.²⁸⁵ V rámci odhadů celkového počtu obyvatel Kolumbie pro rok 2009 činí poměr mužů a žen 49,4: 50,6.²⁸⁶ Muži jsou tudíž častějšími oběťmi přesídlení než ženy. Rozdíly mezi pohlavími lze najít ve formě přesídlení, kdy muži byli častěji než ženy přesídleni v rámci hromadných vysídlení. Individuálně bylo přesídleno 77,8 %²⁸⁷ mužů a 84,5 % žen.

V době přesídlení je průměrný věk mužů 25,1 let a žen 25,9 let. Nejvíce osob obou pohlaví bylo přesídleno ve věku 9 let. Ve věkové kategorii 0–14 bylo přesídleno 33,7 % IDPs, v kategorii 15–64 let 62,2 % osob a 4,1 % osob bylo přesídleno ve věku 65–99 let. Mladších 18 let je 44,6 % IDPs. Věková struktura kolumbijské populace se liší od věkové struktury vnitřně přesídlené populace, která má vyšší zastoupení osob mladších 30 let. (Obrázek 12)

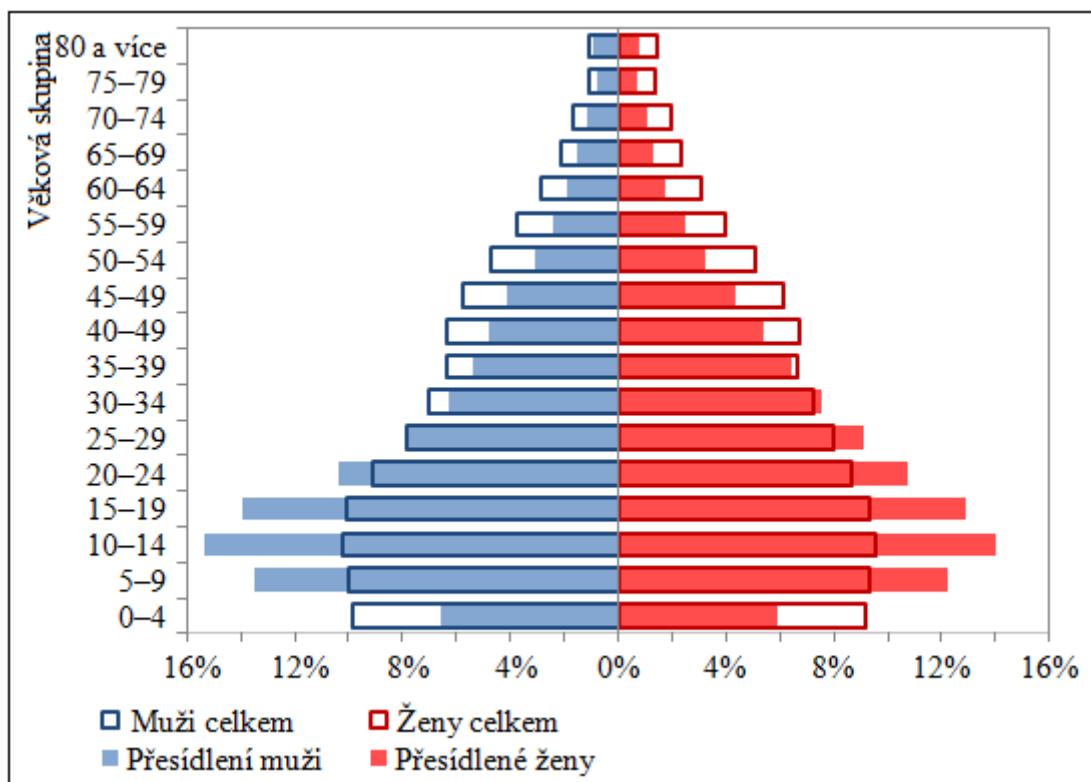
²⁸³ GARAY, et al, 2008: 40

²⁸⁴ IBÁÑEZ– MOYA, 2006: 25. Jde o výpočty autorek z údajů získaných během šetření z roku 2004.

²⁸⁵ ACCIÓN SOCIAL, 2010d

²⁸⁶ DANE, 2010b

²⁸⁷ ACCIÓN SOCIAL, 2010d

Obrázek 12 Srovnání věkových pyramid celé kolumbijské populace a IDPs zapsaných v RUPD, údaje pro rok 2009

Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2010d; DANE, 2010b

Vnitřně přesídlená populace má oproti běžné populaci častější zastoupení sirotků, rodin jen s jedním rodičem nebo domácností vedených ženou.²⁸⁸ V městských oblastech, do kterých IDPs přicházejí, mají tyto osoby ve srovnání se starousedlíky vyšší počet členů domácností, větší zastoupení těhotných či kojících žen nebo vyšší míru ekonomické závislosti, což znamená nižší podíl pracujících k celkovému počtu členů domácností.²⁸⁹

5.3 Dopady vnitřního přesídlování

5.3.1 Socioekonomické dopady

Změna životních podmínek je pro vnitřně přesídlené osoby velká. Opuštění původních domovů znamená pro přesídlené osoby ztrátu živobytí, přístupu k půdě, majetku, financí, sociálního a kulturního zázemí i lidského kapitálu²⁹⁰, a nutnost přizpůsobit se životu v novém prostředí.

²⁸⁸ ESCOBAR, 2000: 118

²⁸⁹ ICRC – WFP, 2007: 28

²⁹⁰ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 60–61

Lidé po vysídlení přicházejí o přístup k půdě, hospodářským zvířatům, obydlí, nábytku a jinému majetku. K půdě mělo před přesídlením nějaký vlastnický vztah asi 55 %²⁹¹ domácností. Většina²⁹² z nich ale o možnost využívat pozemky přišla a ty podle údajů přesídlených osob zůstaly opuštěné nebo v rukou aktérů vysídlení.²⁹³ Údaje o rozloze pozemků, které přesídlené osoby zanechaly opuštěné, nebo které jim byly násilně odebrány, se od různých zdrojů velmi liší a celková rozloha pozemků může dosahovat 1,2–10 milionů²⁹⁴ hektarů. S přesídlením se mění i vlastnický vztah k nemovitostem, které IDPs obývají. Před vysídlením byla většina osob vlastníky svých obydlí, po přesídlení žije ve vlastním už pouze čtvrtina domácností.²⁹⁵ Z Národního ověřovacího průzkumu II ENV-2008 vyplynulo, že o nějaký majetek přišlo v důsledku přesídlení asi 95 %²⁹⁶ rodin. Podle autorek IBÁÑEZ a VELÁSQUEZ²⁹⁷ získá každá domácnost zpět průměrně asi jen 1 % hodnoty opuštěného vlastnictví. Ztráta majetku a živobytí omezuje zapojení osob do běžného života v nových místech pobytu a oslabuje tak možnosti jejich socioekonomické stabilizace.²⁹⁸

Dopady vnitřního přesídlení jsou obecně nejhorší pro osoby, které byly vysídleny z venkovských oblastí, a jejichž živobytí bylo závislé na zemědělské produkci.²⁹⁹ Po přesídlení do městských oblastí, kam ve většině případů směřují, se všichni neuživí zemědělskou výrobou, a proto se mohou dostat do ekonomických problémů a ztratit jistotu potravinového zabezpečení. Osoby vysídlené z venkovských oblastí nejsou dostatečně kvalifikované pro práci ve městech, navíc mají často nižší úroveň vzdělání než zbytek městské populace, se kterou si na trhu práce konkurují.³⁰⁰ Podíl domácností s nigramotnou dospělou osobou je u přesídlených domácností vyšší než u starousedlíků ze stejných oblastí.³⁰¹ V porovnání s chudým obyvatelstvem měst je nigramotnost zvláště vysoká u živitelů rodin.³⁰² Znevýhodněním při hledání práce může být i status IDPs a z něho plynoucí diskriminační jednání.³⁰³

²⁹¹ ICRC – WFP, 2007: 66 (53 %); GARAY S., et al., 2008: 4 (55,5 %); IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 61 (60 %)

²⁹² 94 %. GARAY S., et al., 2008: 4

²⁹³ ICRC – WFP, 2007: 66

²⁹⁴ GARAY S., et al, 2009: 165

²⁹⁵ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 58

²⁹⁶ GARAY S., et al, 2009: 166

²⁹⁷ IBÁÑEZ – VELÁSQUEZ, 2008: 19

²⁹⁸ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 60–61

²⁹⁹ VILLARREAL, 2010

³⁰⁰ GEOFFROY, 2009: 517

³⁰¹ ICRC-WFP, 2007: 55

³⁰² IBÁÑEZ – MOYA, 2006: 16

³⁰³ CARRILLO, 2009: 538

V zemědělském sektoru před vysídlením pracovala většina osob, mezi další časté výdělečné aktivity patřily dělnické práce, obchodní nebo těžební činnost.³⁰⁴ Po přesídlení se IDPs musejí přizpůsobit poptávce pracovního trhu, na kterém je v městských oblastech nabídka práce v zemědělství velmi omezená.³⁰⁵ Hospodařením se proto užíví jen část IDPs, zbytek si na živobytí vydělává obchodováním, v dopravním sektoru, ve stavebnictví nebo průmyslu. Ženy zpravidla poskytují své služby v domácnostech nebo pracují jako pouliční prodavačky, pro muže je typická práce ve stavebnictví nebo v sektoru služeb, kde se uplatní jako prodavači, čističi aut na dopravních křižovatkách nebo jako manuální síla při překládání zboží.³⁰⁶ Trvalých pracovních pozic je však v místech usídlení jen málo³⁰⁷ a mnoho osob nemůže kvůli nedostatečným zkušenostem a nevyhovujícímu vzdělání najít uplatnění.³⁰⁸ Proto je míra nezaměstnanosti u přesídlených osob daleko vyšší než u ostatních chudých obyvatelů městských či venkovských oblastí.³⁰⁹ Pokud IDPs najdou zaměstnání, jejich příjmy zůstávají daleko pod průměrem.³¹⁰ Podle šetření domácností z let 2000–2005 vydělávaly přesídlené osoby jen 56 % výše platu ostatní populace a jejich měsíční příjmy byly asi o 40 % nižší než byla stanovená minimální mzda. Příjmů ve výši minimální mzdy dosáhne asi jen 10 %³¹¹ IDPs, což je dáno i vysokou mírou zaměstnanosti v neformálním sektoru, kde jsou výdělky obecně nižší. Vnitřní přesídlování má negativní dopady i na přímo nezasaženou populaci. Příchod velkého počtu IDPs do měst ovlivňuje místní pracovní trhy, především pak výši mezd a zaměstnanost v neformálním sektoru³¹², ve kterém pracuje 60 %³¹³ obyvatel Kolumbie. Dopady jsou nejhorší pro nízko kvalifikované pracovníky, a hlavně ženy, pro které se IDPs stávají přímými konkurenty.³¹⁴ Navíc zvýšení počtu pracovníků v neformálním sektoru zapříčiňuje snižování průměrných mezd pro jeho pracovníky.³¹⁵

Kromě toho, že lidé s přesídlením přicházejí o svůj majetek a obživu, dochází také k přetrhání předchozích sociálních vazeb s ostatním příbuzenstvem, sousedy či kamarády.³¹⁶

³⁰⁴ IBÁÑEZ – MOYA, 2006: 13; GARAY S., et al., 2008: 19

³⁰⁵ IBÁÑEZ – MOYA, 2006: 13

³⁰⁶ CARRILLO, 2009: 538

³⁰⁷ ESCOBAR, 2000: 119

³⁰⁸ CARRILLO, 2009: 541

³⁰⁹ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 51

³¹⁰ IBÁÑEZ – VELÁSQUEZ, 2008: 33

³¹¹ Codhes, 2010: 20

³¹² CALDERÓN – IBÁÑEZ, 2009: 12

³¹³ Tamtéž: 4

³¹⁴ Tamtéž: 27

³¹⁵ Pokud podíl migrantů v neformálním sektoru stoupne o 10 %, mzdy se sníží o 1 % až 2,4 %. CALDERÓN – IBÁÑEZ, 2009: 12

³¹⁶ GEOFFROY, 2009: 517

Přesídlení je pro mnohé traumatizující událostí a vede k tomu, že IDPs mívají problémy se stresem, úzkostí, strachem, smutkem, bolestmi ze ztráty blízkého člověka nebo agresivitou v rodině.³¹⁷

Mění se také sociální role v rodinách. Ženy jsou schopny se rychleji přizpůsobit poptávce na pracovním trhu a pro práci v sektoru služeb, kde hodně IDPs pracuje, mají více dovedností a zkušeností.³¹⁸ Proto je pro ně snazší zapojit se do výdělečné činnosti, takže se stává, že žena chodí do práce a muž se stará o domácnost a děti.³¹⁹ Ztráta nejsilnějšího postavení v rodině a přijetí nové role jsou pro muže obtížné.³²⁰ Situace může vést od větší míry konzumace alkoholu a rostoucího násilí v rodinách i mimo ně až k tomu, že muž svou rodinu opustí. To sebou nese další negativní dopady. Příjmy žen bývají nižší a v domácnostech se tak snižuje spotřeba na osobu.³²¹ Rodiny se proto stávají více závislé i na příjmech dětí.³²²

Specifická situace nastává u etnických minorit. Existence přinejmenším 27 skupin původních indiánských obyvatel, které mají méně než 500 členů, je v ohrožení, a to především v důsledku ozbrojeného konfliktu a násilného vysídlení.³²³ Přesídlení má na tyto skupiny obyvatel zvlášť negativní dopady. Jejich životy jsou totiž ze sociálního, kulturního i ekonomického hlediska ve velké míře závislé na přístupu k půdě a tradičnímu způsobu života, který je často spojen s vymezenými indiánskými oblastmi spadajícími pod autonomii původních kmenů. Z důvodu ohrožení jsou indiánští obyvatelé nuceni své domovy opouštět a utíkají většinou do městských oblastí, které se mohou nacházet i velmi daleko od míst původního pobytu.³²⁴ Tím ztrácí možnost dorozumívat se s okolím svým rodným jazykem, používat své zvyky, instituce, a přichází o svou kulturu.³²⁵ Rovněž přesídlené afrokolumbijské obyvatelstvo musí po přesídlení a příchodu do měst přijmout jiné zvyky a styl života a čelit možné diskriminaci a jazykovým bariéram.³²⁶

Přesídlení se projevuje na školní docházce dětí. Některé rodiny si nemohou dovolit posílat své děti do škol z důvodu vysokých vedlejších nákladů například na dopravu, oblečení či školní potřeby.³²⁷ Asi třetina dětí je nucena kvůli přesídlení přerušit na určitou dobu školní

³¹⁷ ICRC – WFP, 2007: 34

³¹⁸ ESCOBAR, 2000: 117

³¹⁹ CARRILLO, 2009: 542

³²⁰ ESCOBAR, 2000: 117

³²¹ IBÁÑEZ – VELÁSQUEZ, 2008: 24

³²² ESCOBAR, 2000: 117

³²³ VERNEY, 2009

³²⁴ VALDIVIESO, 2009

³²⁵ CARRILLO, 2009: 543

³²⁶ IDMC, 2009: 91

³²⁷ IBÁÑEZ – MOYA, 2006: 16-17

docházku a s časovou prodlevou se znovu zapojení do vzdělávacího procesu stává obtížnější. Důvodů, proč děti nechodí do školy, může být více a dále mezi ně patří například stigma ze statusu IDPs, diskriminace, rozdíly ve vzdělanosti nebo neochota starších dětí navštěvovat stejnou třídu s mladšími.³²⁸ Dospívající jedinci musejí pomáhat živit rodinu, a proto preferují před dokončením středoškolského vzdělání najít si práci. Zvláště v Bogotě patří mezi časté důvody ukončení školní docházky těhotenství.³²⁹ Docházka u dětí ve věku 12–17 let po přesídlení klesá.³³⁰ Přesídlení přesto sebou nese i pozitivní dopady, které lze hledat u základního vzdělávání, protože procento dětí navštěvující základní školu po přesídlení výrazně roste. Vzdělanost, chápána jako počet let školní docházky, je mezi přesídlenými osobami obecně vyšší než na venkově.³³¹ To lze připisovat faktu, že ve velkých a středních městech je širší nabídka vzdělávání a snadnější přístup k němu než na venkově. IDPs se navíc mohou účastnit vzdělávacích programů cílených přímo na tuto skupinu obyvatel. Ve srovnání se starousedlíky měst je však podíl dětí, které navštěvují školu, v obou stupních školství nižší.³³²

V porovnání se situací před vysídlením se pro IDPs díky širší nabídce služeb zlepšuje i přístup k zdravotní péči.³³³ V rámci politiky vlády jsou navíc všechny osoby z registru RUPD automaticky zaspány do dotovaného zdravotního programu určeného pro zranitelné skupiny obyvatel.³³⁴ Pro IDPs se zlepšuje i přístup k veřejným službám, jako je rozvod elektřiny, zásobování vodou, kanalizace nebo sběr odpadu. Procento ostatních chudých či nemajetných obyvatel měst s přístupem k těmto službám je však vyšší než procento IDPs.

5.3.2 Bezpečnostní a politické dopady

Vnitřní přesídlení sebou nese negativní dopady na bezpečnost IDPs. Přesídlené rodiny žijí v chudobě, izolaci, jsou traumatizovány předešlými událostmi, a proto se stávají velmi zranitelnými.³³⁵ Podle autorky CARRILLO³³⁶ jsou osoby po přesídlení vystaveny většímu riziku, že se stanou obětí zločinu, gangů či narkomafie, než tomu bylo před vysídlením.

³²⁸ CARRILLO, 2009: 541–542

³²⁹ ICRC – WFP, 2007: 56

³³⁰ IBÁÑEZ – MOYA, 2006: 16

³³¹ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 52

³³² ICRC – WFP, 2007: 55

³³³ IBÁÑEZ – VELÁSQUEZ, 2008: 22

³³⁴ IBÁÑEZ – MOYA, 2006: 18–19

³³⁵ GEOFFROY, 2010: 521

³³⁶ CARRILLO, 2009: 541

Mnoho dětí a dospívajících čelí hrozbě násilného odvodu do ozbrojených skupin a zvláště dívky a mladé ženy jsou vystaveny mimořádně vysoké míře sexuálního zneužívání.³³⁷

Ohrožení osobní bezpečnosti IDPs plyne i z toho, že většinou opustily své domovy ve venkovských oblastech a poté hledají bezpečnější útočiště ve městech.³³⁸ Obecně platí, že se lidé po přesídlení ocitají bez majetku, finančních zdrojů a práce. Bezprostředně po přesídlení tedy nemají prostředky na to, aby si mohli zajistit vhodné ubytování, a proto si svépomocně stavějí obydlí na okrajích měst. Vybírají si nezastavěná místa, mnohdy pouze příkré srázy nebo naopak špatně přístupné vyvýšeniny, která se nehodí pro výstavbu a dlouhodobé osídlení. Periferní oblasti jsou navíc často ohroženy přírodními riziky, jako jsou sesuvy půd či povodně.³³⁹ Podle průzkumu žije v Kolumbii ve vysoce rizikových oblastech 16–20 %³⁴⁰ přesídlených domácností. Je také potřeba uvést, že v rizikových oblastech nežijí jen IDPs, ale i ostatní chudí obyvatelé měst, a procento domácností obývajících nevhodné oblasti není pro přesídlené osoby a pro usedlíky extrémně rozdílné.³⁴¹ Lidé si v nouzi stavějí příbytky ve formě chatrčí, které jsou obvykle z odpadního materiálu, jako je dřevo, karton, nebo plast, a to sebou přináší zdravotní rizika³⁴² a hrozbu v podobě snadného šíření nemocí.³⁴³ Z hlediska konstrukčního materiálu ve vhodných podmínkách žije asi 74 % přesídlených domácností.

Navzdory výše uvedeným rizikům přes 80 %³⁴⁴ IDPs uvádí, že po přesídlení žije v lepších bezpečnostních podmínkách než tomu bylo před tím. Podle UNHCR³⁴⁵ jsou však bezpečnostní podmínky pro IDPs v Kolumbii obecně velmi špatné a ochrana této skupiny obyvatel zůstává nevyřešeným problémem.

S hromadným příchodem chudých a nezaměstnaných vysídlených osob do měst se zhoršila bezpečnostní situace i pro původní usedlíky.³⁴⁶ Usedlíci sami chápou přisun IDPs do měst jako další bezpečnostní riziko a zdroj napětí. Obávají se totiž nejisté minulosti nových obyvatel a za infiltrací konfliktu do městských oblastí a následnými dopady tohoto jevu vidí právě příchod velkého množství přesídlených osob.³⁴⁷ S rostoucím počtem příchozích IDPs se totiž hranice měst stávají více propustnými a stěžuje se kontrola pohybu obyvatel. Mohou nastat i případy, kdy se bojovníkům podaří zaregistrovat se jako vnitřně přesídlená osoba. To

³³⁷ IDMC, 2009: 91

³³⁸ WISNER, 2009: 245

³³⁹ CARRILLO, 2009: 538

³⁴⁰ GARAY, et al, 2008: 126

³⁴¹ ICRC – WFP, 2007: 38

³⁴² CARRILLO, 2009: 538

³⁴³ WISNER, 2009: 250

³⁴⁴ IBÁÑEZ – MOYA, 2006: 23

³⁴⁵ UNHCR, 2010a

³⁴⁶ ESCOBAR, 2000: 114

³⁴⁷ GEOFFROY, 2010: 524

usnadňuje činnost různých kriminálních ozbrojených sil. Zároveň se tím zvyšuje i nejistota a strach přesídlených osob, které mají obavy z života v blízkosti příslušníků guerillových či paramilitárních skupin.

Příliv vnitřních uprchlíků a jejich neorganizované usídlování v periferních oblastech navíc nabourává systém městského plánování.³⁴⁸ Problémem je také, že přesídlené osoby obývají soukromé nebo státní pozemky často nelegálně.³⁴⁹ S rostoucím počtem IDPs roste tlak i na vládu a místní samosprávy.³⁵⁰ Obce totiž dostávají prostředky od státu na základě počtu obyvatel, takže v případě, že se do obcí nárazově přistěhuje velký počet IDPs, mohou mít finanční problémy se zajištěním bezpečnosti, poskytnutím pomoci chudým obyvatelům a zajištěním všech potřebných služeb. V nejhroší situaci se obecně nacházejí malé obce, ve kterých v extrémních případech vzrostl celkový počet obyvatel až o 40 %.³⁵¹

Problematika vnitřně přesídlených osob má i své politické dopady, mezi které patří především potřeba vytvářet a uplatňovat politiku řešící otázku vnitřního přesídlení. První zákon k dané problematice byl přijat v roce 1997 a stanovuje, že „je zodpovědností kolumbijského státu vytvářet politiku a přijímat opatření pro prevenci nuceného přesídlení, péči, ochranu, konsolidaci a socioekonomickou stabilizaci osob vnitřně přesídlených v důsledku násilí“.³⁵²

Až do roku 1997 žádná kolumbijská vláda nepřijala přímou zodpovědnost za problematiku a situaci vnitřně přesídlených osob a neuznala, že by stát měl IDPs poskytnout humanitární pomoc bez ohledu na příčiny přesídlení a politický charakter konfliktu.³⁵³ I před přijetím zmíněného zákona však byli lidé nuceni opouštět své domovy a některé regiony byly i v prvních dekádách konfliktu postiženy hromadnými akty přesídlování.³⁵⁴ Počet přesídlených osob začal růst na počátku 80. let, tedy s rostoucí intenzitou konfliktu a šířícím se terorem.³⁵⁵ Dělo se tak ale bez zájmu autorit a obecně také ze strany samotných přesídlenců nebyla vyžadována zvláštní pozornost.³⁵⁶ Tito lidé dokonce utajovali, že uprchli ze svých domovů, protože se obávali možných sociálních dopadů a případné msty. Sociální politika státu byla obecně zaměřena na chudé obyvatelstvo bez rozdílu, jestli chudoba byla následkem

³⁴⁸ WISNER, 2009: 250

³⁴⁹ CARRILLO, 2009: 538

³⁵⁰ Tamtéž: 540

³⁵¹ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 32

³⁵² REPÚBLICA DE COLOMBIA, 2007b: 2

³⁵³ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2009: a

³⁵⁴ ESCOBAR, 2000: 109

³⁵⁵ Tamtéž: 113

³⁵⁶ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2009: a

probíhajících násilností nebo nikoli³⁵⁷, a pro přesídlené osoby existovaly jen ojedinělé programy vládních institucí nebo třeba pilotní projekty Červeného kříže.³⁵⁸ Po dlouhou dobu nedošlo ani ke zpracování oficiálních studií o přesídlené populaci nebo k vypracování plánů pro ochranu IDPs a prevenci vysídlování.

Na začátku 90. let již bylo zřejmé, že si dlouhotrvající období násilností žádá stále větší počet obětí a političtí představitelé se proto začali více zaměřovat i na problém vnitřního přesídlení.³⁵⁹ Po přijetí prvního zákona pak došlo k vypracování rozsáhlého systému ochrany a pomoci přesídleným osobám.³⁶⁰ (dále ohledně politiky státu viz kapitola 6)

Na základě prostudovaného textu není autorka schopna identifikovat další politické dopady vnitřního přesídlení. V rámci dané problematiky lze pozorovat spíše politické dopady ozbrojeného konfliktu než vnitřního přesídlení, které je pouze jedním z mnoha následků násilností v zemi. Autoři PINTO – VERGARA – LAHUERTA³⁶¹ uvádějí, že vnitřní přesídlení mělo během let 1999–2003 pouze 2,8% podíl na celkových nákladech, které vznikly v důsledku ozbrojeného konfliktu. Většího politického zájmu se dostává snahám o ukončení konfliktu. Představitel OSN pro vnitřně přesídlené osoby poukazuje například na to, že v Kolumbii rozpočet na odzbrojení jednoho příslušníka nelegálních ozbrojených skupin vysoce přesahuje rozpočet na pomoc jedné přesídlené osobě.³⁶² Na druhou stranu otázky ukončení ozbrojeného konfliktu, dosažení míru a trvalého řešení pro IDPs spolu úzce souvisejí.

Během doby trvání ozbrojeného konfliktu proběhlo několik vyjednávání, jejichž cílem byla snaha o ukončení bojů, nikdy však nevedly k ukončení konfliktu.³⁶³ I tehdejší prezident Pastrana, který vedl od roku 1999 rozsáhlé mírové rozhovory s levicovými povstalci, své snahy v roce 2002 ukončil. Guerilly totiž nehodlaly přistoupit na podmínky vlády a dále pokračovaly ve svých útocích.³⁶⁴ Poté, co se ukázalo, že mírové snahy k řešení konfliktu nevedou, vyhrál prezidentské volby v roce 2002 Álvaro Uribe, který svou kampaň založil na slibu obnovení bezpečnosti v zemi a podpoře politiky boje s nelegálními ozbrojenými skupinami.³⁶⁵ Od začátku své vlády podporoval také Plán Kolumbie (*Plan Colombia*).

³⁵⁷ ESCOBAR, 2000: 109

³⁵⁸ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2009: a

³⁵⁹ ESCOBAR, 2000: 110

³⁶⁰ BROOKINGS INSTITUTION, 2010

³⁶¹ PINTO – VERGARA – LAHUERTA, 2004: 23

³⁶² KÄLIN, 2010

³⁶³ BBC, 2009

³⁶⁴ KREUTZ, 2007: 283

³⁶⁵ U.S. STATE DEPARTMENT, 2010b

Původní plán Kolumbie byl vypracován už za prezidenta Pastrany a zveřejněn v roce 1999. Plán byl vytvořen jako strategie boje s dlouhodobými problémy země a mezi jeho cíle patřily boj s narkoterismem, podpora ekonomického růstu, posílení demokratických institucí, respektování lidských práv a poskytování humanitární pomoci vnitřně přesídleným osobám. V roce 2000 získal tento plán podporu USA, které přislíbily jeho financování v rámci vojenské pomoci.³⁶⁶ Po teroristických útocích z 11. 9. 2001 se však priority vlády USA změnily. Poté, co byly AUC, ELN a FARC přidány na americký seznam teroristických organizací, se z americké vojenské pomoci financují i akce proti povstaleckým skupinám³⁶⁷ a z Plánu Kolumbie se stal protiteroristický a protidrogový projekt zaměřený především na podporu přítomnosti příslušníků armády USA v Kolumbii, vojenský výcvik kolumbijských bezpečnostních sil a vymýcení nelegálních plodin.³⁶⁸ Navzdory snahám v boji proti producentům drog, které zahrnují také vzdušné postřiky plantáží herbicidy, zůstává Kolumbie hlavním producentem koky.³⁶⁹ Téměř 90 %³⁷⁰ kokainu dovezeného do USA pochází z Kolumbie, která je rovněž důležitým dodavatelem heroínu pro severoamerický trh.

Prezident Uribe nabídl ozbrojeným skupinám mírové řešení konfliktu za podmínek, že dojde k zastavení bojů, nelegálního obchodování s narkotiky a nebude nadále docházet k únosům. K mírovým rozhovorům přistoupily v roce 2003 AUC. Kromě hromadné demobilizace členů této skupiny složilo asi 14 000 dalších bojovníků skupiny FARC, AUC, ELN a jiných nelegálních ozbrojených sil své zbraně individuálně. Dohoda mezi vládou a FARC, ani mezi vládou a ELN, však nevznikla. Bezpečnostní situace v zemi se přesto, především díky zvýšení vojenských výdajů za prezidenta Uribeho³⁷¹ a rázným zásahům státu proti ozbrojeným skupinám, výrazně zlepšila.³⁷² V roce 2004 měla kolumbijská vláda poprvé v historii kontrolu nad všemi obcemi.³⁷³ Během let 2002 a 2009 došlo ke snížení počtu vražd o 45 %, počtu únosů o 92 %, teroristických útoků o 71 % a útoků proti infrastruktuře o 83 %. Ke zlepšení situace došlo především ve městech, odkud se podařilo konflikt vytlačit do méně osídlených oblastí.³⁷⁴

Ani Uribeho vláda však nedokázala nad konfliktem a násilnostmi zcela vyhrát. Velké bezpečnostní rozdíly panují mezi městem a venkovem, kde se například počet vražd pohybuje

³⁶⁶ ZÁZVORKOVÁ, 2004: 106

³⁶⁷ KREUTZ, 2007: 285

³⁶⁸ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2009: d

³⁶⁹ CIA, 2010

³⁷⁰ U.S. STATE DEPARTMENT, 2010b

³⁷¹ KREUTZ, 2007: 284

³⁷² BBC, 2010a; U.S. STATE DEPARTMENT, 2010b

³⁷³ U.S. STATE DEPARTMENT, 2010b

³⁷⁴ UNHCR, 2010a

vysoko nad celostátním průměrem.³⁷⁵ Navíc konflikt začíná znova pronikat i do některých městských čtvrtí.³⁷⁶ Problémem rovněž zůstává pomalé vyšetřování zločinů a beztrestnost.³⁷⁷ CODHES³⁷⁸ poukazuje na to, že vládní politika prezidenta Uribeho zaměřená na ukončení činnosti paramilitárních sil, porážení guerill a sociální obnovu země, není zas tak účinná, jak se snaží deklarovat údaje o vnitřně přesídlených osobách. Podle této neziskové organizace totiž došlo během let 2002 – 2009, tedy za vlády Uribeho, k přesídlení téměř poloviny počtu všech IDPs.

Politika prezidenta Uribeho má přesto mezi kolumbijskými obyvateli podporu, což dokazují poslední prezidentské volby z roku 2010. Jejich vítězem byl Juan Manuel Santos, ministr obrany dosavadní vlády, který se zavázal k tomu, že bude pokračovat v implementaci Uribeho politiky.³⁷⁹ Chce se zaměřit především na posílení přítomnosti bezpečnostních sil v zemi a na boj s drogovým obchodem a skupinou FARC.

³⁷⁵ CODHES, 2010b: 13-14

³⁷⁶ GEOFFROY, 2010: 521

³⁷⁷ FOREIGN & COMMONWEALTH OFFICE, 2010: 102

³⁷⁸ CODHES, 2010b: 1

³⁷⁹ BBC, 2010c

6 PŘÍSTUPY K ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY VNITŘNÍHO PŘESÍDLENÍ

6.1 Řešení na národní úrovni

6.1.1 Legislativa a systém vládní pomoci

Kolumbijská vláda se snaží provádět vhodnou politiku zaměřenou na problematiku přesídlování a přijímá zákony, nařízení a postupy, které mají pomoci vnitřně přesídleným osobám.³⁸⁰ Na kolumbijskou legislativu v oblasti vnitřního přesídlení je proto na celosvětové úrovni nahlíženo jako na ukázkovou.³⁸¹ První zákon týkající se problematiky byl přijat v roce 1997, tedy rok před zveřejněním Hlavních principů OSN v oblasti vnitřního přesídlení, kterými se Kolumbie také zavázala řídit a zároveň podpořila mezinárodní spolupráci za účelem řešení problematiky vnitřního přesídlení.³⁸² Kolumbie byla navíc k roku 2008 jedinou zemí s velkým počtem IDPs, která v rámci snah o zlepšení humanitárního systému OSN přijala nový skupinový přístup.³⁸³

Legislativní rámec zabývající se vnitřním přesídlením je rozsáhlý. Mezi nejvýznamnější dokumenty patří zmíněný první zákon 387 z roku 1997, dle kterého má být přijata taková veřejná politika, která se zabývá problematikou přesídlování, prevencí tohoto jevu a uspokojuje potřeby zasažené populace.³⁸⁴ Zákon stanovuje institucionální rámec pro řešení problematiky vnitřního přesídlení, zdroje a financování programů na pomoc vnitřně přesídleným osobám a principy a cíle v oblasti ochrany a pomoci IDPs včetně těch v oblasti zdraví, sociální péče, zaměstnanosti a vzdělávání. Za širokou legislativní ochranou přesídlených osob stojí v mnoha případech kolumbijský Ústavní soud, který vydává nálezy a nařízení ve prospěch této skupiny obyvatel.³⁸⁵ Například v roce 2004 ve svém nálezu T-025 uvedl, že i když kolumbijská vláda uznala přesídlování jako znak humanitární krize a přijala příslušná opatření a politiku zaměřenou na problematiku IDPs, tak v Kolumbii nadále docházelo k porušování lidských práv přesídlených osob a mezinárodního humanitárního práva.³⁸⁶ Situaci v oblasti pomoci IDPs a jejich ochrany shledal za protiústavní a vyzval stát

³⁸⁰ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2007: 9

³⁸¹ GEOFFROY, 2010: 511

³⁸² UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2009: b

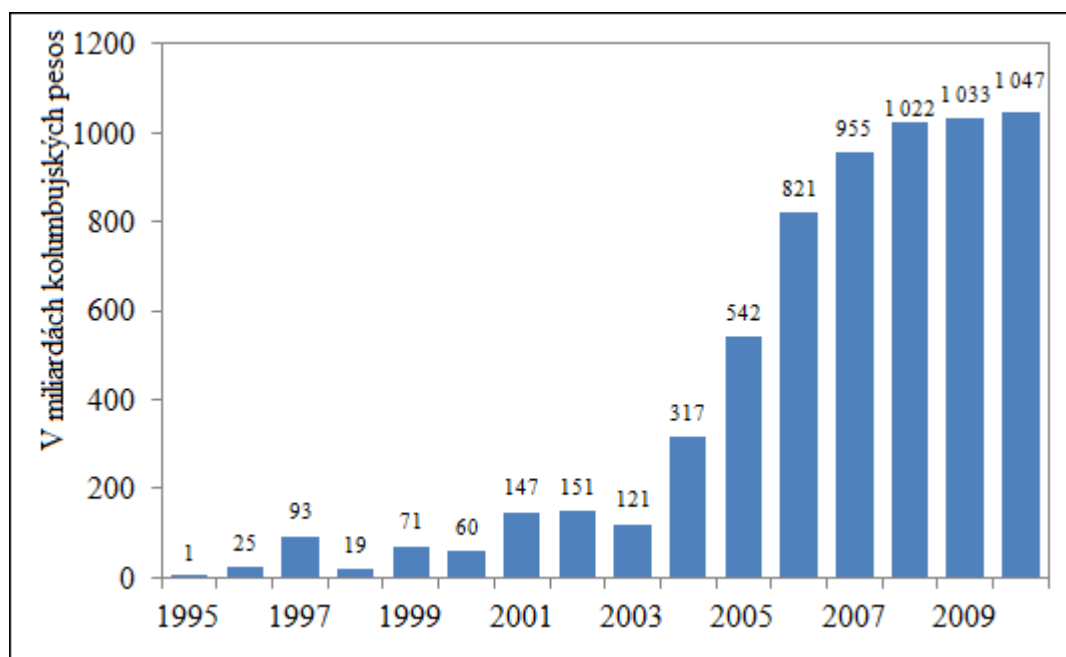
³⁸³ IDMC, 2008: 16

³⁸⁴ BROOKINGS INSTITUTION, 2010

³⁸⁵ GEOFFROY, 2010: 521

³⁸⁶ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2009: e

k rychlé nápravě.³⁸⁷ Vláda poté na doporučení soudu přijala nová opatření a značně zvýšila rozpočet určený na pomoc IDPs. (Obrázek 13)³⁸⁸

Obrázek 13 Vládní výdaje určené na pomoc vnitřně přesídleným osobám pro období let 1995–2004 a plánované výdaje pro období let 2005–2010

Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2009: 1

K následně přijatým důležitým dokumentům patří Dekret 250 z roku 2005 o Národním akčním plánu komplexní péče pro osoby přesídlené v důsledku násilí. Roku 2008 byl schválen nový zákon 1190 o přesídlování.³⁸⁹ Jeho záměrem je zlepšit koordinaci mezi celostátními institucemi a lokálními entitami v oblasti preventivních opatření, pomoci vnitřně přesídleným osobám dosáhnout odškodnění, podpořit větší decentralizaci v oblasti řešení problematiky vnitřního přesídlení a stanovit instituce či osoby zodpovědné za návrat, realizaci a evaluaci veřejné politiky v oblasti nedobrovolného přesídlování.

Důležitou roli v oblasti ochrany IDPs má také Úřad ombudsmana.³⁹⁰ V rámci úřadu veřejného ochránce práv byl vytvořen systém včasného varování. Díky tomuto systému, který je součástí varovného systému před přírodními pohromami, jsou monitorovány rizikové situace a hrozby, vyhrazovány potřebné prostředky, a dochází k vytipování populace, která by mohla být přesídlením ohrožena. Systém se tak stal hlavním nástrojem pro prevenci

³⁸⁷ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2007: 9

³⁸⁸ Podle údajů z roku 2005 bylo pro rok 2010 plánováno vyhradit na problematiku vnitřního přesídlení asi 1 bilión pesos, podle týdeníku Semana se plánovaná částka ještě zvýšila a vláda ze svého rozpočtu pro tento rok přidělila na péči o IDPs o polovinu více, tedy 1,5 biliónů pesos a dalších 10 miliard pesos hodlá dodatečně poskytnout na program podporující návrat přesídlených osob do jejich domovů. SEMANA.COM, 2010

³⁸⁹ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2009: h

³⁹⁰ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2010: Prevención

přesídlování.³⁹¹ Nad rámec běžné činnosti Úřadu ombudsmana navíc funguje síť 21 zástupců úřadu, kteří působí přímo v ohrožených komunitách. Jejich činnost ale není financována státem, nýbrž dobrovolnými dárci.³⁹²

Na základě zákona 387 došlo k vytvoření Národního systému pro komplexní pomoc populaci přesídlené z důvodu násilí (*Sistema Nacional de Atención Integral a la Población Desplazada por la Violencia*, SNAIPD), který má být složen z veřejných, soukromých a komunitních subjektů zaměřených na pomoc IDPs, Národního plánu pro komplexní pomoc populaci přesídlené z důvodu násilí³⁹³ nebo Národního fondu na komplexní pomoc pro přesídlenou populaci.³⁹⁴

SNAIPD, tvořený 28³⁹⁵ subjekty a koordinovaný Prezidentskou agenturou pro sociální záležitosti a mezinárodní spolupráci (*Agencia Presidencial para la Acción Social y la Cooperación Internacional*, Acción Social)³⁹⁶, je zodpovědný za koordinaci činnosti všech subjektů zapojených do realizace veřejných programů určených přesídleným osobám.³⁹⁷ Mezi orgány zřízené na základě zákona, jejichž cílem je rovněž koordinace celostátních a lokálních politik a programů v oblasti vnitřního přesídlení, dále patří Národní rada pro komplexní pomoc přesídlené populaci, která funguje především jako poradní orgán pro SNAIPD, a departementní, okresní a obecní výbory. Ty rovněž spolupracují se SNAIPD a snaží se o koordinaci činností celostátních a lokálních institucí, a tím podporovat decentralizaci politiky v oblasti vnitřního přesídlování.

V průběhu času došlo k vytvoření dalších institucí. V roce 2005 například vznikla nezávislá Národní komise pro monitoring, která má sledovat a hodnotit realizaci veřejné politiky zaměřené na problematiku násilné přesídlování.³⁹⁸ Mimo to byl vládou vytvořen i nový Národní plán pro akci v oblasti násilného přesídlování či Národní plán pro odškodnění určený pro oběti konfliktu.

Státní informační systém evidující osoby, kterým byl uznán status vnitřního uprchlíka, začal fungovat na konci roku 1998.³⁹⁹ Předtím byly údaje o IDPs zaznamenávány

³⁹¹ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2007: 13

³⁹² Tamtéž: 9

³⁹³ REPÚBLICA DE COLOMBIA, 2007: 3

³⁹⁴ Tamtéž: 13

³⁹⁵ UNIDAD TÉCNICA CONJUNTA, 2010. Údaj je platný k 21. 5. 2010. Počet zapojených subjektů se mění.

³⁹⁶ ACCIÓN SOCIAL, 2007b: 4

³⁹⁷ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 40–41

³⁹⁸ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2009: f

³⁹⁹ ESCOBAR, 2000: 111

Ministerstvem vnitra a spravedlnosti, ale až od roku 1995.⁴⁰⁰ Informační systém podporuje činnost RUPD, který poskytuje statistické informace o IDPs.⁴⁰¹

Model komplexní pomoci systému SNAIPD je rozdělen do tří následujících oblastí:⁴⁰²

- Prevence a ochrana, pod kterou spadá prevence porušování lidských práv a mezinárodního humanitárního práva a přijímání opatření zaměřených na snížení dopadů vnitřního přesídlování

- Komplexní péče, v rámci které mají být přijímána opatření pro dosažení ekonomické a sociální udržitelnosti pro IDPs. Do této oblasti spadá problematika humanitární pomoci, základní péče, bydlení, pozemků a půdy a vytváření příjmů

- Pravda, spravedlnost a odškodnění, pod kterou spadá například i poskytování psychosociální péče. Tato oblast je realizována v rámci Národního plánu pro odškodnění

Model počítá s podporou konečného řešení situací vnitřního přesídlení, tedy s dobrovolným návratem IDPs nebo jejich trvalým usídlením na jiném místě v zemi.⁴⁰³

V Kolumbii je podporován návrat IDPs do strategických oblastí nebo jejich integrace v městech, kde se jich velká část usídlila.⁴⁰⁴ Pro velký počet přesídlených osob je jejich návrat do původních domovů nemožný z důvodu trvání konfliktu a špatné bezpečnostní situace. Samotné IDPs ve většině případů preferují zůstat v místě nového usídlení a to alespoň do doby, než se zlepší bezpečnostní situace v oblastech jejich původu.⁴⁰⁵

Za poskytování nouzové humanitární pomoci a pomoci v rámci programů socioekonomické stabilizace odpovídá vládní agentura Acción Social.⁴⁰⁶ Dle zákona má na okamžitou pomoc právo každá přesídlená osoba, která ohlásí svůj stav, a na tuto pomoc má nárok až do doby, kdy dojde k rozhodnutí o zapsání či nezapsání do oficiálního registru přesídlených osob.⁴⁰⁷ Další humanitární pomoc poskytovanou ze strany státu však obdrží už jenom IDPs zapsané v RUPD.⁴⁰⁸ Zákon garantuje zajištění humanitární pomoci po dobu tří měsíců, v případě potřeby může být její poskytování prodlouženo o další tři měsíce.⁴⁰⁹

⁴⁰⁰ ACCIÓN SOCIAL, 2007b: 5

⁴⁰¹ Tamtéž: 2

⁴⁰² SNAIPD, 2009: 26–27

⁴⁰³ ACCIÓN SOCIAL, 2010c

⁴⁰⁴ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2010: Retorno y reparación

⁴⁰⁵ GARAY, et al, 2008: 28

⁴⁰⁶ CARRILLO, 2009: 536

⁴⁰⁷ GARAY, et al, 2008: 47

⁴⁰⁸ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2010: Atención humanitaria de emergencia

⁴⁰⁹ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2007: 14

V uvedeném období se pomoc zaměřuje na poskytnutí stravy, hygienických potřeb, psychosociální pomoci a přístřeší.⁴¹⁰

Následně mohou IDPs žádat o podporu v oblastech vzdělávání, zdravotnictví, ochrany půdy, bydlení, potravinové bezpečnosti, účastnit se programů zaměřených na boj s chudobou, vytváření příjmů, na vzdělávání a školení, a dalších aktivit.⁴¹¹ Mnoho vládních programů je určeno obecně pro nejchudší obyvatelstvo a mimo osoby z RUPD se jich mohou účastnit také jiné zranitelné skupiny obyvatel splňující daná kritéria, takže jsou dostupné i pro nezaregistrované IDPs. Programů, v rámci kterých mohou přesídlené osoby dostat podporu a pomoc, existuje mnoho. Jen v rámci plnění cílů vládní politiky vymezené v Národním rozvojovém plánu pro období let 2006–2010 se problematika vnitřně přesídlených osob řeší v rámci 20 programů.⁴¹² Za řízení největšího počtu jsou zodpovědné dvě vládní entity, a to Acción Social a Kolumbijský institut pro rodinný blahobyt. Další programy spadají do kompetencí Ministerstva životního prostředí, bydlení a územního rozvoje, Ministerstva zemědělství a rozvoje venkova, Ministerstva obchodu, průmyslu a cestovního ruchu, Ministerstva sociálních věcí, Ministerstva školství, Národního úřadu pro plánování, Národního vzdělávacího institutu a Kolumbijského institutu pro rozvoj venkova. Všechny uvedené instituce a ministerstva jsou součástí SNAIDP.⁴¹³ Mimo tyto programy jsou realizovány i další projekty, které pomáhají IDPs.

Jako příklad programu, který má přispět k socioekonomické stabilizaci vnitřně přesídlených osob, je možné uvést jeden z nejrozsáhlejších vládních programů komplexní péče Rodiny v akci realizovaný agenturou Acción Social.⁴¹⁴ Jde o dotační program zaměřený na podporu rodin v oblasti výživy, zdraví a vzdělávání dětí, v rámci kterého dochází k navyšování rodinných příjmů. Jeho cílem je pomoci rodinám žijícím v extrémní chudobě. Pomoc mohou získat rodiny s dětmi mladšími 18 let, které patří k původnímu obyvatelstvu, registrovaným přesídleným rodinám nebo rodinám, které se podle klasifikačního systému řadí k těm nejchudším s nejhorsími životními podmínkami. Podporu na výživu mohou obdržet přesídlené rodiny s dětmi ve věku do 7 let a dotace je poskytována jenom na jedno dítě. Příspěvek na vzdělávání je určen pro děti od 7 do 18 let a je přidělován pro každé dítě. Přímá peněžní podpora je přidělována matce, která ji musí podle dohodnutých podmínek využít.

⁴¹⁰ CARRILLO, 2009: 536

⁴¹¹ ACCIÓN SOCIAL, 2009: 1

⁴¹² SIGOB, 2010

⁴¹³ UNIDAD TÉCNICA CONJUNTA, 2010

⁴¹⁴ ACCIÓN SOCIAL, 2010b

Program je tak založen na důvěře a celkový poskytnutý obnos pomoci závisí na plnění podmínek ze strany příjemců.

Acción Social uvádí, že díky programu Rodiny v akci se spotřeba rodin zvyšuje o 15–19 %. Pomoc je utrácena především za potraviny, obuv, oblečení, školní potřeby a dopravu do škol. Zlepšuje se kvalita výživy dětí a u chudých rodin z venkovských oblastí klesla chronická podvýživa a počet průjmových onemocnění u malých dětí. Ve městech roste počet očkovaných dětí. Zvyšuje se rovněž podíl dětí, které chodí do školy, což se projevuje na poklesu podílu pracujících dětí. Podle průzkumu ICRC a WFP v 8 městech požádalo k roku 2007 o zařazení do programu Rodiny v akci asi 65 %⁴¹⁵ zaregistrovaných přesídlených rodin, z nichž se stalo příjemci pomoci téměř 92 %. K 30. 6. 2009 bylo do programu zahrnuto celkem 320 046 rodin.⁴¹⁶

6.1.2 Kritika a doporučení

Od roku 2004, kdy Ústavní soud vydal svůj nálezn T-025, došlo k výraznému zlepšení v přístupu k některým službám. Podle CODHES⁴¹⁷ se pokrytí humanitární pomoci k roku 2009 zvýšilo o 84 %, přístup k zdravotní péči se zlepšil o 75 % a k základnímu vzdělávání o 84 %. Nouzová humanitární pomoc je nejvypracovanější a nejrozšířenější formou péče o vnitřně přesídlené osoby.⁴¹⁸ Poskytování humanitární pomoci se ze strany státu v posledních letech zlepšilo, a to jak v pokrytí, tak v délce poskytování a celkové kvalitě.⁴¹⁹ Na dobré úrovni je poskytování této pomoci především při hromadných aktech přesídlení, pro osoby přesídlené individuálně je přístup k pomoci obtížnější.⁴²⁰ Všeobecně platí, že vládní politika zaměřená na IDPs je poměrně úspěšná v oblastech zdravotnictví, vzdělávání a poskytování sociálních programů zaměřených na rodinu.⁴²¹ I přesto však řada IDPs nadále přežívá ve špatných životních podmínkách. Neuspokojivá situace zůstává hlavně v oblasti celkové socioekonomické stabilizace přesídlených rodin. Přetrvávajícím problémem je vysoká nezaměstnanost a nízké příjmy rodin. Programy podporující generaci příjmů jsou ale nedostatečné a často neefektivní a to i přesto, že posílením těchto programů lze docílit toho, že se lidé v situaci přesídlení budou nacházet jen dočasně a nestanou se trvalými vnitřními

⁴¹⁵ ICRC – WFP, 2007: 62

⁴¹⁶ ACCIÓN SOCIAL, 2009: 3

⁴¹⁷ CODHES, 2010: 19

⁴¹⁸ IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 15

⁴¹⁹ CARRILLO, 2009: 537

⁴²⁰ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2007: 14

⁴²¹ IBÁÑEZ – VELÁSQUEZ, 2008: 60; IBÁÑEZ – MOYA, 2007: 15

uprchlíky závislími na vládní pomoci. Jen malé procento⁴²² domácností má proto užitek ze školících programů, jejichž cílem je zvýšit schopnost tvořit příjmy. Nízkou účast mohou vysvětlovat i dodatečné náklady spojené například s dopravou na programy nebo nesplnění základních požadavků. Nedaří se tvořit ani dostatečný počet nových pracovních příležitostí.⁴²³ Problémem dále zůstává neuspokojivá situace v oblasti vlastnických práv a odškodnění obětí vnitřního přesídlení, které přišly o přístup k půdě a ke svému majetku.⁴²⁴ Například podle údajů IDMC⁴²⁵ z roku 2008 mělo pouze 5,5 % ze IDPs, které v důsledku přesídlení opustili půdu, prospěch z programů na ochranu této půdy.

I když je politika v oblasti nedobrovolného přesídlování dobře navržena, existují velké rozdíly mezi teoretickým konceptem a realizací, při které nedochází k efektivní aplikaci přijaté politiky.⁴²⁶ Příčinou toho, že práva IDPs nejsou dostatečně chráněna, je i špatné rozdělování zdrojů a chybějící finance na lokálních úrovních.⁴²⁷ Mnoho obcí čelí problémům s efektivním, transparentním a včasným rozdělováním státních prostředků, které do těchto obcí směřují za účelem poskytování pomoci přesídleným osobám.⁴²⁸ Důsledkem je to, že se k postiženému obyvatelstvu dostane menší podíl zdrojů, než jaký jim byl původně určen. Pomoc navíc často nepřichází v čas a nevychází z potřeb jednotlivých rodin nebo specifických skupin obyvatelstva.⁴²⁹

Pro zlepšení životních podmínek přesídlených rodin a dosažení trvalého řešení je nezbytné, aby se vládní pomoc více zaměřila na následující oblasti:

- Podpora zaměstnanosti a boj s negramotností dospělých

Důležité je podporovat IDPs v tom, aby se nestaly existenčně závislé pouze na přijímání pomoci a neupadly do chronické chudoby, ale aby se naopak staly soběstačnými. Proto je zapotřebí zvyšovat výdělečné možnosti přesídlených rodin. Ke zvýšení zaměstnanosti může přispět zlepšení spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem, podpora rozvoje podniků, ekonomického růstu a investování do lidského kapitálu s ohledem na poptávku pracovního trhu.⁴³⁰ V realizaci vzdělávacích a školících projektů a projektů zaměřených na podporu generace příjmů je zapotřebí pokračovat, zvýšit jejich pokrytí a odstranit možné překážky

⁴²² 16 % na základě průzkumu ICRC – WFP, 2007: 61; 12 % podle autorky CARRILLO, 2009: 538

⁴²³ CARRILLO, 2009: 543

⁴²⁴ CODHES, 2010: 19

⁴²⁵ IDMC, 2008: 111

⁴²⁶ UNIVERSIDAD DE LOS ANDES, 2009: g

⁴²⁷ UNHCR, 2010a

⁴²⁸ ICRC – WFP, 2007: 17–18

⁴²⁹ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2007: 14

⁴³⁰ ICRC – WFP, 2007: 64, 68

v přístupu k nim. Vzdělávací programy mají lidem ulehčit hledání práce, samy o sobě však nestačí a zúčastněným osobám je zároveň zapotřebí nabídnout možnosti získání finančních prostředků, které jsou často nutné jako základní investice při nové ekonomické aktivitě.⁴³¹

- Odškodnění obětí a podpora bydlení

Pro zlepšení ekonomické situace vnitřně přesídlených osob je důležité zajištění toho, aby měly přístup ke svému majetku zanechaném v místech vysídlení a aby mohly s tímto majetkem libovolně nakládat.⁴³² Nalezení prostředků pro odškodnění obětí vnitřního přesídlení a náhradu škod spolu s vyřešením otázky vlastnických práv je navíc nezbytnou podmínkou pro dosažení trvalého řešení pro IDPs.⁴³³ Pokud je návrat do původních domovů a přístup k opuštěnému vlastnictví nemožný, stát by měl IDPs nabídnout alternativní možnosti. Kromě finančního odškodnění je zapotřebí zajistit adekvátní bydlení v místech usídlení. To zahrnuje usnadnění přístupu k dotacím na bydlení a přesídlení domácností z velmi rizikových oblastí do míst vhodných pro trvalé osídlení.⁴³⁴ Problémem může být nedostupnost vhodných pozemků, která se dá řešit podporou přesídlování IDPs z velkoměst do menších obcí, kde není tak vysoká hustota přesídlených osob, a vytvářením plánů rozvoje obcí, které budou s možnými migračními toky obyvatel dopředu počítat.⁴³⁵

- Zefektivnění systému a koordinace pomoci

Pro zajištění lepší péče pro přesídlené osoby je zapotřebí nadále navyšovat objem pomoci a zlepšit systém jejího poskytování. Za pomoc přesídleným osobám je zodpovědný stát. Míra úspěšnosti vládních politik ale spíše závisí na činnosti lokálních, tedy obecních a departementních institucí, které mají k IDPs blíže.⁴³⁶ Proto je zapotřebí podporovat spolupráci a koordinaci činnosti národních a lokálních institucí a usilovat o rychlejší přerozdělování vládních zdrojů. Důležité je také zlepšit činnost celého systému poskytování pomoci mezi jednotlivými aktéry (vládními, nevládními, mezinárodními), aby nedocházelo k jejímu překrývání, ale naopak k lepšímu pokrytí, a podporovat větší zapojení samotných IDPs do procesu řešení problematiky.⁴³⁷ Při vytváření strategií na ochranu a podporu IDPs by měla být brána více v potaz skutečnost, že nejde o homogenní skupinu, ale o osoby různého věku,

⁴³¹ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2007: 17

⁴³² IBÁÑEZ – MOYA, 2006: 41–42

⁴³³ HUMAN RIGHTS COUNCIL, 2007: 18–19

⁴³⁴ ICRC – WFP, 2007: 68

⁴³⁵ CARRILLO, 2009: 539, 543

⁴³⁶ ICRC – WFP, 2007: 18

⁴³⁷ CARRILLO, 2009: 544

pohlaví a kultur.⁴³⁸ Tyto odlišnosti je nezbytné zohledňovat a zvláštní důraz je zapotřebí klást především na kulturní specifika etnických minorit.⁴³⁹

Na neutěšenou situaci v oblasti vnitřního přesídlení nadále reaguje kolumbijský Ústavní soud, který jen během roku 2009 vydal 13 nařízení, která se snaží ovlivnit další utváření veřejné politiky v oblasti přesídlování a výši rozpočtu věnovaného zasažené populaci.⁴⁴⁰ Na základě nich by měla vláda vytvořit například nové strategie v oblasti příjmů, zajištění živobytí či přístupu k půdě a přijmout postupy, které budou odpovídat specifickým potřebám různých skupin přesídlených obyvatel, tedy ženám, dětem a mládeži, původním obyvatelům, afrokolumbijské populaci a zdravotně postiženým osobám. Dále má vláda zajistit ochranu vedoucím představitelům přesídlené populace nebo například zajistit evaluaci činnosti územních samosprávných celků.

Dosažení trvalého řešení a stabilizace za situace, kdy v Kolumbii stále probíhá ozbrojený konflikt, v důsledku kterého jsou lidé dennodenně nuceni opouštět své domovy, je však velmi problematické.⁴⁴¹ K ukončení humanitární krize v zemi spojené s násilným přesídlováním osob a všeobecným porušováním lidských práv je proto zapotřebí podporovat především ukončení vnitřního ozbrojeného konfliktu a řešení souvisejících problémů.⁴⁴² K nim patří krádeže půdy a neřešené restituce, vznik nových paramilitárních a kriminálních skupin, rozšiřování pěstování plodin pro nelegální užití, dělení a vznik nových drogových kartelů a způsob rozvoje venkova, který podporuje bezpráví a prohlubuje sociální nerovnosti.

6.1.3 Zapojení ostatních subjektů

„Kolumbijské nevládní organizace jsou aktivní, dobře organizované a hrají podstatnou roli v ochraně vnitřně přesídlených osob“.⁴⁴³ Stovky kolumbijských národních i lokálních neziskových organizací se zabývají podporováním ochrany práv obětí konfliktu, bojují za lepší péči o postižené obyvatelstvo a trvalé řešení pro IDPs.⁴⁴⁴ Lidskoprávní a humanitární organizace poskytují IDPs právní pomoc, psychosociální podporu a základní humanitární pomoc. Důležitou roli v poskytování pomoci a ochrany přesídleným osobám má rovněž katolická církev a církevní organizace, které často spolu s nevládními organizacemi bývají

⁴³⁸ UNHCR, 2010a

⁴³⁹ ICRC-WFP, 2007: 60

⁴⁴⁰ CODHES, 2010b: 4

⁴⁴¹ CARRILLO, 2009: 546

⁴⁴² CODHES, 2010: 2

⁴⁴³ IDMC, 2008: 124

⁴⁴⁴ IDMC, 2006: 28

prvními poskytovateli pomoci přesídlené populaci. Také samotné IDPs vytvářejí dobře organizované struktury, které usilují o lepší podporu práv a přístup ke službám.⁴⁴⁵ Občanská společnost se staví do role obhájce práv IDPs a zaujímá kritické postoje k přístupům vlády, což napomohlo ke zvýšenému zájmu o danou problematiku ze strany mezinárodního společenství i samotné vlády. Občanská společnost je totiž v Kolumbii dostatečně silná na to, aby stát mohl její výtky jednoduše přehlížet.⁴⁴⁶ Kvůli obhajobě práv obětí se ale vůdci občanských iniciativ a nevládních organizací poměrně často stávají oběťmi cílených útoků ze strany aktérů násilností. Mezi nejvýraznější kolumbijské nevládní organizace zabývající se stanovováním rozsahu humanitární krize, počtem IDPs a ochranou jejich práv patří Codhes. Na realizaci vládních programů zaměřených na nouzovou humanitární pomoc se podílí Kolumbijský červený kříž.⁴⁴⁷ Jako příklad další organizace může být uvedena Profamilia, která poskytuje vnitřně přesídleným osobám kompletní péči v oblasti zdraví, sexuality a reprodukce.⁴⁴⁸ Zapojení soukromého sektoru do řešení problematiky přesídlení je nízké. Důvodem jsou bezpečnostní obavy a dlouhotrvající charakter humanitární krize, při které poptávka po poskytování jednorázové pomoci klesá.⁴⁴⁹

Zájem o situaci v Kolumbii je z hlediska mezinárodních nevládních i vládních organizací a agentur vysoký.⁴⁵⁰ Vyžaduje si to rozsah problému vnitřního přesídlení. Rovněž mezinárodní organizace se zajímají především o ochranu a podporu lidských práv, poskytují IDPs své služby a zároveň dohlíží na plnění role vlády.⁴⁵¹ Spousta velkých mezinárodních nevládních organizací, agentury OSN a donoři mezinárodní pomoci ostatních zemí s kolumbijskými vládními institucemi přímo spolupracují.⁴⁵² Činnost některých z těchto poskytovatelů pomoci je popsána v následující kapitole zabývající se mezinárodní rozvojovou spoluprací.

⁴⁴⁵ WONG, 2008: 18

⁴⁴⁶ GEOFFROY, 2009: 521

⁴⁴⁷ ICRC – WFP, 2007: 33

⁴⁴⁸ Tamtéž: 51

⁴⁴⁹ WONG, 2008: 18

⁴⁵⁰ IDMC, 2008: 120

⁴⁵¹ WONG, 2008: 19

⁴⁵² GEOFFROY, 2009: 521

6.2 Mezinárodní rozvojová spolupráce

6.2.1 Kolumbie jako příjemce rozvojové spolupráce

Kolumbie patří k rozvojovým zemím, které přijímají mezinárodní podporu ve formě oficiální rozvojové pomoci.⁴⁵³ Vládní agenturou pro mezinárodní spolupráci zodpovědnou za koordinaci pomoci je Acción Social.⁴⁵⁴ Agentura přímo zodpovídá za přijímání technické pomoci, finanční pomoc administruje Ministerstvo financí spolu s Národním úřadem pro plánování. Utváření politiky v oblasti mezinárodní spolupráce a za uzavírání smluv a dohod je v gesci Ministerstva zahraničních věcí.

Mezi tři hlavní priority Kolumbie obsažené ve strategii mezinárodní spolupráce pro období let 2007–2010 patří přijímání takové pomoci, která přispěje k plnění Rozvojových cílů tisíciletí, ochraně životního prostředí a k boji proti drogám, ke smíru a vládě zákona. Tyto cíle jsou v souladu s Národním rozvojovým plánem pro období let 2006–2010. Pod třetí prioritou mimo jiné spadá i problematika násilného přesídlování a humanitární pomoci, která je rozdělena do čtyř základních oblastí.⁴⁵⁵ Mezi ně patří:

- Prevence přesídlení a ochrana práv občanů
- Trvalé řešení situace IDPs s důrazem na posílení ekonomických, sociálních a kulturních práv
- Posílení sociálního státu a institucionálních kapacit
- Pravda, spravedlnost a náprava pro IDPs

Během let 2002–2006 obdržela Kolumbie v rámci oficiální rozvojové spolupráce celkem více než 1,6 miliard⁴⁵⁶ USD. Největšími poskytovateli pomoci byly USA, Evropská unie a Španělsko. (Přehled všech bilaterálních a multilaterálních donorů a výše jejich pomoci v uvedeném období zobrazuje Příloha 4 a Příloha 5) Rovněž v letech 2007–2008 byly podle OECD⁴⁵⁷ největšími poskytovateli oficiální rozvojové spolupráce USA následované Španělskem a Evropskou komisí. Na dalších pozicích se umístily Německo, Nizozemí,

⁴⁵³ Oficiální rozvojová pomoc (*Official development assistance*) je poskytována rozvojovým zemím, pochází z oficiálních vládních zdrojů, jejím hlavním cílem je podpora ekonomického rozvoje a sociálního blahobytu, a je spolufinancována (minimálně 25 % pomoci musí být poskytnuto ve formě grantu). Vojenská pomoc se do ní nezahrnuje. OECD, 2010b

⁴⁵⁴ ACCIÓN SOCIAL, 2010a

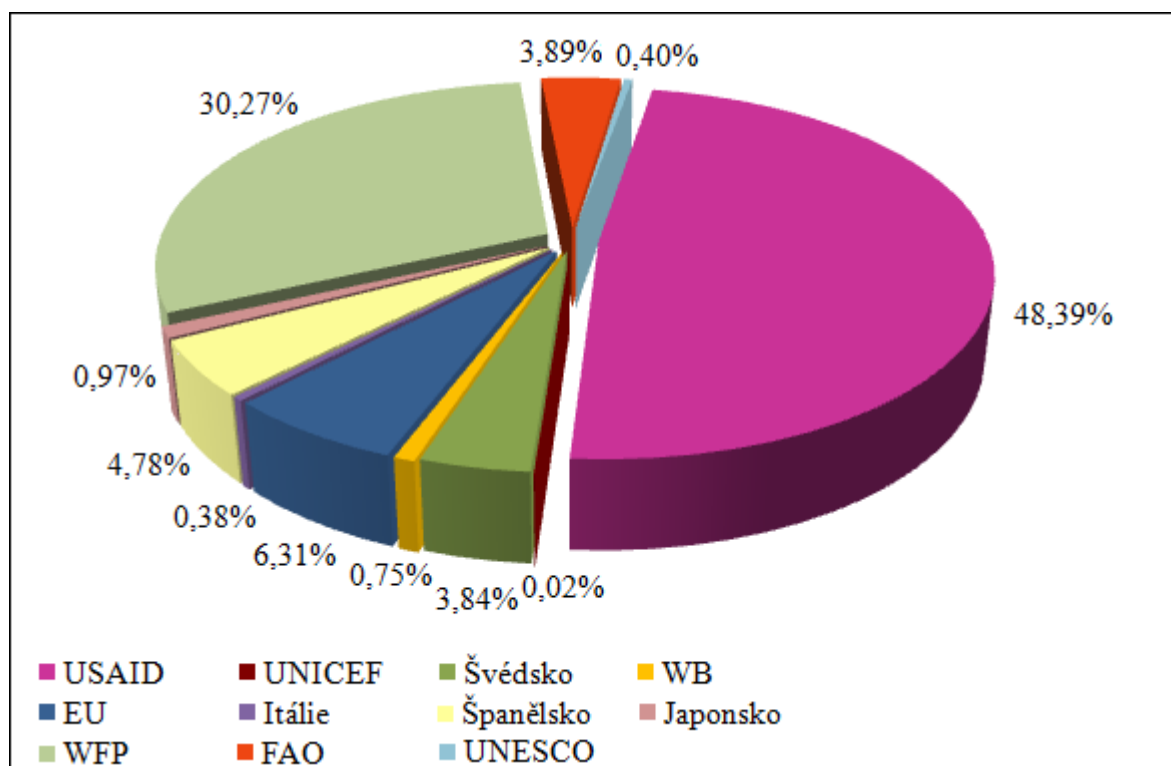
⁴⁵⁵ REPÚBLICA DE COLOMBIA, 2007a

⁴⁵⁶ ACCIÓN SOCIAL, 2008

⁴⁵⁷ OECD, 2010a

Francie, Švédsko a další donoři. V roce 2009 Kolumbie v rámci mezinárodní pomoci obdržela celkem 536 milionů⁴⁵⁸ USD, což je o 35 % více než v roce předešlém.

Od října 2004 do srpna 2006 směřovalo 34,3 %⁴⁵⁹ ze zdrojů poskytnutých v rámci mezinárodní spolupráce do tématické oblasti násilného přesídlení a humanitární pomoci. Nejvíce financí, 48,4 % z celkové rozdělené částky 131,5 milionů USD, poskytla americká vláda skrze svou agenturu USAID, druhým největším donorem pomoci se stal s 30,3 % poskytnutých zdrojů Světový potravinový program (*World Food Programme*, WFP). Dalšími největšími poskytovateli byly Evropská unie a Španělsko. (Obrázek 14)

Obrázek 14 Donoři mezinárodní pomoci směřující do oblasti násilného přesídlení a humanitární pomoci, říjen 2004–srpen 2006

Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2006: 4

Neoficiální mezinárodní pomoc pochází od různých organizací (neziskových, nevládních, dobročinných, podnikových, církevních či jiných), které svou rozvojovou spolupráci financují jak z veřejných, tak ze soukromých zdrojů.⁴⁶⁰ Mezi státy, odkud podle údajů z roku 2007 neoficiální pomoc zaměřená na problematiku přesídlených osob pocházela, patří Německo, Belgie, Kanada, Španělsko, USA, Francie, Nizozemí, Itálie, Velká Británie nebo Švýcarsko. Nejvíce organizací poskytujících pomoc bylo ze Španělska a USA.

⁴⁵⁸ COLOMBIA REPORTS, 2010

⁴⁵⁹ ACCIÓN SOCIAL, 2006: 4

⁴⁶⁰ ACCIÓN SOCIAL, 2007a

K velkým a celosvětově známým patří například kanadská CARE nebo francouzské a španělské větve organizací Lékaři bez hranic a Červený kříž.

6.2.2 Přehled strategií vybraných donorů

Španělsko

Hlavním cílem španělské rozvojové spolupráce v Kolumbii je přispění k prevenci konfliktů a budování míru.⁴⁶¹ Pomoc má být poskytována takovým způsobem, aby podporovala rovnost pohlaví a lidská práva, především pak práva žen, jejich bezpečnost a mírové iniciativy. Realizaci má na starosti Španělská agentura pro mezinárodní rozvojovou spolupráci. Mezi hlavní témata spolupráce patří:

- Odstranění strukturálních slabin, které vedou k prodlužování konfliktu

Španělsko se chce zaměřit na podporu demokratického vládnutí, institucionálního rozvoje a participace veřejnosti na politickém ekonomickém, sociálním i občanském životě. Zaměří se také na posilování sociální soudržnosti a boj s chudobou. Prioritami je pokrytí základních potřeb občanů s důrazem na potravinovou soběstačnost, bydlení a pracovní příležitosti.

- Zaměření na dopady přímého násilí

Do této oblasti spadá podpora státu, institucí a občanské společnosti v poskytování odpovídající pomoci obětem ozbrojeného konfliktu, ale i přírodních pohrom, ve formě nouzové humanitární pomoci a následné psychologické a socioekonomické podpory přesídlené populace nebo jiným konfliktem postiženým osobám s důrazem na ženy, Afrokolumbijce a původní indiánské obyvatelstvo. K tématu patří i boj proti minám (prevence rizik, komplexní pomoc obětem, podpora vzdělávání a společných akcí proti používání min) a násilí páchanému na ženách v souvislosti s probíhajícím konfliktem.

- Budování míru

Cílem je přispět ke změně postojů a myšlení lidí páchajících násilí, podporovat demokratické hodnoty, jako je rovnost a respekt k odlišnostem, za účelem vytváření příznivých podmínek pro mírové řešení konfliktu a společné soužití. Španělsko podporuje iniciativy zaměřené na kulturní rozvoj, mírové soužití, psychologickou pomoc obětem násilí, ochranu práv a kulturních tradic etnických minorit, mezikulturní dialog a zahrnování mírových strategií do rozvojových plánů.

⁴⁶¹ AECID, 2010

Spojené státy americké

Americkou vládní rozvojovou agenturou je USAID, která, jak zdůrazňuje, poskytuje svou pomoc s požadavky kolumbijské vlády a snaží se přímo podporovat vládní politiku a iniciativy.⁴⁶² Program pomoci je rozdělen do pěti tématických okruhů:

- Alternativní rozvoj

Program je geograficky cílen na oblasti konfliktu a nelegální ekonomické produkce. Zaměřuje se na aktivity na posílení přítomnosti státu v oblastech, nad kterými vláda neměla dříve kontrolu, na podporu udržitelných ekonomických příležitostí, stabilizaci a podporu návratu nebo integrace konfliktem postižené populace, posílení dobrého vládnutí nebo zlepšení přístupu ke spravedlnosti. V nejvíce postižených oblastech mají být podporovány aktivity na poskytování základních služeb, růst pracovních příležitostí a posílení lokálních institucí.

- Demokratické a spravedlivé vládnutí

V rámci posílení demokracie, docílení spravedlnosti a zodpovědného vládnutí chce americká vláda podporovat oběti konfliktu, občanskou společnost a kolumbijskou vládu v iniciativách pro prevenci a ochranu před porušováním lidských práv. V konfliktu postižených oblastech se chce zaměřit na zlepšení přístupu k soudnímu systému a alternativním možnostem řešení sporů, podporu efektivní implementace nových postupů v oblasti soudnictví a kriminálního práva, posílení vládní moci, zlepšení zdraví, vzdělávacích služeb a na podporu veřejné participace.

- Obyvatelstvo

Prioritou je poskytnutí sociálních a ekonomických možností lidem postiženým konfliktem. Pomoc je zaměřená na příčiny i následky. USAID asistuje v procesu demobilizace a reintegrace bývalých bojovníků do společnosti, odškodnění obětí či prevence rekrutování dětí do nelegálních ozbrojených skupin. Pomoc pro zranitelné obyvatelstvo je především zaměřená na poskytnutí odpovídajícího bydlení, podporu příležitostí na vytváření příjmů, zlepšení přístupu k sociálním službám v oblastech zdraví, školství, sociální infrastruktury, patří zde i podpora komunitních institucí. Důraz je kladen rovněž na prevenci přesídlení.

- Ekonomický růst

USAID podporuje vládní aktivity v oblasti zlepšení celkového podnikatelského prostředí, podpory obchodu a investic a budování místních kapacit. Do této oblasti spadá problematika vlastnictví půdy, přístupu k finančním službám nebo otázka pracovního práva. Aktivity mají

⁴⁶² USAID, 2010

prioritně podporovat politiky zaměřené na přesídlenou populaci, Afrokolumbijce a původní obyvatelstvo.

- Životní prostředí

Strategií pomoci je zachování ekosystémů a tradičního života obyvatel v přírodně cenných oblastech. Pomoc má být poskytována formou podpory zranitelných komunit žijících na územích etnických minorit, národních parků, chráněných území nebo jinak biologicky nebo klimaticky citlivých ekosystémů, pro které pobyt v těchto lokalitách součástí způsobu života.

Evropská unie

Evropská unie se snaží rozvojovou spoluprací v Kolumbii především pomáhat obětem konfliktu, včetně IDPs, a podporovat mír a rozvoj pro všechny.⁴⁶³ Pomoc je poskytována Evropskou komisí a soustředí se do tří oblastí:⁴⁶⁴

- Mír, stabilita, alternativní rozvoj

Komise chce podporovat sociální soudržnosti skrz mírové iniciativy, ekonomický rozvoj a boj proti drogám. Do specifických priorit v této oblasti spadají mírové akce, budování institucionálních kapacit, udržitelný rozvoj, podpora základní infrastruktury, kultury práva, a sociální a lidský rozvoj. Pomoc má napomáhat v tvorbě pracovních míst a podpoře alternativního rozvoje v oblastech produkce nelegálních plodin.

Podpora je zaměřena i na socioekonomickou stabilizaci obětí ozbrojeného konfliktu, včetně IDPs a obětí min a jiných zbraní.

- Vláša zákona, spravedlnost a lidská práva

Zde patří posilování právního systému Kolumbie, podpora lidských práv, dobrého vládnutí, boj s korupcí a posílení sociálního dialogu.

- Konkurenceschopnost a obchod

Třetí část programu je zaměřena na podporu integrace země do globální ekonomiky.

Za poskytování humanitární pomoci je zodpovědný Úřad pro humanitární pomoc Evropské komise ECHO.⁴⁶⁵ Poslední strategický plán pro Kolumbii byl schválený v únoru 2009 a má platit po dobu 18 měsíců, během kterých by mělo dojít k přerozdělení asi 36 milionů pesos. Tyto zdroje jsou určeny na pomoc asi 190 tisícům osob, především obětem konfliktu, v omezené míře i obětem přírodních katastrof. Plán se zaměřuje na pokrytí nejdůležitějších potřeb nově přesídlených osob, které ještě nejsou oficiálně jako IDPs

⁴⁶³ EUROPEAN COMMISSION, 2007: 24–25

⁴⁶⁴ Tamtéž: 27–29

⁴⁶⁵ ECHO, 2009

zaregistrovány. Pomoc směřuje také do vesnických komunit, které mají kvůli omezeným možnostem volného pohybu zhoršený přístup k základním službám a zboží. Zvláštní důraz je kladen na nejvíce zranitelné skupiny obyvatel, tedy děti, ženy a etnické minority. Mimo to je součástí plánu i poskytnutí podpory více než 3 000 dětem a mladistvým formou začlenění do neformálních vzdělávacích programů a prevence rekrutování do nelegálních ozbrojených skupin. Poté následuje podpora začlenění do formálního školství. Součástí naplánované strategie je rovněž zvyšování podvědomí místních komunit o minách a jiném vojenském materiálu v kontaminovaných oblastech.

Světový potravinový program

Světový potravinový program se v Kolumbii zaměřuje především na poskytování nouzové podpory nově přesídleným osobám a zajištění potravinové bezpečnosti s ohledem na výživové a zdravotní potřeby populace.⁴⁶⁶ Program zdůrazňuje snahu o přizpůsobování pomoci aktuálním potřebám a spolupráci a koordinaci činnosti s vládou, systémem OSN a partnery ze soukromého sektoru. Činnost WFP v Kolumbii přispívá k naplňování některých Rozvojových cílů tisíciletí. Konkrétně jde o vymícení extrémní chudoby a hladu, dosažení základního vzdělání pro všechny, snížení dětské úmrtnosti a zlepšení zdraví matek. Potravinová pomoc je poskytována vnitřně přesídleným osobám a ostatním vysoce zranitelným skupinám obyvatel.⁴⁶⁷ Humanitární a sociální pomoc nabízená vládou je pro nezaregistrované IDPs jen těžce dostupná. Proto se program zaměřuje hlavně na neregistrované přesídlené osoby a snaží se tak snížit rozdíly v přístupu k pomoci. Násilnosti v zemi ohrožují podle WFP především venkovskou populaci, které činnost nelegálních ozbrojených skupin znesnadňuje volný pohyb a přístup k trhům a zemědělské půdě, tím pádem k potravinám a jinému zboží. Proto se WFP zaměřuje na poskytování pomoci i venkovské populaci, komunitám ohroženým přesídlením a hostujícím komunitám, do kterých IDPs po vysídlení směřují. Potravinová pomoc je kombinována i s jinými formami pomoci.

Na začátku roku 2008 se WFP spolu s kolumbijskou vládou dohodly na tom, že společně částkou 157 milionů⁴⁶⁸ USD podpoří projekty na poskytování potravinové a jiné humanitární pomoci pro více než 530 000 IDPs ročně po dobu tří let. WFP přispěje částkou 93 milionů USD, zbytek dodá kolumbijská vláda. Tato humanitární operace se stala největší

⁴⁶⁶ WFP, 2010a

⁴⁶⁷ WFP, 2010b

⁴⁶⁸ WFP, 2008

mezinárodním rozvojovým programem pro IDPS v Kolumbii vedeným některou z agentur OSN.

Mezinárodní organizace pro migraci

Mezinárodní organizace pro migraci (*International Organization for Migration, IOM*) je mezivládní organizací zabývající se problematikou migrací.⁴⁶⁹ V Kolumbii od roku 2000 pomohla v rámci svých programů více než 2 milionům osob. Zaměřuje se na přesídlenou a zranitelnou populaci, osoby hledající mezinárodní ochranu v hraničních zemích, oběti katastrof, bývalé dětské a mladistvé bojovníky, demobilizované osoby a jejich rodiny, oběti násilí, oběti obchodování s lidmi a migrující populaci. Témata spolupráce IOM se zabývají regulací migrací (boj proti obchodování s lidmi), managementem migrací (vymezení a usnadnění migračních procesů, řízení migrace) nebo spojitostmi mezi migrací obyvatelstva a klimatickými změnami a degradací životního prostředí. Poslední téma zaměřené na migrace obyvatel, krizové situace a management post-konfliktních migrací obsahuje i programy cílené na oběti konfliktu a IDPs.

V rámci podpory přesídlené a zranitelné populace IOM poskytuje kompletní pomoc přesídleným osobám a přijímacím komunitám. Projekty jsou zaměřené na podporu práv a socioekonomickou stabilizaci osob skrz zapojení do života v nových komunitách. V roce 2009 čerpalo z programu Péče pro přesídlenou a zranitelnou populaci pomoc celkem 152 429 osob, z čehož 55 % patřilo k IDPs, 44 % k přijímacím komunitám a procento k veřejným činitelům. Další programy mají za cíl například začlenit dřívější demobilizované bojovníky nelegálních ozbrojených skupin do společnosti, odškodnit oběti ozbrojených skupin nebo podporovat sociální reintegraci dřívějších dětských bojovníků a realizovat projekty na prevenci rekrutování dětí a mladistvých.

Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

Hlavním cílem UNHCR je zajistit, aby IDPs nebo lidem ohroženým přesídlením nebyla odepírána jejich práva vyplývající z Kolumbijských a mezinárodních zákonů.⁴⁷⁰

Činnost UNHCR se soustřeďuje do tří strategických oblastí:⁴⁷¹

⁴⁶⁹ IOM, 2010

⁴⁷⁰ UNHCR, 2010a

⁴⁷¹ ACNUR, 2010

- Upevňování právního rámce a veřejné politiky za cílem zlepšení ochrany práv přesídlené populace a posílení kapacit státních institucí, aby mohly efektivně vykonávat svou práci

- Posilování kapacit ohrožených komunit a přesídlených osob, aby byly schopny bojovat za svá práva, participovat na vytváření veřejných politik, a aby byly schopny dosáhnout na vládní programy pro ně určené

- Posilování mechanismů kontroly činnosti státu za účelem nalezení slabých míst v poskytování ochrany pro IDPs, poskytování poradenství

Mezi hlavní oblasti, na které se v roce 2010 UNHCR zaměřuje, patří rozvoj akčních plánů pro IDPs, efektivní využívání finančních zdrojů, integrace problematiky přesídlení do vládního programu, ochrana půdy patřící IDPs, snadnější přístup k osobním dokumentům, opětovné zapojení přesídlených dětí do vzdělávacího systému, školení pracovníků ozbrojených sil o prevenci přesídlování, vznik plánů na ochranu před přesídlením, prevence přesídlení zaměřená na ohrožené skupiny původních obyvatel a afrokolumbijské etnikum, a rozvoj přes-hraničních strategií.⁴⁷² Finanční podpora aktivit UNHCR v Kolumbii v posledních letech rostla. Celkový rozpočet UNHCR pro Kolumbii na rok 2010 činí 28 493 358 USD, z čehož je na podporu IDPs určena většina rozpočtu, konkrétně 27 476 204 USD.

Uvedení bilaterální a multilaterální donoři patří k největším poskytovatelům oficiální rozvojové pomoci Kolumbii. Ve všech případech je možné říci, že strategie pomoci donorů svým zaměřením a svými cíli odpovídají požadavkům plynoucím ze strategie rozvojové spolupráce přijaté kolumbijskou vládou. Zároveň neopomíjejí nedostatky vládního systému pomoci a zaměřují se i na oblasti, ve kterých stát prozatím zaostává. Na tyto oblasti je zapotřebí se zaměřit i v budoucnu a nadále podporovat takovou pomoc, která bude vycházet z individuálních potřeb zvláště zranitelných skupin obyvatelstva (příklad Španělska a Evropské unie), přispívat k socioekonomické stabilizaci IDPs v rámci aktivit na podporu bydlení a vytváření příjmů (Španělsko, USA), poskytovat humanitární pomoc jedincům, kteří nejsou zaregistrovaní a nedostávají tak vládní pomoc (Evropská unie, WFP), podporovat rozvoj lokálních institucí (Španělsko, UNHCR) a usilovat o ochranu a podporu práv vnitřně přesídlených osob (IOM, USA, UNHCR). Samozřejmě je vhodné, aby mezinárodní rozvojová pomoc nadále usilovala o prevenci přesídlování, ukončení konfliktu, budování míru v zemi a podporu demokratického vládnutí, a aby mezinárodní donoři podporovali kolumbijskou vládu

⁴⁷² UNHCR, 2010a

v jejích aktivitách zaměřených na řešení problému přesídlení a zároveň dohlíželi na plnění vládních cílů a povinností.

6.3 Příklad projektu: Círculos de Aprendizaje

6.3.1 Popis projektu

Projekt „Círculos de Aprendizaje“⁴⁷³ je vzdělávací projekt realizovaný kolumbijským Ministerstvem školství. Má nabídnout alternativní možnosti vzdělávání k oficiálnímu vzdělávacímu systému a je zaměřen na přesídlenou populaci. Regionálním koordinátorem projektu je v pěti kolumbijských departamentech Magdalena, Bolívar, Atlántico, Cesar a Guajira Univerzita Magdalena, která sídlí ve městě Santa Marta. V rámci univerzity byl přidělen na starost prorektorátu pro vnější vztahy, který jej koordinuje od roku 2005, kdy došlo k rozšíření geografické působnosti projektu.⁴⁷⁴ K rozšíření mohlo dojít i díky pomoci poskytnuté norskou humanitární nevládní organizací Norská rada pro uprchlíky (*Consejo Noruego para Refugiados*, NCR). NCR poskytuje ochranu a humanitární pomoc vnitřně přesídleným osobám v Kolumbii již od roku 1991.⁴⁷⁵ V rámci svých aktivit podporuje několik alternativních vzdělávacích systémů s cílem zpřístupnit vzdělání pro všechny přesídlené děti a adolescenty. Jedním z těchto systémů jsou právě Círculos de Aprendizaje. Realizace projektu vyžaduje spolupráci mezi několika subjekty, kromě univerzity, Ministerstva školství a NCR je navazována spolupráce s vedením škol v místech realizace, se starosty, regionálními kanceláři Ministerstva školství, jinými vysokými školami, zapojeny jsou i další veřejné a soukromé subjekty.⁴⁷⁶ Projekt je tak zapotřebí koordinovat na dvou úrovních, a to na národní a departementní.

Záměrem projektu je zvýšit školní docházku přesídlených dětí. Projekt je určen pro děti a mládež ve věku 6–16 let a doba trvání jeho jednoho cyklu je jeden rok. Od roku 2005 do roku 2009 prozatím každoročně docházelo k opakované realizaci projektu. V rámci projektu se v určených městech otevírají třídy, ve kterých probíhá výuka ideálně 16 přesídlených dětí. Círculos de Aprendizaje jsou vlastně záchytným programem pro děti, které stojí mimo oficiální vzdělávací systém, a jeho cílem je připravit tyto děti na vstup do oficiálního školství. Děti si mají osvojit návyky spojené s chozením do školy, přizpůsobit se

⁴⁷³ Anglicky Learning Circles, možno přeložit jako Vzdělávací kroužky. V práci bude používán původní španělský název projektu.

⁴⁷⁴ AIESEC, 200?: 1

⁴⁷⁵ NRC, 2010

⁴⁷⁶ AIESEC, 200?: 4

místnímu prostředí, dohnat látku a se začátkem nového školního roku nastoupit do příslušných ročníků oficiálních škol odpovídajícím úrovni jejich vzdělání. Aby byl projekt efektivní a motivační, využívá alternativních vzdělávacích metod a zaměřuje se na vzdělávání formou hry, flexibilitu, kreativitu a kvalitu. Mimo teoretické znalosti je kladen důraz i na praktičnost. Učitelé jsou často mladí lidé, kteří již mají zkušenosti s alternativním školstvím a novými modely vzdělávání. V rámci snah o motivování dětí chodit do školy jim je během výuky nabízen i stravovací program formou svačiny nebo oběda. Třídy jsou navíc otevírány přímo v oblastech, kde žijí zranitelné komunity postižené násilným přesídlením, a v blízkosti státních škol, do kterých mají děti po dokončení vzdělávacího cyklu přestoupit. Projekt je zacílen nejenom na děti, ale i na jejich rodiny a celé komunity, ve kterých žijí. Mezi doplňkové aktivity patří i psychosociální podpora rodinám, školení pro rodiče a realizace aktivit pro celé komunity, které mají posilovat sociální vazby mezi obyvateli jednotlivých čtvrtí.

6.3.2 Hodnocení projektu

Následné zhodnocení projektu vychází z osobní zkušenosti autorky, která na podzim roku 2009 po dobu tří měsíců participovala na projektu jako učitelka jedné třídy. Hodnocení zachycuje situaci ve městě Santa Marta a ve čtvrti 17 de Diciembre.

Místo realizace projektu je vhodně zvolené a to vzhledem k okolnosti, že departament Magdalena patří mezi regiony nejvíce zasažené vnitřním přesídlením. Do města Santa Marta směřují jedny z vůbec největších toků IDPs v zemi. Záměr a cíle projektu se snaží zmenšit negativní dopady vnitřního přesídlení. Nabídka vzdělávání je ve městech sice široká, přesto stále vysoký počet dětí přestane po přesídlení školu navštěvovat nebo do ní vůbec chodit nezačne. Zájem o projekt, alespoň ve čtvrti 17 de Diciembre, však nebyl v době mého působení vysoký a to i přesto, že mnoho dětí bylo negramotných nebo nemělo dokončené základní vzdělání. Před otevřením tříd dochází k náboru nových studentů a to formou obcházení domácností a přesvědčování rodičů o potřebě vzdělávání jejich dětí. V uvedené čtvrti byly otevřeny dvě třídy, ani jednu se však nepodařilo 16 žáky obsadit. Aby došlo k naplnění požadovaných kvót, zapisovaly se do výpisů i děti, které nikdy do školy nepřišly. Velká byla i dezerte dětí během školního roku a před ukončením semestru jich do třídy chodila asi jen třetina z původního počtu. Navíc se některé děti účastnily projektu už druhý rok po sobě, z čehož vyplývá, že u nich nedošlo k zapojení do oficiálního školství a tudíž v těchto situacích nedošlo ani k naplnění cíle projektu.

Nízkou efektivnost projektu může vysvětlovat hned několik faktorů. Výuku pravidelně navštěvovaly děti, které do školy doprovázeli rodiče. V rodinách, ve kterých rodiče nebyli přesvědčeni o potřebě vzdělávání svých dětí, byla docházka velmi slabá. Při hledání důvodů absencí bylo hlavně u dětí starších 11 let často zjištěno, že nemohly přijít do výuky, protože musely pracovat. Dětská práce je přetrvávajícím problémem, který se týkal v podstatě všech starších dětí. Ty často musely vypomáhat svým rodičům starat se o rodiny. V jednom případě žilo v rodině devět dětí a nejstarší z nich měly za úkol pečovat o domácnost a mladší sourozence. Jiné děti například uklízely v bytech sousedů, pomáhaly svým rodičům v práci nebo se snažily samy si přivydělat prodejem drobných věcí, jako jsou sladkosti nebo v sáčcích balená pitná voda, která v Santa Martě není poskytována skrz vodovodní síť. Kvůli velké míře chudoby tak rodiče své potomky raději podporují ve vykonávání výdělečné činnosti než v chození do školy.

Motivace chyběla i ze strany dětí, které věděly, že účast na projektu není povinná, a proto do školy nemusí chodit každý den. Obtížné bylo děti motivovat především v případech, pokud už do školy někdy chodily a docházku musely na nějakou dobu přerušit, nebo pokud do školy nikdy nechodily a jejich věk neodpovídal úrovni vzdělání. Jedna třída byla určena pro 16 dětí, ty ale byly různého věku a měly různé vědomosti. Starší žáci se v některých případech nemohli smířit s tím, že by měli probírat stejné učivo jako o několik let mladší spolužáci. Pokud se tyto děti už v minulosti podařilo zapsat do oficiální školy, obecně v ní dlouho nevydržely. Ve třídách bývali totiž nejstaršími a navíc nebyly navyklé dodržovat každodenní režim a podřizovat se autoritám. Tomu by je měl sice projekt Círculos de Aprendizaje naučit, již zmíněná nepovinnost účasti však byla překážkou dosažení tohoto dílčího cíle. Jedinou motivací se pro mnohé děti stala pouze přidělovaná svačina, po které výuku opouštěly.

Na nízké docházce se projeví i špatné podmínky ve třídě. Projekt sice zdůrazňuje potřebu využívání inovačních vzdělávacích metod a aktivního a kreativního přístupu k dětem, nenabízel k tomu ale prostředky. Metodologie vzdělávání je dobře propracovaná, učitelé jsou navíc před začátkem projektu i během jeho realizace několikrát školeni a účastní se také diskusních seminářů. Pro projekt navíc existují speciálně navržené učebnice, které podporují jeho principy. Problémem bylo, že mnoho učitelů tyto pomůcky nedostalo. V mé třídě se navíc déle než měsíc učilo na zemi, protože projektu chyběly židle a stoly. Děti si musely nosit vlastní sešity a tužky, i když měly veškeré školní pomůcky v rámci projektu obdržet. Pro některé třídy se nepodařilo učební prostory sehnat vůbec a muselo se učit veku nebo shánět

prostory v domech dětí. K rozdělení základního vybavení a pomůcek mezi učitele došlo až před příjezdem kontroly poslané Ministerstvem školství.

Nedostatek dětí může vysvětlovat i souběžná realizace podobně zaměřených projektů. Ve stejné oblasti, někdy dokonce ve stejných učebnách, byl zároveň realizován svým zaměřením velmi podobný projekt La Escuela Busca al Niño⁴⁷⁷ podporovaný organizací UNESCO. Tento projekt není přímo zacílen na přesídlenou populaci, ale je určen pro všechny děti, které nechodí do školy. Záměr snížení počtu dětí nacházejících se mimo oficiální vzdělávací systém však zůstává stejný.

Projekt je dobře propracován a po teoretické stránce mu snad nejde nic vyčítat. Je zaměřen na potřebnou a zranitelnou populaci, řeší stále aktuální problém nízké úrovně školní docházky u přesídlených dětí. Dopady tohoto vzdělávacího projektu mohou být jediné pozitivní. Vzhledem k finančnímu zajištění ze strany Ministerstva školství se i udržitelnost projektu jeví jako dobrá. Problematickou stránkou je však jeho efektivnost a také efektivita. Podle výše popsaných postřehů a pozorování nemohou výstupy projektu splňovat naplánovaná očekávání. Projekt lze využít i pro další rozvojové aktivity. Je ale zapotřebí klást větší důraz na přesvědčování přesídlené populace o důležitosti vzdělávání a na realizaci dalších doprovodných motivačních aktivit. Zároveň by bylo vhodné projekt doplnit o aktivity cílené na rodiče přesídlených dětí a aktuální potřeby IDPs, které by se zaměřovaly především na boj s chudobou. Pomohlo by i zjednodušení administrace projektu, zlepšení rozdělování zdrojů a kladení většího důrazu na dosažení opravdových výsledků a ne jenom těch papírových.

⁴⁷⁷ Může být přeloženo jako Škola hledá děti.

7 ZÁVĚR

Vnitřně přesídlené osoby jsou nuceny opouštět své domovy z velmi podobných důvodů, jako mezinárodní uprchlíci. Na rozdíl od nich ale nepřekročí státní hranici a na poli mezinárodního práva tudíž nemají žádný oficiální právní status. Mezinárodní společenství se o problematiku vnitřního přesídlení začalo více zajímat na začátku 90. let 20. století a v rámci snah o vytvoření mezinárodního systému na ochranu IDPs vznikl dokument s názvem Hlavní principy OSN v oblasti vnitřního přesídlení, který má sloužit jako příručka pro poskytování pomoci a ochrany IDPs a zároveň identifikuje jejich práva. Jeho součástí je i definice vnitřně přesídlené osoby, která je všeobecně uznávaná, má ale pouze deskriptivní charakter, a proto může být různě modifikována. Za ochranu vnitřně přesídlených osob jsou odpovědné vlády postižených států. Žádný mezinárodní subjekt nemá globální mandát pro záležitosti IDPs, přesto se mezinárodní společenství stále více angažuje v poskytování pomoci této skupině obyvatel.

Nárůst počtu vnitřních ozbrojených konfliktů na počátku 90. let 20. století zapříčinil prudké zvyšování počtu vnitřně přesídlených osob a od té doby se počet IDPs přesídlených v důsledku konfliktu, násilností a porušování lidských práv udržuje v rozmezí 17 až 28 milionů a převyšuje počty uprchlíků. V současné době patří mezi země s největším počtem konfliktem přesídlených osob Súdán, Kolumbie a Irák. Podle odhadů jsou navíc každým rokem nedobrovolně přesídleny další desítky milionů osob v důsledku přírodních katastrof nebo realizace developerských projektů.

Hlavní příčinou velkých počtů vnitřně přesídlených osob v Kolumbii je existence ozbrojeného konfliktu, jehož kořeny lze hledat už v 19. století. Moderní dějiny státu jsou plné politických a sociálních násilností spojených například s konkurenčním bojem dvou nejsilnějších politických stran liberálů a konzervativců, velkou sociální nerovností a nevyřešenou otázkou vlastnictví a rozdělení půdy. K zintenzivnění konfliktu došlo v 60. letech 20. století, kdy se začaly formovat velké levicové guerillové skupiny bojující proti státu a za spravedlivější a rovnější společnost. K překlenutí konfliktu do dnešní podoby došlo v následujícím desetiletí a to s jeho propojením s drogovým průmyslem a s rostoucí silou pravicových paramilitárních skupin bojujících proti levicovým povstalcům. Intenzita konfliktu se stále zvyšovala a v 80. a 90. letech byla spousta obyvatel donucena opustit své domovy v zájmu ochrany osobní bezpečnosti. Ani v novém tisíciletí doposud nedošlo k ukončení konfliktu a nedobrovolné přesídlování obyvatelstva pokračuje. Děje se tomu nejenom v důsledku násilností ze strany guerill, paramilitárních sil nově vznikajících

kriminálních skupin, ale také kvůli rozšiřování obchodu s narkotiky, produkci nelegálních plodin a boje o přírodní zdroje, a rovněž následkem činnosti kolumbijských ozbrojených sil, které bojují proti narkomafii a nelegálním skupinám. Impulzy pro opuštění domovů bývají nejčastěji přímé výhrůžky a nepřímé hrozby, vraždy blízkých osob a přímé bojové akce. Nejvíce přesídlených osob mají na svědomí guerilly.

Podle oficiálních vládních údajů žilo v Kolumbii na konci roku 2009 více než 3,3 milionů vnitřně přesídlených osob. Podle údajů nevládního sektoru však mohlo být přesídleno již více než 4,9 milionů osob a IDPs mohou tvořit 7,3–10,9 % kolumbijské populace. Násilným přesídlováním jsou postiženy všechny departamenty Kolumbie. Sledovány jsou nejenom místa vysídlení, ale také oblasti, ve kterých se lidé po přesídlení usazují. Nejvíce odchozích pochází z departamentů Antioquia, Bolívar a Magdalena. Nejvíce IDPs se usídluje v departamentu Antioquia, v distriktu hlavního města Bogotá a v departamentu Magdalena. Regiony odchodu a příchodu bývají ve stejném období často stejné, protože většina osob migruje v rámci jednoho departamentu. Mnoho IDPs směřuje do velkých měst, jako je Bogotá, Medellín a Santa Marta. Přesídlení probíhá obvykle z venkovských oblastí směrem do městských oblastí. Z vládních zdrojů vyplývá, že etnické minority tvoří asi 11 % všech IDPs, jiné zdroje však u minorit uvádějí vyšší procentuální zastoupení. Oproti běžné populaci je průměrný věk IDPs nižší. Další demografické charakteristiky nebyly kvůli nedostatku dat sledovány.

Dopady vnitřního přesídlení jsou pro jednotlivé osoby a rodiny obrovské. Postižené obyvatelstvo musí opustit své domovy, čímž přichází o majetek a živobytí, a zároveň se musí přizpůsobit životu v nových podmínkách. Zvlášť negativní dopady má přesídlení na původně venkovské obyvatele, kteří byli závislí na přístupu k půdě. Problematické je především uplatnění na trhu práce a s tím spojená chudoba IDPs. Přesídlení může způsobovat psychické problémy, pozorovat lze i změny ve struktuře rodin. Přesídlení sebou nese i kulturní dopady spojené s ohrožením existence minorit a jejich způsobu života. Negativní dopady má na školní docházku starších dětí. V přístupu k základnímu školství naopak dochází ke zlepšení a jako pozitivní dopady přesídlení lze chápat i lepší přístup ke zdravotní péči. Pozorovat lze rovněž bezpečnostní dopady. IDPs jsou i po přesídlení kvůli své zranitelnosti častými oběťmi zločinu a násilí. Ohrožení plyne i ze špatných podmínek, ve kterých IDPs žijí. Často totiž obývají periferní, riziková a pro trvalý pobyt nevhodná místa. S příchodem velkého počtu vnitřních uprchlíků dochází ke snadnější infiltraci konfliktu do měst a zhoršuje se tak bezpečnostní situace i pro starousedlíky. Politické dopady lze vidět především v potřebě řešit dopady vnitřního přesídlení a jeho příčiny.

Status vnitřně přesídlené osoby je v Kolumbii uzákoněn a kolumbijská vláda od roku 1997, kdy byl přijat první zákon o vnitřním přesídlení, vypracovala rozsáhlý legislativní rámec zabývající se danou problematikou. Zároveň byl vytvořen i systém pro poskytování pomoci IDPs. Poskytování nouzové humanitární pomoci ze strany státu přesídleným osobám, kterým je jejich status oficiálně uznán, se v posledních letech výrazně zlepšilo a na dobré úrovni je i přístup IDPs ke zdravotní péči a základnímu vzdělání. Vláda by měla ve své pomoci klást větší důraz na socioekonomickou stabilizaci přesídlených osob a podporovat zaměstnanost, boj s chudobou a negramotností dospělých, vyřešit otázku odškodnění obětí a posilovat práva IDPs, lepší koordinaci pomoci a rozdělování zdrojů. Na ochranu práv IDPs se staví i mnoho nevládních a církevních organizací, které rovněž této skupině obyvatel nabízejí pomoc.

Kolumbie, přestože nepatří k nejchudším zemím, je příjemcem poměrně velké mezinárodní pomoci. Země má vypracovanou strategii mezinárodní rozvojové spolupráce. Sledování bilaterální a multilaterální donoři vycházejí z priorit kolumbijské vlády a jejich spolupráce je zacílená i na pomoc vnitřně přesídleným osobám a na jejich ochranu. Častým cílem je podpora práv IDPs, poskytování humanitární pomoci osobám, které nepřijímají vládní pomoc, socioekonomická stabilizace IDPs, prevence, podpora míru, spravedlnosti a budování institucionálních kapacit.

SEZNAM LITERATURY

ACCIÓN SOCIAL. *Dirección de cooperación internacional: cooperación internacional* [online]. Poslední revize 30. 7. 2010a [cit. 2010-07-31]. Dostupné z <<http://www.accionsocial.gov.co/contenido/contenido.aspx?catID=517&conID=2925>>

ACCIÓN SOCIAL. Dirección de programas sociales: Familias en acción [online]. Poslední revize 30. 7. 2010b [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <<http://www.accionsocial.gov.co/contenido/contenido.aspx?catID=204&conID=157>>

ACCIÓN SOCIAL. *Hechos y avances en la atención a la población desplazada* [online]. Bogotá: Acción social, 2009. 6 s. [cit. 2010-06-02]. Dostupné z <http://www.accionsocial.gov.co/documentos/Boletin_Hechos/Boletin_Desplazados_jun_2009.pdf>

ACCIÓN SOCIAL. *Manual de access a la cooperación internacional de fuentes no oficiales* [online]. [Bogotá?]: Acción social, 2007a. 312 s. [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <http://www.accionsocial.gov.co/documentos/992_Manual_de_Acceso_a_la_Cooperaci%C3%B3n_ONG.pdf>

ACCIÓN SOCIAL. *Mapa de cooperación internacional: desembolsos de asistencia oficial al desarrollo. AOD en Colombia 2002–2006* [online]. Poslední revize 3. 3. 2008 [cit. 2010-07-31]. Dostupné z <http://www.accionsocial.gov.co/acci/web_acci/nuevomapa/main.asp>

ACCIÓN SOCIAL. *Perspectivas: estrategia de Cooperación internacional de Colombia* [online]. [Bogotá?]: Acción Social, 2006. 30 s. [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <<http://www.accionsocial.gov.co/documentos/Cooperacion%20Internacional/IV%20Encuentro%20Nacional%20Cooperacion/Presentaci%C3%B3n%20Perspectivas%20Cooperaci%C3%B3n%20Internacional%202006%20-%202010.pdf>>

ACCIÓN SOCIAL. *Subdirección de atención a población desplazada: modelo de atención* [online]. Poslední revize 24. 5. 2010c [cit. 2010-05-24]. Dostupné z <<http://www.accionsocial.gov.co/contenido/contenido.aspx?catID=295&conID=1933>>

ACCIÓN SOCIAL. *Subdirección de atención a población desplazada: Registro único de población desplazada – RUPD. Índice general de tabulados de población desplazada* [online]. Poslední revize 6. 1. 2010d [cit. 2010-06-08]. Dostupné z <<http://www.accionsocial.gov.co/Estadisticas/publicacion%20diciembre%20de%202009.htm>>. Statistiky

ACCIÓN SOCIAL. *Subdirección de atención a población desplazada: Registro único de población desplazada. Guía de consulta salidas estadísticas pagina WEB* [online]. Bogotá: Acción Social, 2007b. 13 s.[cit. 2010-05-24]. Dostupné z <http://www.accionsocial.gov.co/documentos/Guia_Consulta_Web.pdf> VERSIÓN No. 01

ACNUR. *Situación Colombia: mapa interactivo* [online]. Poslední revize 30. 7. 2010 [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <<http://www.acnur.org/t3/operaciones/situacion-colombia/mapa-interactivo/?L=type>>

AECID. *Agencia española de cooperación internacional para el desarrollo. Líneas de acción: prevención de conflictos y construcción de la paz* [online]. Poslední revize 30. 7. 2010 [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <http://www.aecid.org.co/2008/lineas_accion.php>

AIESEC. *Círculos de Aprendizaje: project info*. Colombia: AIESEC, [200?] 6 s. Informační brožura.

AMNESTY INTERNATIONAL. *The human rights situation in Colombia: Amnesty International written statement to the thirteenth session of the UN Human Rights Council (1-26 March 2010)* [online]. [s.l.]: Amnesty International, 2010. 4 s. [cit. 2010-02-23]. Dostupné z <<http://www.amnesty.org/fr/library/asset/AMR23/005/2010/en/8abbee9d-726e-4b33-b928-1174a15833f4/amr230052010en.pdf>>

ARCHIVO GENERAL DE LA NACIÓN. Patrimonio documental étnico colombiano [online]. Poslední revize 23. 7. 2010 [cit. 2010-07-24]. Dostupné z <<http://www.archivogeneral.gov.co/?idcategoria=1148>>

BBC. *Colombia country profile* [online]. Poslední revize 27. 2. 2010a [cit. 2010-04-12]. Dostupné z <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/country_profiles/1212798.stm>

BBC. *Colombian elections: candidate profiles* [online]. Poslední revize 25. 5. 2010c [cit. 2010-07-03]. Dostupné z <http://news.bbc.co.uk/2/hi/world/latin_america/10127394.stm>

BBC. *Colombia timeline* [online]. Poslední revize 27. 2. 2010b [cit. 2010-04-12]. Dostupné z <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/1212827.stm>>

BBC. *Q&A: Colombia's civil conflict* [online]. Poslední revize 23. 12. 2009 [cit. 2010-04-12]. Dostupné z <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/1738963.stm>>

BELLAMY, Paul. Regional analyses: Latin American conflicts. In *Major conflict since World War II*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2007. s. 49–57. ISBN: 1-85109-919-0

BÍLÁ, Kateřina. Kolumbie. In *Politické systémy Latinské Ameriky*. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů. Praha: Oeconomica, 2006. s. 158–186. ISBN: 80-245-1107-X

BÍLKOVÁ, Veronika. Vnitřně přesídlené osoby (IDPs). In *Teorie a praxe azylu a uprchlictví*. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. Praha: IFEC, 2006. s. 121–131. ISBN: 80-85889-79-X

BROOKINGS INSTITUTION. National and regional laws and policies on internal displacement: Colombia [online]. Poslední revize 11. 5. 2010 [cit. 2010-05-11]. Dostupné z <<http://www.brookings.edu/projects/idp/Laws-and-Policies/colombia.aspx>>

BUSCHER, Dale – MAKINSON, Carolyn. Protection of IDP women, children and youth. *Forced Migration Review* [online]. 2006, special issue, s. 15–16 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z <<http://www.fmreview.org/FMRpdfs/BrookingsSpecial/full.pdf>>

BUSINESSINFO.CZ. *Ekonomický vývoj v Kolumbii v prvním kvartálu roku 2010* [online]. 5. 5. 2010 [cit. 2010-07-04]. Dostupné z

<<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/kolumbie/kolumbie-ekonomika-vyvoj-vztahy-cr-1q-10/1001054/57237/?page=1>>

CALDERÓN, Valentina – IBÁÑEZ, Ana M. *Labor market effects of migration-related supply shocks: evidence from internally displaced populations in Colombia* [online]. Brighton: MICROCON, 2009. 34 s. [cit. 2010-04-10]. Dostupné z <http://www.microconflict.eu/publications/RWP14_VC_AMI.pdf>. ISBN 13 978 185864 769 X. MICROCON Research Working Paper 14

CARRILLO, Angela C. Internal displacement in Colombia: humanitarian, economic and social consequences in urban settings and current challenges. *International Review of the Red Cross* [online]. 2009, vol. 91 (875, Displacement), s. 527–546 [cit. 2010-03-09]. Dostupné z <http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/html/section_review_2009_875>

CERNEA, Michael M. Development-induced and conflict-induced IDPs: bridging the research divide. *Forced Migration Review* [online]. 2006, special issue, s. 25–27 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z <<http://www.fmreview.org/FMRpdfs/BrookingsSpecial/full.pdf>>

CIA. *The world factbook: Colombia* [online]. Poslední revize 7. 4. 2010 [cit. 2010-04-12]. Dostupné z <<http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html>>

CODHES. *Comisión de seguimiento a la política pública sobre desplazamiento forzado* [online]. Poslední revize 21. 07. 2010a [cit. 2010-07-21]. Dostupné z <http://www.codhes.org/index.php?option=com_content&task=view&id=39&Itemid=52>

CODHES. *Salto estratégico o salto al vacío?: el desplazamiento forzado en los tiempos de la seguridad democrática*. [online]. Bogotá: Codhes, 2010b. 43 s. [cit. 2010-05-12]. Dostupné z <http://www.codhes.org/index2.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=145&Itemid=50>. Boletín informativo de la Consultoría para los derechos humanos y el desplazamiento no. 76

CODHES. *Víctimas emergentes: desplazamiento, derechos humanos y conflicto armado en 2008* [online]. Bogotá: Codhes, 2009. 15 s. [cit. 2010-05-12]. Dostupné z <http://www.codhes.org/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=61&Itemid=50>. Boletín informativo de la Consultoría para los derechos humanos y el desplazamiento no. 75

COHEN, Robera. An institutional gap for disaster IDPs. *Forced Migration Review* [online]. 2009, issue 32, s. 58–59 [cit. 2010-02-23]. Dostupné z <<http://www.fmreview.org/FMRpdfs/FMR32/FMR32.pdf>>

COHEN, Robera. Developing an international system for internally displaced persons. *International Studies Perspectives* [online]. 2006, vol. 7 (2), s. 87–101 [cit. 2010-03-08]. Dostupné z <<http://www3.interscience.wiley.com/user/accessdenied?ID=118606996&Act=2138&Code=4717&Page=/cgi-bin/fulltext/118606996/PDF>>

COLOMBIA REPORTS. *US\$500 million international aid to Colombia in 2009* [online]. 7. 1. 2010. [cit. 2010-07-31]. Dostupné z <<http://colombiareports.com/colombia-news/economy/7586-colombia-gets-over-us500-billion-international-aid-2009.html>>

ČT 24. *Kolumbijská armáda vede ofenzivu proti rebelům z FARC* [online]. 12. 7. 2010b [cit. 2010-07-14]. Dostupné z <<http://www.ct24.cz/svet/95517-kolumbijska-armada-vede-ofenzivu-proti-rebelum-z-farc/>>

ČT 24. *Prezidentské volby v Kolumbii vyhrál favorizovaný Santos* [online]. 21. 6. 2010a [cit. 2010-07-03]. Dostupné z <<http://www.ct24.cz/svet/93648-prezidentske-volby-v-kolumbii-vyhral-favorizovany-santos/>>

DANE. *Análisis de la estructura y composición de las principales variables demográficas y socioeconómicas del Censo 2005* [online]. [Bogotá?]: DANE, 2008. 84 s. [cit. 2010-04-22]. Dostupné z <http://www.dane.gov.co/censo/files/Grupo_mixto22%20_PUBL.pdf>

DANE. *Censo general 2005: Colombia – educación* [online]. [Bogotá?]: DANE, [2006a?] 7. s. [cit. 2010-04-26]. Dostupné z <http://www.dane.gov.co/censo/files/boletines/bol_educacion.pdf>

DANE. *Colombia una nación multicultural: su diversidad étnica* [online]. Bogotá: DANE, 2007. 45 s. [cit. 2010-04-22]. Dostupné z <http://www.dane.gov.co/files/censo2005/etnia/sys/colombia_nacion.pdf>

DANE. *Información estadística: estimaciones de población 1985-2005 y proyecciones de población 2005-2020 nacional y departamentales, por sexo, según grupos quinquenales de edad y área. Total* [online]. Poslední revize 29. 3. 2010b [cit. 2010-04-26]. Dostupné z <http://www.dane.gov.co/files/investigaciones/poblacion/seriesp85_20/EstimacionesProyecciones1985_020.xls>

DANE. *Población indígena, Rom y Afrocolombiana* [online]. [Bogotá?]: DANE, 2006b [cit. 2010-07-19]. Dostupné z <<http://www.dane.gov.co/files/censo2005/etnia/sys/etnias.pdf>>

DANE. *Principales indicadores del mercado laboral. Mayo de 2010* [online]. Bogotá: DANE, 2010a. 58 s. [cit. 2010-07-03]. Dostupné z <http://www.dane.gov.co/files/investigaciones/boletines/ech/ech/bol_ech_may10.pdf>. Boletín de prensa

DENÍK REFERENDUM. *Kolumbie: Volby do Kongresu vyhrála koalice prezidenta Uribeho* [online]. 15. 3. 2010 [cit. 2010-07-03]. Dostupné z <<http://www.denikreferendum.cz/clanek/2330-kolumbie-volby-do-kongresu-vyhrala-koalice-prezidenta-uribeho>>

ECHO. *Aid in action: Colomiba* [online]. Poslední revize 30. 4. 2009 [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/echo/aid/central_south_america/colombia_en.htm>

ESCOBAR, Nora S. *Colombia: a new century, an old war, and more internal displacement. International Journal of Politics, Culture and Society* [online]. 2000, vol. 14 (1), s. 107–127 [cit. 2010-03-08]. Dostupné z <<http://www.springerlink.com/content/w963004755167561/fulltext.pdf>>

EUROPEAN COMMISSION. *Colombia: country strategy paper 2007-2013* [online]. [s.l.]: European Commission, 2007, 77 s. [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <http://eeas.europa.eu/colombia/csp/07_13_en.pdf>

FERRIS, Elizabeth. *Natural disaster- and conflict-induced displacement: similarities, differences and inter-connections* [online]. 27. 3. 2008 [cit. 2010-05-09]. Dostupné z <http://www.brookings.edu/speeches/2008/0327_displacement_ferris.aspx>

FOREIGN & COMMONWEALTH OFFICE. *Annual report on human rights 2009* [online]. London: TSO, 2010. 192 s. [cit. 2010-03-23]. Dostupné z <<http://centralcontent.fco.gov.uk/resources/en/pdf/human-rights-reports/human-rights-report-2009>>. Chapter 6: Countries of concern. Colombia. s. 100–103

GARAY, Luis J., et al. *Décimo primer informe: cuantificación y valoración de las tierras y los bienes abandonados o despojados a la población desplazada en Colombia. Bases para el desarrollo de procesos de reparación* [online]. Bogotá: Comisión de seguimiento a la política pública sobre el desplazamiento forzado, 2009. 70 s. [cit. 2010-06-22]. Dostupné z <http://www.codhes.org/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=110>

GARAY, Luis J., et al. *Septimo informe de verificación sobre el cumplimiento de derechos de la población en situación de desplazamiento* [online]. Bogotá: Comisión de seguimiento a la política pública sobre el desplazamiento forzado, 2008. 183 s. [cit. 2010-05-21]. Dostupné z <http://www.codhes.org/index.php?option=com_content&task=view&id=39&Itemid=52>

GARDNER, Philip, et al. *Zeměpis světa*. Praha: Columbus, 1999. 512 s. ISBN 80-901727-6-8. Kapitola Kolumbie, s. 104–105

GEOFFROY, Agnès de. Fleeing war and relocating to the urban fringe – issues and actors: the cases of Khartoum and Bogotá. *International Review of the Red Cross* [online]. 2009, vol. 91 (875, Displacement), s. 509–526 [cit. 2010-03-09]. Dostupné z <http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/html/section_review_2009_875>

HANSON, Stephan. *FARC, ELN: Colombia's left-wing guerrillas* [online]. Poslední revize 19. 8. 2009 [cit. 2010-07-14]. Dostupné z <http://www.cfr.org/publication/9272/farc_eln.html#p3>

HUMAN RIGHTS COUNCIL. *Report of the Representative of the Secretary-General on the human rights of internally displaced persons, Walter Kälin* [online]. [Geneva?]: Human rights council, 2007. 25 s. [cit. 2010-05-10]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/461e3f5a2.pdf>>. Advanced edited version

HUMAN RIGHTS COUNCIL. *Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Colombia. Draft: 31 december 2008* [online]. [Geneva?]: Human rights council, 2009. 32 s. [cit. 2010-02-23]. Dostupné z <[http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/%28httpDocuments%29/310BA3B58B2BA5E5C12575D10035CB25/\\$file/OHCHR+2008+report.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/%28httpDocuments%29/310BA3B58B2BA5E5C12575D10035CB25/$file/OHCHR+2008+report.pdf)>. Annual report. Advance unedited version

CHRISTENSEN, Asger – HARILD, Niels. *Forced displacement: the development challenge* [online]. Washington: World Bank, Social development department,

2009. 23. s. [cit. 2010-04-10]. Dostupné z
<http://siteresources.worldbank.org/EXTSOCIALDEVELOPMENT/Resources/244362-1164107274725/3182370-1164201144397/Forced_Displacement.pdf>

IASC. *Guidance note on using the cluster approach to strengthen humanitarian response* [online]. [Geneva?]: IASC, 2006. 15 s. [cit. 2010-03-09]. Dostupné z
<<http://www.unhcr.org/refworld/docid/460a8ccc2.html>>

IASC. *IASC framework on durable solutions for internally displaced persons* [online]. Washington: Brookings institution – University of Bern, 2010. 46 s. [cit. 2010-19-07]. Dostupné z
<http://www.brookings.edu/~media/Files/rc/reports/2010/04_durable_solutions/04_durable_solutions.pdf>. Quick reference guide

IBÁÑEZ, Ana M. – MOYA, Andrés. *Cómo el desplazamiento forzado deteriora el bienestar de los hogares desplazados?: análisis y determinantes del bienestar en los municipios de recepción* [online]. [Bogotá?]: CEDE, 2006. 43 s. [cit. 2010-04-10]. Dostupné z
<<http://economia.uniandes.edu.co/publicaciones/d2006-26.pdf>>. ISSN 1657-7191

IBÁÑEZ, Ana M. – MOYA, Andrés. *La población desplazada en Colombia: examen de sus condiciones socioeconómicas y análisis de las políticas actuales* [online]. Bogotá: DNP, 2007. 144 s. [cit. 2010-02-23]. Dostupné z <<http://www.acnur.org/biblioteca/pdf/6682.pdf>>

IBÁÑEZ, Ana M. – VELÁSQUEZ, Andrea. *El impacto del desplazamiento forzado en Colombia: condiciones socioeconómicas de la población desplazada, vinculación a los mercados laborales y políticas públicas* [online]. Santiago de Chile: CEPAL, 2008. 76 s. [cit. 2010-06-18]. Dostupné z <<http://www.eclac.org/publicaciones/xml/2/35022/sps145-Desplazamiento-Colombia.pdf>> ISBN: 978-92-1-323245-3. Seri Políticas sociales No 145

ICRC. *Internal displacement in armed conflict: facing up to the challenges* [online]. Geneva: ICRC, 2009. 25 s. [cit. 2010-06-25]. Dostupné z
<[http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/p1014/\\$File/ICRC_002_4014.PDF](http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/p1014/$File/ICRC_002_4014.PDF)>

ICRC. *Internally displaced people* [online]. Geneva: ICRC, 2007. 30 s. [cit. 2010-06-26]. Dostupné z
<[http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/p0867/\\$File/ICRC_002_0867.PDF](http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/p0867/$File/ICRC_002_0867.PDF)>

ICRC. *Legal protection of internally displaced persons* [online]. 30. 8. 2002 [cit. 2010-07-19]. Dostupné z <<http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/html/5DHD82>>

ICRC – WFP. *A review of the displaced population in eight cities of Colombia: local institutional response, living conditions and recommendations for their assistance* [online]. Bogota: ICRC-WFP, 2007. 86 s. [cit. 2010-02-20]. Dostupné z
<[http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/p_CICR-PMA/\\$File/ICRC_002_CICR-PMA.PDF](http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/p_CICR-PMA/$File/ICRC_002_CICR-PMA.PDF)>

IDMC. *Colombia: government „peace process“ cements injustice for IDPs* [online]. Geneva: IDMC-Norwegian Refugee Council, 2006. 41 s. [cit. 2010-02-23]. Dostupné z
<<http://www.internal->

displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/2F1618E6C169F2EBC125719C002F6421/\$file/Special%20Country%20Report%20Colombia.pdf>

IDMC. *Colombia: rate of new displacement highest in two decades. A profile of the internal displacement situation* [online]. Geneva: IDMC, 2008. 174 s. [cit. 2010-02-24]. Dostupné z <[http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/8AD7CDC1E92636D9C12574E500331E65/\\$file/Colombia%20-%20October%202008.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/8AD7CDC1E92636D9C12574E500331E65/$file/Colombia%20-%20October%202008.pdf)>

IDMC. *Global IDP estimates (1990-2006)* [online]. Poslední revize 24. 7. 2010a [cit. 2010-07-24]. Dostupné z <<http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/%28httpPages%29/10C43F54DA2C34A7C12573A1004EF9FF?OpenDocument&count=1000>>

IDMC. *Internal displacement: global overview of trends and developments in 2008* [online]. Geneva: IDMC-Norwegian refugee council, 2009. 93 s. [cit. 2010-03-09]. Dostupné z <[http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/82DA6A2DE4C7BA41C12575A90041E6A8/\\$file/IDMC_Internal_Displacement_Global_Overview_2008.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/82DA6A2DE4C7BA41C12575A90041E6A8/$file/IDMC_Internal_Displacement_Global_Overview_2008.pdf)>

IDMC. *Internal displacement: global overview of trends and developments in 2009* [online]. Geneva: IDMC-Norwegian refugee council, 2010b. 87 s. [cit. 2010-06-25]. Dostupné z <[http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/8980F134C9CF4373C1257725006167DA/\\$file/Global_Overview_2009.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/8980F134C9CF4373C1257725006167DA/$file/Global_Overview_2009.pdf)>

IDMC. *Internal displacement monitoring centre: about us* [online]. Poslední revize 1. 7. 2010c [cit. 2010-07-01]. Dostupné z <[http://www.internal-displacement.org/8025708F004BD0DA/%28httpSectionHomepages%29/\\$first?OpenDocument&count=1000](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BD0DA/%28httpSectionHomepages%29/$first?OpenDocument&count=1000)> What we do, Monitoring & Advocacy

IDMC – OCHA. *Monitoring disaster displacement in the context of climate change* [online]. Geneva: IDMC-OCHA, 2009. 32 s. [cit. 2010-06-25]. Dostupné z <[http://ocha-gwapps1.unog.ch/rw/lib.nsf/db900sid/HHVU-7W5GWE/\\$file/IDMC_Sep2009.pdf?openelement](http://ocha-gwapps1.unog.ch/rw/lib.nsf/db900sid/HHVU-7W5GWE/$file/IDMC_Sep2009.pdf?openelement)>

IFRC. *World disaster report 2009: focus on early warning, early action* [online]. Geneva: IFRC, 2009. 204 s. [cit. 2010-06-25]. Dostupné z <<http://www.ifrc.org/Docs/pubs/disasters/wdr2009/WDR2009-full.pdf>>

IOM. *Colombia* [online]. Poslední revize březen 2010 [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/activities/americas/andean-countries/colombia>>

JARAMILLO, Jaime. U. Etapa y sentido de la historia de Colombia. In *Colombia hoy* [online]. Banco de la República – Biblioteca Luis Ángel Arango. Colombia: Biblioteca digital andina, [1991?]. Primera parte: Capítulo 1. 26 s. Dostupné z <<http://pwp.etb.net.co/andavid21/CO-CA-0001.pdf>>

KÄLIN, Walter. *Internal displacement in peace processes* [online]. 25. 3. 2010 [cit. 2010-05-09]. Dostupné z <http://www.brookings.edu/speeches/2010/0325_internal_displacement_kalin.aspx>

KREUTZ, Joakim. Civil wars of the world: Colombia (1978–present). In *Major conflict since World War II*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2007. s. 269–290. ISBN: 1-85109-919-0

LIBRARY OF CONGRES. *Country profile: Colombia* [online]. [Washington?]: Library of Congress, Federal research division, 2007. 33 s. [cit. 2010-04-10]. Dostupné z <<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/profiles/Colombia.pdf>>

MESEP. *Resultados fase 1: empalme de las series de mercado laboral. Pobreza y desigualdad* [online]. [Bogotá?]: DNP, 2009. 37 s. [cit. 2010-04-22]. Dostupné z <<http://www.dnp.gov.co/PortalWeb/LinkClick.aspx?fileticket=sTGqIR2LyJk%3D&tabid=36>>

MOONEY, Erin. The concept of internal displacement and the case for internally displaced persons as a category of concern. *Refugee Survey Quarterly* [online]. 2005, vol. 24 (3), s. 9–26 [cit. 2010-02-24]. Dostupné z <<http://rsq.oxfordjournals.org/cgi/reprint/24/3/9?ijkey=gwxuWCvScBDHRzb&keytype=ref>>

MSF. *Snapshots of MSF's work with refugees and internally displaced people* [online]. Poslední revize 19. 7. 2010 [cit. 2010-07-19]. Dostupné z <<http://doctorswithoutborders.org/events/refugeecamp/about/snapshots.cfm>>

MUGGAH, Robert. A tale of two solitudes: comparing conflict and development-induced internal displacement and involuntary resettlement. *International Migration* [online]. 2003, vol. 41 (5), s. 5–31 [cit. 2010-03-08]. Dostupné z <<http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/fulltext/118868899/PDFSTART>>. ISSN 0020-7985

NRC. *NRC's country programme Colombia* [online]. Poslední revize 28. 7. 2010 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z <<http://www.nrc.no/?aid=9167172>>

OCHA. *Guiding principles on internal displacement* [online]. Geneva: OCHA, 2004. 16 s. [cit. 2010-02-23]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/protect/PROTECTION/43ce1cff2.pdf>>

OCHA. *Internal displacement: facts and figures* [online]. Poslední revize 3. 3. 2010 [cit. 2010-03-03]. Dostupné z <<http://ochaonline.un.org/OCHAHome/InFocus/InternallyDisplacement/Factsandfigures/tabid/5895/language/en-US/Default.aspx>>

OECD. *Aid at a glance chart: Colombia* [online]. Poslední revize 12. 2. 2010a. [cit. 2010-07-31]. Dostupné z <<http://www.oecd.org/dataoecd/1/23/1880052.gif>>

OECD. *DAC's glossary* [online]. Poslední revize 2. 8. 2010b [cit. 2010-08-02]. Dostupné z <http://www.oecd.org/glossary/0,3414,en_2649_33721_1965693_1_1_1_1,00.html#1965586>

PINTO, María E. – VERGARA, Andrés – LAHUERTA, Yilberto. *Costos generados por la violencia armada en Colombia: 1993–2003* [online]. Bogotá: DNP, 2004. 24 s. [cit. 2010-06-

21]. Dostupné z
<http://www.dnp.gov.co/PortalWeb/Portals/0/archivos/documentos/DEE/Archivos_Economia/277.pdf>

ROBINSON, Courtland W. *Risks and rights: the causes, consequences, and challenges of development-induced displacement* [online]. Washington: Brookings-SAIS, 2003. 96 s. [cit. 2010-05-10]. Dostupné z <<http://www.brookings.edu/fp/projects/idp/articles/didreport.pdf>>

REPÚBLICA DE COLOMBIA. *Estrategia de cooperación internacional 2007-2010* [online]. [Bogotá?]: Acción Social, 2007a. 122 s. [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <http://www.accionsocial.gov.co/documentos/Cooperacion%20Internacional/DOCUMENTO_S_NOV_2007/estrategia_espa%C3%B1ol.pdf>

REPÚBLICA DE COLOMBIA. *Ley 1190 de abril 30 de 2008* [online]. Bogotá: Congreso de Colombia, 2008. 6 s. [cit. 2010-05-11]. Dostupné z <<http://web.presidencia.gov.co/leyes/2008/abril/ley119030042008.pdf>>

REPÚBLICA DE COLOMBIA. *Ley 387 de 1997* [online]. Bogotá: Congreso de Colombia, 2007b. 18 s. [cit. 2010-05-14]. Dostupné z <http://www.brookings.edu/~media/Files/Projects/IDP/Laws%20and%20Policies/Colombia/Colombia_Ley387_1997_Span.pdf>

SEMANA.COM. *Gobierno aportará 10 mil millones de pesos para atención a desplazados* [online]. 21. 1. 2010 [cit. 2010-06-26]. Dostupné z <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/1738963.stm>>

SIGOB. *Programas del PND por grupos poblacionales: desplazados* [online]. Poslední revize 29. 7. 2010 [cit. 2010-07-29]. Dostupné z <<https://www.sigob.gov.co/pnd/?id=874>>

SNAIPD. *Informe del gobierno nacional a la corte constitucional sobre los avances en la superación del estado de cosas inconstitucional declarado mediante la sentencia T-025 de 2004* [online]. Bogotá: SNAIPD, 2009. 328 s. [cit. 2010-05-25]. Dostupné z <<http://www.dnp.gov.co/PortalWeb/LinkClick.aspx?fileticket=tY1P3AtxQ%2fY%3d&tabid=1080>>

TIBAIJUKA, Anna. *Adapting to urban displacement. Forced Migration Review* [online]. 2010, issue 34, s. 4 [cit. 2010-02-23]. Dostupné z <<http://www.fmreview.org/urban-displacement/FMR34.pdf>>

UNDP. *Human Development Report 2009: Colombia* [online]. Poslední revize 12. 4. 2010 [cit. 2010-05-23]. Dostupné z <http://hdrstats.undp.org/en/countries/country_fact_sheets/cty_fs_COL.html>

UNHCR. *Colombia:2010 UNHCR country operations profile* [online]. Poslední revize 3. 5. 2010a [cit. 2010-05-03]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e492ad6>>

UNHCR. *2009 Global trends: refugees, asylum-seekers, returnees, internally displaced and stateless persons* [online]. Geneva: UNHCR, 2010b. 30 s. [cit. 2010-02-24]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/4c11f0be9.html>>

UNHCR. *The state of the world's refugees 2000: fifty years of humanitarian action* [online]. Oxford: UNHCR, 2000. 340 s. [cit. 2010-05-02]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/4a4c754a9.html>>. Chapter 11: The changing dynamics of displacement, s. 275–288

UNHCR. *Základní informace* [online]. Poslední revize 2. 5. 2010c [cit. 2010-05-02]. Dostupné z <<http://www.unhcr.cz/zakladni/?cid=12>>

UNIDAD TÉCNICA CONJUNTA. *SNAIPD* [online]. Poslední revize 24. 5. 2010 [cit. 2010-05-24]. Dostupné z <<http://www.vertice.gov.co/SNAIPD.aspx>>.

UNIVERSIDAD DE LOS ANDES. Facultad de derecho. *Proyecto Terranova: análisis sobre desplazamiento y tierra. Centro de documentación* [online]. Poslední revize 10. 3. 2010 [cit. 2010-05-25]. Dostupné z <<http://terranova.uniandes.edu.co/centrodoc/menupp.html>>. Población desplazada y su registro, Atención humanitaria de emergencia, Retorno y reparación, Prevención

UNIVERSIDAD DE LOS ANDES. Facultad de derecho. *Proyecto Terranova: análisis sobre desplazamiento y tierra. Política pública sobre desplazamiento* [online]. Poslední revize 20. 10. 2009 [cit. 2010-05-25]. Dostupné z <http://terranova.uniandes.edu.co/politpub/punto_a.html>. Línea de tiempo: punto a, b, d, e, f, g, h

USAID. *Latin America and the Caribbean: Colombia* [online]. Poslední revize 15. 6. 2010 [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <http://www.usaid.gov/locations/latin_america_caribbean/country/colombia/index.html>

U.S. STATE DEPARTMENT. Bureau of Western hemisphere affairs. *Background note: Colombia* [online]. Únor 2010a [cit. 2010-04-12]. Dostupné z <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/35754.htm>>

U.S. STATE DEPARTMENT. Bureau of Western hemisphere affairs. *Background note: Colombia* [online]. 2. 6. 2010b [cit. 2010-07-11]. Dostupné z <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/35754.htm>>

VALDIVIESO, Gustavo. *Some 2,000 indigenous people flee threats and violence in Colombia* [online]. 17. 3. 2009 [cit. 2010-05-03]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/49bfd6732.html>>

VERNEY, Marie H. *UNHCR and Colombia sign accord to protect land rights of displaced* [online]. 9. 4. 2008 [cit. 2010-05-03]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/47fcd5b4.html>>

VILLARREAL, Cristina. *You can't grow crops in asphalt: displaced Colombians struggle in the city* [online]. 11. 1. 2010 [cit. 2010-05-03]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/4b4b41f59.html>>

VERNEY, Marie H. *UNHCR fears for safety of indigenous people in north-east Colombia* [online]. 27. 1. 2009 [cit. 2010-05-03]. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/497f2dfa4.html>>

WFP. *Colombia: current operation. Food assistance to internally displaced persons and others highly food-insecure groups affected by violence*. [online]. Poslední revize 30. 7. 2010a [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <<http://www.wfp.org/countries/Colombia/Operations/Food-Assistance-to-Internally-Displaced-Persons-and-Other-Highly-Food-Insecure-Groups-Affected-by->>

WFP. Colombia: *WFP activities* [online]. Poslední revize 28. 7. 2010b [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <<http://www.wfp.org/countries/Colombia/Operations>>

WFP. *News: Colombian government and WFP to launch US\$157 million operation to assist displaced in Colombia* [online]. Poslední revize 14. 2. 2008 [cit. 2010-07-30]. Dostupné z <<http://www.wfp.org/news/news-release/colombian-government-and-wfp-launch-us157-million-operation-assist-displaced-colombia>>

WIKIPEDIA. *Archivo:Colombia departments spanish.png* [online]. Poslední revize 24. 6. 2010 [cit. 2010-06-24]. Dostupné z <http://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:Colombia_departments_spanish.png>

WISNER, Ben. Interactions between conflict and natural hazards: swords, ploughshares, earthquakes, floods and storms. *Hexagon Series on Human and Environmental Security and Peace* [online]. 2009, vol. 32 (Facing global environmental change), s. 245–256 [cit. 2010-04-28]. Dostupné z <<http://www.springerlink.com/content/1777kj633254xq27/>>. ISBN: 978-3-540-68488-6

WONG, Karina. *Colombia: a case study in the role of the affected state in humanitarian action* [online]. London: Overseas Development Institute, 2008. 33 s. [cit. 2010-05-10]. Dostupné z <<http://www.odi.org.uk/resources/download/2555.pdf>>. HPG Working Paper.

WORD BANK. *Colombia: country brief* [online]. Poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 2010-07-04]. Dostupné z <<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/LACEXT/COLOMBIAEXTN/0,,contentMDK:22254365~pagePK:1497618~piPK:217854~theSitePK:324946,00.html>>

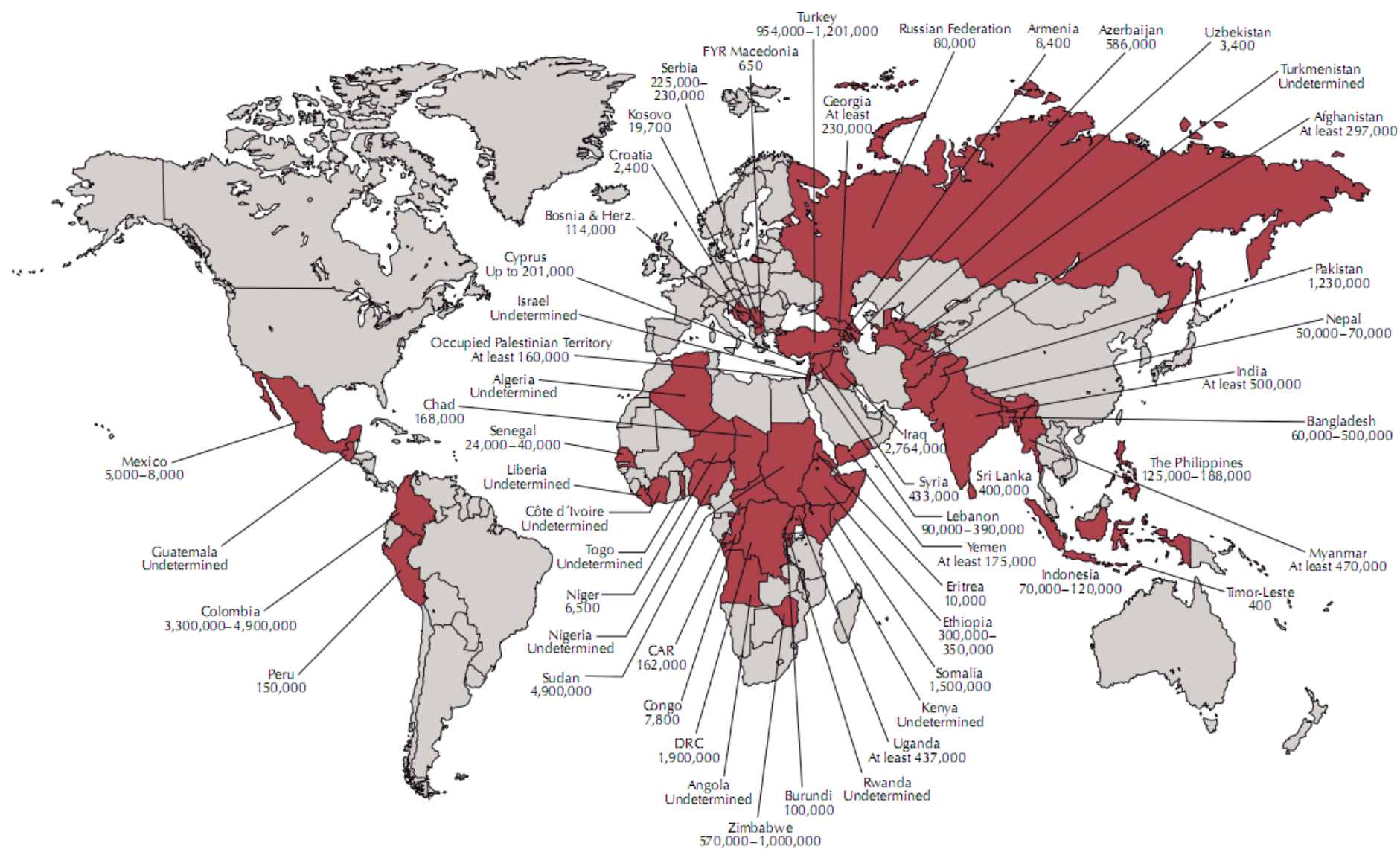
WORD BANK. *Colombia country brief* [online]. Poslední revize duben 2009 [cit. 2010-04-24]. Dostupné z <<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/LACEXT/COLOMBIAEXTN/0,,contentMDK:20214628~pagePK:1497618~piPK:217854~theSitePK:324946,00.html>>

ZÁZVORKOVÁ, Marie. Internacionalizace vnitřního kolumbijského konfliktu a postavení evropské unie. In *Politické, sociální a ekonomické problémy v zemích Latinské Ameriky a Pyrenejského poloostrova*. Vysoká škola ekonomická v Praze, fakulta mezinárodních vztahů. Praha: Oeconomica, 2004. s 99–123. ISBN: 80-245-0763-3

PŘÍLOHY

- Příloha 1:** IDPs přesídlené v důsledku konfliktu, násilností a porušování lidských práv ve světě, rok 2009
- Příloha 2:** Počty odchozích IDPs z jednotlivých departamentů od roku 1997 a dříve do roku 2009
- Příloha 3:** Počty příchozích IDPs do jednotlivých departamentů od roku 1997 a dříve do roku 2009
- Příloha 4:** Bilaterální donoři a výše jejich pomoci v období let 2002–2006
- Příloha 5:** Multilaterální donoři a výše jejich pomoci v období let 2002–2006

Příloha 1: IDPs přesídlené v důsledku konfliktu, násilnosti a porušování lidských práv ve světě, rok 2009

Zdroj: IDMC, 2009: 2

Příloha 2: Počty odchozích IDPs z jednotlivých departamentů od roku 1997 a dříve do roku 2009

Departament \ Rok	Neurčen	1997 a dříve	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Celkem
Amazonas	4	2		6		28	48	122	127	55	140	139	78	37	786
Antioquia	20599	77164	28665	18542	74718	81377	56665	31433	29977	35161	28589	29150	26261	14101	552402
Arauca	487	491	360	793	920	1441	5894	4868	5715	5172	9075	11322	9890	3450	59878
San Andrés, Providencia y Santa Catalina			6												6
Atlántico	44	64	57	53	319	367	392	444	547	682	868	1024	885	225	5971
Bogotá, D. C.	42	36		38	23	82	189	104	230	607	734	913	990	502	4490
Bolívar	20124	4039	8207	12893	44554	47253	32045	15471	15385	19954	21893	19238	12641	3401	277098
Boyacá	269	202	30	123	385	1283	1503	1213	1485	1457	1684	1888	1340	542	13404
Caldas	268	164	78	153	666	4953	19904	7573	6657	8867	4893	4279	2768	888	62111
Caquetá	3121	1305	1638	4177	5334	10570	24817	11237	19347	15219	19538	18434	16541	7353	158631
Casanare	1261	98	138	394	1373	3764	3195	2936	5064	2553	1246	1401	1019	458	24900
Cauca	2396	517	180	564	6277	19741	17319	7024	5744	12751	13744	15510	19241	9013	130021
Cesar	7070	5238	3052	3259	11218	21458	28312	20610	17534	15303	12644	12379	8560	2279	168916
Chocó	4923	46668	4571	4492	14801	20995	29757	9081	9792	10791	7828	10442	9238	4408	187787
Córdoba	6297	9749	3970	9803	10833	20669	15590	4058	4440	6965	7087	8714	12638	4761	125574
Cundinamarca	1374	513	302	512	1406	4337	11752	12103	4307	3848	3351	4640	3642	1238	53325
Guainía	18	13	19	35	38	115	214	145	463	455	550	647	446	174	3332
Guaviare	791	346	449	608	1434	2495	5315	5923	4887	5145	4223	4416	5314	2135	43481
Huila	539	362	341	316	846	2520	5785	6032	4933	5405	6749	9225	8957	5519	57529
La Guajira	526	1684	336	550	2974	2797	9013	6636	9568	8850	9623	6293	5092	2074	66016
Magdalena	10653	3149	2470	9338	17725	29332	37189	13695	14762	16732	18964	32405	39182	2396	247992
Meta	4764	1569	2052	3055	4485	6156	13882	10935	9311	16311	17246	13403	11079	4171	118419
Nariño	349	139	124	132	732	7239	11354	6377	5199	11873	18458	35801	31314	17110	146201
Norte de Santander	2933	1324	1100	7250	5405	8748	26058	10126	8649	8937	8948	8373	7255	2844	107950
Putumayo	2730	176	465	1096	11940	17038	23352	12898	9265	10719	12156	14621	12765	5032	134253
Quindío	44	27	3	25	67	353	709	528	716	804	603	877	1027	439	6222
Risaralda	363	443	121	321	1125	1908	1851	2254	2472	1971	2153	2628	1761	402	19773
Santander	3219	2715	2815	1976	7149	13698	8162	4448	5128	6310	7594	9225	6474	2030	80943
Sucre	8040	3534	3390	4953	14066	19135	16881	6352	8571	8050	6321	5813	3540	1006	109652
Tolima	4228	1789	1428	2246	6559	15438	19564	12015	11785	12633	17385	21741	20239	8354	155404
Valle del Cauca	5296	503	325	2730	10604	18188	9088	18932	5025	7000	16746	20204	18613	4464	137718
Vaupés	176	30	142	78	181	34	157	322	595	488	324	353	427	118	3425
Vichada	209	50	78	70	253	555	767	324	710	1001	1487	2692	2537	483	11216
Neurčen	16589	266	557	1737	3323	476	152	446	823	3881	759	74	63	7	29153
Celkem	129746	164369	67469	92318	261733	384543	436875	246665	229213	265950	283603	328264	301817	111414	3303979

Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2010d

Příloha 3: Počty příchozích IDPs do jednotlivých departamentů od roku 1997 a dříve do roku 2009

Departament \ Rok	Neurčen	1997 a dříve	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Celkem
Amazonas		3		6	6	52	55	145	154	106	132	63	107	35	864
Antioquia	1340	78550	25852	20938	85483	76278	54016	29950	29983	32108	28736	27519	26897	15187	532837
Arauca	12	200	289	617	560	725	3802	2418	3556	3279	5788	7797	7211	2665	38919
San Andrés, Providencia y Santa Catalina		6		5	2		14		8	1		1	4	1	42
Atlántico	361	1989	3715	3996	16791	17341	14889	8186	9386	9934	7091	5221	4171	1461	104532
Bogotá, D. C.	345	6015	4651	3063	5816	18935	37355	19596	21303	26772	33530	41214	38830	16951	274376
Bolívar	256	3541	5414	6728	41552	37991	22749	11400	10360	13590	14752	10952	7430	2176	188891
Boyacá	12	103	39	71	1031	1975	1302	1299	1509	1224	1127	1263	1374	658	12987
Caldas	15	64	29	102	1288	3842	12998	5546	4669	4076	2739	2116	1968	785	40237
Caquetá	43	436	941	2973	5450	5237	13664	6097	12125	8611	10461	9894	10759	5304	91995
Casanare	6	29	40	274	1277	3588	2564	2588	3612	2124	1601	1647	1377	845	21572
Cauca	31	172	49	141	6243	16674	13390	5405	4430	10172	11593	11571	16059	7154	103084
Cesar	146	2392	2508	1660	14451	17413	22028	17107	13374	11615	9733	10849	6569	1584	131429
Chocó	25	14701	2294	2870	11187	14173	21644	6083	5743	7592	3263	5658	4206	2615	102054
Córdoba	195	13209	6780	3981	18434	22015	17783	4334	4554	7918	6752	8414	12389	3784	130542
Cundinamarca	70	351	426	580	3430	6957	11904	10884	5574	8541	6491	8399	8340	3997	75944
Guainía	1	14	23	10	7	51	213	217	606	723	737	815	663	354	4434
Guaviare	22	66	43	98	903	1635	2971	4381	2144	2037	1843	1415	2469	1063	21090
Huila	71	489	1035	1085	2468	5839	9984	6441	5704	7257	10169	13381	11257	5275	80455
La Guajira	227	1490	599	752	5031	5945	10325	7437	9355	6682	5252	4802	6825	3744	68466
Magdalena	191	2309	1933	4273	14892	25725	26079	11654	13678	17539	23510	32821	39331	2109	216044
Meta	206	987	2897	2645	7655	6592	12787	10344	9821	15833	14271	12576	12205	4918	113737
Nariño	29	117	145	432	4366	11198	16009	8413	6206	10262	14959	28481	21402	12863	134882
Norte de Santander	61	816	1233	5501	6472	8844	23620	7842	6978	7751	8260	8122	8414	3435	97349
Putumayo	17	62	97	162	6240	8053	11749	8310	5867	6979	7372	7393	7778	3141	73220
Quindío	8	88	68	127	724	2294	3930	2328	2339	2590	2279	2763	3014	1536	24088
Risaralda	127	321	353	419	4650	5072	5799	5137	4677	3510	4436	5751	4329	1393	45974
Santander	265	3130	5956	3485	15679	21649	12989	7060	8429	10106	12289	15616	11068	3577	131298
Sucre	49	2898	3297	4592	33472	30450	23813	7785	11076	9437	7027	6663	4499	1526	146584
Tolima	864	1025	973	1192	6247	9305	9210	5633	5837	5429	7790	10528	9770	4481	78284
Valle del Cauca	86	348	204	2596	19512	30061	20499	23489	8753	11932	20939	26523	24529	7558	197029
Vaupés	3	13	18	15	2	7	43	200	492	323	174	208	312	34	1844
Vichada		6	10	56	281	175	403	241	344	419	683	774	395	183	3970
Neurčen	3148	509	1613	587	7928	240	73	368	253	148	26	14	13	6	14926
Celkem	8232	136449	73524	76032	349530	416331	440653	248318	232899	266620	285805	331224	315964	122398	3303979

Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2010d

Příloha 4: Bilaterální donoři a výše jejich pomoci v období let 2002–2006

Země \ Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Belgie	1 998 181	2 135 397	2 138 500	2 024 423	1 092 353
Dánsko			251 246	164 000	160 000
Finsko	530 000				
Francie		8 326 231	9 088 552	8 000 000	8 000 000
Itálie	1 241 709	1 038 389		3 139 864	3 000 000
Japonsko	6 913 553	6 991 907	8 734 054	11 149 687	10 550 585
Kanada	2 500 000	3 084 280	5 684 127	9 190 884	15 678 051
Německo	21 342 910	20 992 140	18 058 113	20 000 000	32 506 600
Nizozemí	9 561 800	7 990 968	16 730 909	21 381 114	27 293 224
Norsko	8 380 000	8 082 475	7 507 952	2 441 400	3 853 000
Rakousko		607 352	2 080 000	1 500 000	1 000 000
Španělsko	25 500 000	23 010 000	22 750 000	21 600 000	38 280 509
Švédsko	7 502 380	11 469 452	16 171 470	15 000 000	19 114 558
Švýcarsko	6 570 000	8 250 000	9 658 080	8 355 380	8 650 000
USA	125 508 594	117 900 000	125 000 000	126 931 216	134 487 000
Velká Británie	493 571	1 476 851	396 327	697 131	814 158
Celkem	218 042 698	221 355 442	244 249 330	251 575 099	304 480 038

Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2008

Příloha 5: Multilaterální donoři a výše jejich pomoci v období let 2002–2006

Organizace \ Rok	2002	2003	2004	2005	2006
CAF-Andská korporace pro rozvoj	823 188	1 926 858	924 537	740 230	577 437
ECLAC-Ekonomická komise pro Latinskou Ameriku a karibskou oblast		220 000	350 000		
EU-Evropská unie	18 081 727	36 303 846	46 800 000	31 611 578	65 072 122
FAO-Organizace OSN pro výživu a zemědělství	1 607 100	1 551 078	2 196 204	3 317 530	3 508 797
IDB-Meziamerická rozvojová banka	4 500 000	6 780 000	6 493 071	6 000 000	4 799 879
ILO-Mezinárodní organizace práce		500 000			
IOM-Mezinárodní organizace pro migraci	9 320 000	11 042 000	17 704 202	6 092 881	4 000 000
OEI-Organizace Iberoamerických států pro vzdělání, vědu a kulturu		2 435 289	454 482		
OHCHR-Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva	580 335			812 000	800 000
SECAB-Dohoda Andres Bello	1 434 297	1 054 279			
UNAIDS-Společný program OSN pro HIV/AIDS	40 000	725 200	1 241 200	350 600	149 000
UNDP-Rozvojový program OSN	2 429 310	2 450 000	2 409 475	3 893 911	2 651 446
UNESCO-Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu	337 700	134 415		700 000	700 000
UNFPA-Populační fond OSN	1 017 000	265 495	770 654	680 683	697 040
UNHCR-Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky	2 700 000	3 500 000	4 180 986	4 693 555	5 911 000
UNICEF-Dětský fond OSN	4 445 000	4 548 852	2 188 105	5 255 858	5 712 431
UNIDO-Organizace OSN pro rozvoj průmyslu		200 000			80 000
UNIFEM-Rozvojový fond OSN pro ženy					188 047
UNODC-Úřad OSN pro drogy a kriminalitu	1 609 150	1 968 750	2 069 943	4 659 600	4 543 643
WB-Světová banka	1 200 200	3 014 198	7 046 158	6 000 000	4 926 734
WFP-Světový potravinový program	3 050 091	3 690 049	6 994 320	10 740 074	10 556 527
WHO-Světová zdravotní organizace	877 691		1 005 007	1 457 398	1 180 483
Celkem	41 412 454	65 612 352	77 865 880	81 214 743	109 263 586

Zdroj dat: ACCIÓN SOCIAL, 2008